

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM “4-5.” SINIF İÇİN HAZIRLANAN ÖYKÜLEYİCİ
ÇOCUK KİTAPLARININ OKUNABİLİRLİK VE DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Funda ÖZGÜ KOÇAĞAN

Şubat-2012

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM “4-5.” SINIF İÇİN HAZIRLANAN ÖYKÜLEYİCİ
ÇOCUK KİTAPLARININ OKUNABİLİRLİK VE DEĞERLER
YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Funda ÖZGÜ KOÇAĞAN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY

Bolu-2012

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Funda ÖZGÜ KOÇAĞAN'a ait "İlköğretim "4-5." Sınıf İçin Hazırlanan Öyküleyici Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik ve Değerler Yönünden İncelenmesi" adlı çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

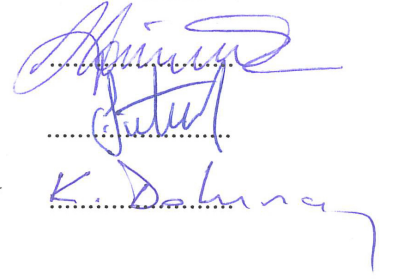
Akademik Unvan, Adı ve Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY

Üye : Yrd. Doç. Dr. Şükran DİLİDÜZGÜN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salih Kürşad DOLUNAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Soner DURMUŞ
Eğitim Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, **“İlköğretim “4-5.” Sınıf İçin Hazırlanan Öyküleyici Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik ve Değerler Yönünden İncelenmesi”** başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Funda ÖZGÜ KOÇAĞAN

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	ii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	iii
İÇİNDEKİLER	iv
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ	viii
İTHAF	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xii
KISALTMALAR CETVELİ	xiv

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	6
1.2.1. Alt problemler	6
1.3. Araştırmanın Amacı	7
1.4. Araştırmanın Önemi	8
1.5. Sayıtlar	10
1.6. Sınırlılıklar	10
1.7. Tanımlar	11

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ALAN YAZINI	13
2.1. Kuramsal temeller	13
2.1.1. Değer	13
<i>Değerlerin özellikleri</i>	<i>15</i>
<i>Kohlberg'in ahlak kuramı</i>	<i>15</i>
<i>Çalışmada hedeflenen değer temaları</i>	<i>18</i>

<i>Karakterler ve karakterlerin niteliği</i>	36
<i>Karakterlerin değer aktarımındaki rolü</i>	36
<i>Karakter eğitiminde / değer aktarımında kullanılan başlıca yöntemler</i>	37
2.1.2. Okunabilirlik, ilkeleri ve formülleri.....	40
<i>İçerik</i>	42
2.1.3. Görsellik.....	62
<i>Resim</i>	62
<i>Renk</i>	64
<i>Baskı kalitesi / Tipografi</i>	64
2.2. Karakter Eğitimi ile İlgili Çalışmalar	67
2.2.1 Deneyisel araştırmalar	67
2.2.2. Betimsel araştırmalar	70

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM	75
3.1. Araştırma Yöntemi	75
3.2. Evren ve Örneklem	75
3.2.1. Evren	76
3.2.2. Örneklem	76
3.3. Veri Toplama Araçları	76
3.4. Verilerin Analizi	77

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	79
4.1. 4-5. Sınıflar İçin Hazırlanan 50 Çocuk Edebiyatı Kitabının (Kapak, Cilt, Kağıt, Sayfa Düzeni, Harf ve Resim Gibi) Görsel Tasarım Özellikleri Yeterli Düzeyde midir?	79
4.2. 4-5. Sınıflar İçin Hazırlanan 50 Çocuk Edebiyatı Kitabının (Konu-Tür, Kurgu, İleti, Karakter, Zaman, Yer, Dil ve Anlatım, Söz Varlığı, Söz Sanatları Gibi) İçerik Özellikleri Yeterli Düzeyde midir?	90
4.3. 4-5. Sınıflar İçin Hazırlanan 50 Çocuk Edebiyatı Kitabının (Sevgi, Saygı,	

Dürüstlük, Sorumluluk, Yardımseverlik, Duyarlılık, Mutluluk, Sabır, Cesaret, Temizlik, İleri Görüşlülük Gibi) Temel Değerleri İşleme Sıklıkları Nedir?	104
--	-----

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....213

5.1. Sonuç	213
5.2. Öneriler	214
5.2.1. Öğretmenlere yönelik öneriler	214
5.2.2. MEB'e yönelik öneriler	215
5.2.3. Yazarlara yönelik öneriler	215

KAYNAKÇA.....216

EKLER 226

EK 1- DEĞER İŞLEME SIKLIĞI ÖLÇEĞİ.....	226
EK 2- ÇOCUK KİTAPLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ.....	228

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 1: Birey-Toplum Döngüsü	3
Tablo 1: 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının kapak, cilt, kağıt, sayfa düzeni, harf ve resim gibi tasarım özelliklerinin yeterlilik düzeyi	80
Tablo 1.1: Kapak Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	80
Tablo 1.2: Cilt Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	82
Tablo 1.3: Kağıt Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	83
Tablo 1.4: Sayfa Düzeni Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri.....	85
Tablo 1.5: Harf Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	87
Tablo 1.6: Resim Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	88
Tablo 2: 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının konu-tür, kurgu, ileti, karakter, zaman, yer, dil ve anlatım, söz varlığı, söz sanatları gibi içerik özelliklerinin yeterlilik düzeyi	90
Tablo 2.1: Konu-Tür Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	91
Tablo 2.2: Kurgu Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	92
Tablo 2.3: İleti Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	93
Tablo 2.4: Karakter Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	95
Tablo 2.5: Zaman Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	96
Tablo 2.6: Yer Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	97
Tablo 2.7: Dil ve Anlatım Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	99
Tablo 2.8: Söz Varlığı Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	101
Tablo 2.9: Söz Sanatları Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri	103
Tablo 3: 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, duyarlılık, mutluluk, sabır, cesaret, temizlik, ileri görüşlülük temel değerleri işleme sıklıkları	105
Tablo 4: Edebi Eserlerde Geçen Değer Tabloları.....	113
Tablo 5: Değer Temalarının Çocuk Kitaplarında Verilme Sıklığı.....	214

ÖNSÖZ

Çocuklar, şüphesiz geleceğimizin gülen yüzleri ve mimarları olacaklar. Bunun için, maddi ve manevi kültürel öğeleri ile değerlerini tanıyan, onlara sahip çıkan, koruyan ve benimseyen; erdemli, ahlaklı, ruh sağlığı yerinde olan karakteri ve kişiliği sağlam bireyler yetiştirilmesine katkı sağlamak herkesin sorumluluğudur. Bu ancak eğitimle üstesinden gelinebilecek bir konudur. Dünyanın en zor ve en çok sorumluluk gerektiren mesleklerinden biri öğretmenliktir. Çünkü pırıl pırıl umutla bakan gözleri, değdiği yere ışık saçan bireyler yetiştirmek de bu gözleri köreltmek de öğretmenlerimizin elindedir.

Çocuklar boş birer sayfadır. Bu sayfaları doldurarak sağlam karakterli bireyler şeklinde yetiştirmek için karakter eğitimi ve değer öğretimi şarttır. Bunun için kullanılabilir en etkili materyallerden biri çocuk edebiyatı kitaplarıdır. Çocukları bu kitaplarla buluşturmak ve tanıştırmak öğretmenlerin işidir. Bu konuda öğretmenlere yol göstermesi için bu çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarının görsel tasarım, içerik ve değer temaları açısından nitelikli kitap seçiminde öğretmenlere ve ilgililere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Bu tezin hazırlanmasında başından sonuna kadar desteğini ve emeğini esirgemeyen, sürekli motive ederek başarıya hazzını yaşamama aracı olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tez aşamasında yanımda olan, beni her zaman destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen eşim Süleyman KOÇAĞAN'a; tezimin hazırlık aşamasında desteğini gördüğüm Selma TOKGÖZ, Ahmet Ata YILDIZ, Ercan BEĞCE, Sema KARADAYI, Melek DEMİRBAŞ, Elçin Nur KAPOĞLU ve isimlerini saymadığım tüm dostlarıma katkılarından dolayı teşekkür ederim. Eğitim hayatım boyunca yaşadığım bütün zorluklara rağmen hep yanımda olan maddi ve manevi desteğini esirgemeyen çok sevdiğim aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

*Hayatımın olmazsa olmazlarına: Anneme, kardeşlerim; Can, Ramazan ve
eşim Süleyman'a ithafen...*

ÖZET

İLKÖĞRETİM “4-5.” SINIF İÇİN HAZIRLANAN ÖYKÜLEYİCİ ÇOCUK KİTAPLARININ OKUNABİLİRLİK VE DEĞERLER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Funda ÖZGÜ KOÇAĞAN

Yüksek Lisans - Türkçe Eğitimi ABD

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY

Şubat, 2012

Bu tez çalışmasında, 4-5. sınıf yaş grubu için kaleme alınan çocuk edebiyatı eserleri görsellik, okunabilirlik ve değer bağlamında incelenmiştir. Çocuk kitabı görsel olarak çocuğu etkilemeli, okunabilirlik kurallarına uygun olarak okunup anlaşılabilmesi ve değer aktarımı ile karakterini geliştirmelidir düşüncesiyle çalışma üç başlık altında ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini, 9-12 yaş grubu için hazırlanan çocuk edebiyatı kitapları içerisinde; bir kısmı Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi (Ankara) çocuk bölümünde çocukların en çok okudukları yazarların kitapları arasından, bir kısmı ise tamamen tesadüfi (random) olarak seçilmiş 50 adet kitap oluşturmaktadır. Bu araştırmayla 4-5. sınıfa giden öğrencilerin, karakter eğitime ve kişilik gelişimine katkı sağlaması için çocuk kitaplarının görsel tasarım, okunabilirlik ve değerler aktarımı açısından incelenerek, bu kitaplar için genel bir görüş oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca, yitip giden değerlerimizi öğrencilere kazandırmak ve sağlam karakterli bireyler yetiştirmek için, çocuk edebiyatı kitaplarının üzerine düşen görevin ne kadarını gerçekleştirebildiğini ortaya koyması açısından önemlidir. Çalışma, nitel verilere dayanan betimsel bir araştırmadır. Araştırma verilerine ulaşmak için *Doküman İnceleme Tekniği* kullanılmıştır. Araştırmada söz konusu yöntem ile elde edilen veriler için içerik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda:

1. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabı görsel tasarım özellikleri

açısından yeterli düzeydedir.

2. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabı içerik özellikleri açısından yeterli düzeydedir.
3. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabı temel değerleri işleme sıklıkları açısından yeterlidir denemez. Çünkü 50 kitaptan 30'u değer kullanımı açısından %49'un altında kalmıştır.

Anahtar kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Görsel Tasarım, Okunabilirlik, Değerler, Karakter Eğitimi.

ABSTRACT

THE INVESTIGATION OF STORIES PREPARED FOR CHILDREN AT 4TH-5TH GRADES OF PRIMARY SCHOOLS BY MEANS OF READABILITY AND VALUES

Funda ÖZGÜ KOÇAĞAN

MASTER- DEPARTMENT OF TURKISH EDUCATION

Thesis Advisor: Assist. Prof. Dr. Halit KARATAY

February, 2012.

In this thesis, children literature studies for the age of 4th and 5th grade students have been investigated by means of readability, book design, and occurrence of values. The study have been written in three headings which were that; children book should be attracted children by book design, it should be read and understood according to readability rules and it should be attracted the reader by transfer of values. The sample of the investigation includes 50 books some of them were chosen among the Children Literature Books prepared for 9-12 age group, others among the Children's Read Most Section at Adnan Ötügen Public Library, and the others are chosen randomly. By this investigation, it was aimed that Children's Books which were examined by visual design, readability and transfer values for the student who are at 4th and 5th grade to contribute them in terms of character education and personality development. In addition, it was important that children's books how much performed their duty, and also it was important for us to give our loosen values to our students and bring up trustworthy people. The study was an investigation based on a qualitative data. Document view and content analyze techniques were used to achieve the research data. As the result of the investigation;

- 1) 50 Children's Literature Books which have been prepared for 4th and 5th grades were adequate for visual book design features.

- 2) 50 Children's Literature Books prepared for 4th and 5th grades were adequate for content features of readability.
- 3) It could not be said that Children's Literature Books prepared for 4th and 5th grades were sufficient for the operation of frequency of basic values. Because 30 of 50 books were below 49% for value reoccurrence of frequency.

Key words: Children's Literature, Book Design, Readability, Values, Character Education.

KISALTMALAR CETVELİ

akt.	: Aktaran
bk.	: Bakınız
CEP	: Character Education Partnership
mad	: Madde
maks.	: Maksimum
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
min.	: Minimum
N	: Frekans
S	: Standart Sapma
s.s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
$\bar{X}$	: Aritmetik ortalama

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın gerekçelerini ortaya koyan problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, araştırmanın önemine, varsayımlara, sınırlılıklara ve kavramsal tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Hızla değişen ve gelişen dünyada önem verilmesi ve önlem alınması gereken şeyler arasında içinde yaşadığı toplumun değerlerini bilen, değerlerini özümseyen ve bunlara sahip çıkan bireyler yetiştirmek ilk sıralarda yer almaktadır. Değerler, inançlar ve tutumlar bireyin kişiliğini oluşturur. Bireyin gelişimi boyunca kişiliğine kattığı inançlar, tutum ve değerler onun başkalarına karşı davranışlarını etkiler ve kişilerin karşılıklı ilişkilerini belirler. Bunun için kişinin özümseydiği değerler kişinin kendisi ve çevresindekiler için faydalı ve istenen nitelikte olmalıdır.

Toplumların birliğini korumak ve devamlılığını sağlamak için karakteri sağlam ve değerlerine bağlı bireylere ihtiyaçları vardır. Manevi, kültürel ve ahlaki değerlere sahip çıkacak, onları koruyacak ve gelecek kuşaklara taşıyacak fertler yetiştirmemiz gerekmektedir. Kişiliğinin oluşması ve gelişmesinde ailelerden sonraki en önemli görev okullara ve öğretmenlere düşmektedir. “Toplumsal kültürün oluşması; fertlerin değer yargılarının bir üst kimlik olarak toplumsal hayata yön vermesi, ya da mevcut toplumsal değerlerin bireylere aktarılması ile gerçekleştirilebilir. Ailede başlayan değerler eğitimi, okullarda formal bir yapı içerisinde temel değerlerin öğrencilere kazandırılması ile

devam eder” (Yazıcı, 2006:1).

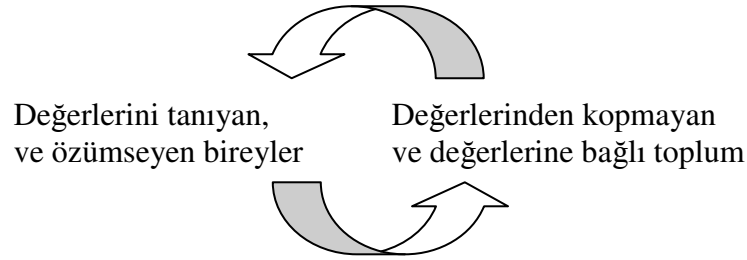
Dünya üzerinde yaşayan herkes doğduğu an eşittir. Sonra bu eşitlik hayat boyunca öğrenmelere, gelişmelere ve kültüre bağlı olarak seçilen yaşam tarzına göre bozulur. Eğitimle birlikte insan doğduğu kültürü öğrenir, benimser ve yaşam şekline dönüştürür. “Değer eğitimi, eğitimin ve etiğin çok yönlü bileşimidir” (Carbone ve Peter, 1991; aktaran: Dilmaç, 1999:22). “Çalkantılı yüzyılımızı sonlandırdığımızda ve gelecek için okullarımızı hazırladığımızda eğer toplumumuzun ve çocuklarımızın geleceklerini dikkate alıyorsak karakter eğitimi ahlaki bir gerekliliktir” (Lickona, 1993; aktaran: Destebaşı, 2011:36). Bir insan kıyafetlerini değiştirebilir, evini, arabasını, okulunu hatta dış görünüşünü bile değiştirebilir fakat kişiliğini, benliğini, karakterini değiştiremez. Bu yüzden kişiliğin sağlam temelleri olmalı, sağlam karakterli bireyler yetişmesi için değer eğitimi müfredata alınmalıdır.

Okullar sadece öğretimin değil eğitimin de yuvasıdır. Ne kadar eğitim-öğretim kurumu olarak adlandırılrsa da eğitim hep ikinci planda kalmaktadır. “Demokratik toplumlarda eğitim kurumları; sadece bilişsel amaçlara ulaşmak için değil, aynı zamanda insanı insan yapan bütün değerlerin, öğrencilere verildiği bir yapı olma anlayışına sahip olmak için de çaba sarf etmelidir. Eğitim en azından iyi bir insan, iyi bir yaşam ve iyi bir toplum oluşturmak yolunda gösterilen kısmi bir çaba olarak görülmelidir” (Maslow, 1996; Akbaş, 2004; aktaran: Yazıcı, 2007:5). Değer aktarımı hayat sigortası gibidir; ne kadar çok yatırım yapılırsa o kadar çok karşılığı alınır; ne kadar da geç kalınırsa, toplum o kadar büyük yaralar alır.

Değer eğitimi bir kişiye ya da bir kuruma ait bir görev olarak algılanmamalıdır. Anne ve baba evde çocuklarına, öğretmenler sınıflarında öğrencilerine hem hal ve hareketleriyle model olarak hem de çeşitli eğitim materyalleriyle değer telkininde bulunmalıdır. Ahlaki olgunluğa sahip insanlar karakter eğitiminin önemini bilir ve üzerlerine düşeni fazlası ile yerine getirir. “Karakter eğitimi konusunda birçok çalışması bulunan Lickona (1992) değer eğitiminin demokratik bir toplumun başarısı için temel olduğu görüşündedir. Ona göre demokrasi halkın kendi kendini yönetmesi ise, insanlara önce adil ve özgür bir toplum sağlamalıdır. Bunun anlamı ise insanın en azından “iyi”

olmasıdır. Demokrasiyi anlayan ve ahlaki boyutuyla hemfikir olan insanlar, diğerinin haklarına saygı, kanunları kabul, kamu yaşamına gönüllü katılım ve toplumun iyiliğiyle ilgilenirler” (Akbaş, 2008:10).

Birey ve çevre karşılıklı olarak birbirini etkiler. Birindeki olumluluk veya olumsuzluk diğerine de yansır. Aile ve okul bireyi, birey de toplumu ve geleceği şekillendirir. Toplumu koca bir çınar olarak nitelendirirsek, birey bu çınarın olgunlaşmamış yani körpecik bir fidan şeklindedir. Birey için verilen eğitim doğrudan toplumu da etkileyecektir. Kendi kültüründen habersiz, değerlerinden yoksun ve köklerinden kopmuş bir toplum haline dönüşmemek için değerler eğitimi hafife alınmamalı, yapılması gerekenler zamanında ve doğru yöntemlerle yapılmalıdır. Bu noktada işe çocuktan başlanacağı için çocuk edebiyatı alanında verilecek ürünlerin nitelikli ve değerler bakımından dolu dolu olması gerekir.

Şekil 1: Birey-Toplum Döngüsü

Çocuklara hitap edebilmek için onların seviyesine uygun ürünler meydana getirmek gerekir. Edebiyat çocuklar için de vardır ve onlara seslenmek için bazı özelliklere sahip olması gereklidir. “Çocuk edebiyatı kavramı 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkmıştır. Hedef kitle olarak doğrudan çocuğu ele alan bir duyarlık ve çocukların düzeyine uygun anlatım biçimi, onlara seslenen anlamında kullanılmaya başlamıştır. Gelişme çağındaki çocukların anlama düzeyine, duygu, hayal ve düşünce dünyasına seslenebilen ürünlerin tümüne çocuk edebiyatı demek mümkündür.” (Karatay, 2007:465). Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların bilişsel ve duyuşsal düzeyine hitap eden şeylerdir. “Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimini ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve

görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2008:7). Tanımdan ve adından da anlaşılacağı üzere çocuk edebiyatı, yalnızca çocuklara hitap eden bir edebiyattır. Bunun için meydana getirilen çocuk edebiyatı ürünlerinde “çocuğa görelilik” ilkesine dikkat edilmelidir.

Çocuk edebiyatıyla ilgili çeşitli tanımlar yer almaktadır. Sever’in (2008:7) Dilidüzgün’den aktardığına göre, “Çocuk kitaplarında çocuk gerçeği ele alınmalı ve onun dünyasına koşut bir dünya kurgulanmalıdır... Çocukça anlayıştan uzak bir yaklaşımla, çocuğun kültür gelişimine, düş gücünün gelişmesine ve okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlamalıdır”. Çocuk edebiyatı ürünlerinde değerler eğitime geniş yer verilmelidir. Çocuğun okuduğu kitap ve kitaptaki karakterler yardımıyla çıkarımda bulunması, değerleri benimsemesi sağlanmalıdır.

Çocuk edebiyatıyla ilgili farklı tanımlar yapılmakta fakat bu tanımların hepsi aynı kapıya çıkmakta aynı noktada buluşmaktadır. “Gelişme ve yetiştirme çağındaki çocukların dil düzeyine, duygu ve düşünce dünyasına, anlama ve kavrama becerilerine seslenen edebiyata “Çocuk Edebiyatı” diyoruz. Edebiyat, çocuğun zevk ve güzellik duygusu bakımından gelişmesine zemin hazırlar. Doğrudan doğruya çocuğu eğitmek amacıyla vücuda getirilmese de çocukta olumlu etki ve izlenimler bırakmayı hedefler” (Şimşek, 2002: s.32). Çocuk edebiyatı öğretmekten çok duygusal anlamda doyurmak ve beğeni oluşturmak için kullanılmalıdır.

Çocuk kitaplarında eğitsellik kaçınılmazdır. Duyuşsal özellikler ve değerler kişiliğin parçalarıdır. Çocuk kitapları bunların şekil almasında önemli bir rol üstlenmektedir. Çocuklara okuma sevgisi kazandırmakta, değerleri aşılama ve kişisel gelişimlerini desteklemekte çocuk kitaplarının payı çok büyüktür. Bunun için çocuklar için seçilecek kitapların birçok özellik taşıması gerekir. Şüphesiz rastgele seçilen, değerlerden yoksun, niteliksiz kitaplar; çocuklara bir şey katmayacağı gibi onların kitap okumaktan soğumasına da sebep olur. Bu özelliklerin belli başlılarını sıralayacak olursak:

- Kitaplar çocukların seviyesine uygun olmalı,
- Çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor özelliklerini geliştirecek nitelikte olmalı,

- Çocukların duygu, düşünce ve hayal dünyasını zenginleştirmeli,
- Günlük yaşamın gerçekleriyle ilişkili olmalı,
- Çocukların kelime haznesini geliştirmeli,
- Açık, anlaşılır ve akıcı bir dille yazılmalı,
- Tasvirler ve betimlemeler çocukların hayal dünyasını harekete geçirmeli,
- Olayların veriliş sırası çocuklarda merak duygusu uyandırmalı,
- Olaylar bütünden parçaya doğru verilmeli,
- Somut ve bilinen kelimeler ağırlıkta olmalı, bilinmeyen kelimelerin bütünden çıkarımı yapılmalı,
- Çocukların kişiliğini geliştirecek, ahlaki ve toplumsal değerleri kazandıracak konular işlenmeli,
- Sevgi ,saygı, mutluluk gibi ana değerler etrafında gerçekleşen; iyiye ve doğruya götüren olumlu duygular uyandıracak nitelikte olmalı,
- Çocuklarda ulus, doğa ve ortak miras bilinci geliştirmeli,
- Şiddete özendirmemeli, barışı sevdirmeli,
- Harfler, kelimeler, cümleler ve paragraflar çocukların seviyesine uygun olmalı,
- Kitapların cildi sağlam ve dayanıklı olmalı,
- Resimler kullanılarak metinler görselleştirilmeli,
- Yazım ve noktalama kurallarına uyulmalı,
- Sayfa düzeni, satır arası ve kenar boşlukları doğru ayarlanmalıdır.

Çocuklar toplumların geleceği için çok önemlidir. Bu yüzden çocuklar için yazılan kitaplar büyük bir özenle hazırlanmalıdır. Kitaplarda verilen eğitim değerleri ile çocuğa olumlu özellikler katmak hedeflenmelidir.

Eğitimin öğretimden daha önemli olduğu fikri gün geçtikçe daha da yerleşmektedir. Toplumdaki bozulmalar, aile birliğindeki kopmalar, nesiller arasındaki uçurumun derinleşmesi ve kültüre yabancılaşmalar değerler eğitiminin önemini açıkça ortaya koymaktadır. Ailede başlayıp okulda devam eden bu süreçte şüphesiz en önemlisi ahlak yani karakter eğitimidir. Karakter eğitiminin çok önemli olduğu anlaşılmakla beraber henüz örgün eğitim içinde bir disiplin olarak yer almamaktadır.

Değerlerin öğrencilere kazandırılması ve bunu yaşam biçimleri haline getirmeleri için yalnızca model olmak yetmez ya da bunlar ders kazanımları arasına sıkıştırılarak istenilen sonucu veremez. “Değer eğitimi üzerinde çalışanlar değer eğitiminin, değerleri ortaya çıkarmak üzere etkinlik düzenleme ya da örtük program yoluyla değil; değerlerin doğrudan öğretimini savunurlar”(Milson ve Ekşi, 2003; aktaran: Belet ve Deveci, 2008:3). Karakter eğitimi ancak nitelikli eğitsel metinler ve değerlerin içine özenle yerleştirildiği kitaplar yardımıyla verilebilir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların bilişsel ve duyuşsal özelliklerine ve çocuk düzeyine hitap edecek şekilde meydana getirilmiş ürünlerdir. Çocuk edebiyatı öğretici olmaktan çok eğitici olmalı ve çocuğu ahlaki anlamda besleyip doyurmalıdır.

1.2. Problem Cümlesi

I. kademe 4-5. (9-12yaş) sınıf öğrencileri için hazırlanan çocuk edebiyatı kitapları karakter eğitimi, tasarım ve içerik özellikleri bakımından yeterli nitelikte midir?

1.2.1. Alt Problemler

1. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *kapak, cilt, kağıt, sayfa düzeni, harf ve resim gibi* tasarım özellikleri yeterli düzeyde midir?
2. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *konu-tür, kurgu, ileti, karakter, zaman, yer, dil ve anlatım, söz varlığı, söz sanatları gibi* içerik özellikleri yeterli düzeyde midir?
3. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, duyarlılık, mutluluk, sabır, cesaret, temizlik, ileri görüşlülük gibi* temel değerleri işleme sıklıkları nedir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Eğitim, bir milletin kendi varlığını koruyabilmesi, devamlılığını sürdürebilmesi ve geleceğini güvence altına alabilmesi için yapılabilecek en önemli yatırımdır. Ancak eğitim yoluyla istenen davranışlar kazandırılabilir ve her yönüyle sağlıklı ve tutarlı bireyler yetiştirilebilir. Eğitimin kişi bütünlüğü üzerindeki etkisi ve bunun için verilmesi gereken önem, Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ilk iki maddesinde şu şekilde belirtilir:

“1. (Değişik: 16/6/1983 - 2842/1 md.) Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek” (Mevzuat, 1973).

Bu çalışmada; kültürel yozlaşmanın hızla yaşandığı günümüzde kendi kültüründen habersiz bireylerin yetişmesini engellemek, yitip giden değerleri öğrencilere kazandırmaya çalışmak ve sağlam karakterli bireyler yetiştirmek için çocuk edebiyatı kitapları üzerine düşen görevi gerçekleştirebiliyor mu onun araştırması yapılmaktadır.

Çocuk kitapları çocuğa ilk olarak görsel açıdan hitap etmelidir ki çocuk, kitabı almak ve okumak istesin. Kitap görsel olarak beğenildikten sonra devreye okunabilirlik girecektir. Okunabilirlik özelliklerine sahip olup çocuğu yormayan ve kolay izlenebilen bir kitap keyifle okunacağı için içerisinde verilmek istenen mesaj ve değer aktarımı da

etkili olacaktır. Değer aktarımının kitaplar aracılığıyla gerçekleştirilmesi için; ilk olarak kitaplar, görsellik ve okunabilirlik özelliklerine sahip olmalıdır ki çocuk da okuma isteği uyandırsın. Çocuk kitaplarının karakter eğitiminde etkili olması görsel ve okunabilir olmasına bağlıdır. Çocuk; kitabı önce görsün beğensin, okusun anlasın böylece değerleri özümse sin. Bunun için çalışmamızı üç başlık altında ele aldık.

1.4. Araştırmanın Önemi

Malını kaybettiğinde hiçbir şey kaybetmezsin;
sağlığını kaybettiğinde bir şeyler kaybolur; ama
karakterini kaybettiğinde her şeyini kaybedersin.

Dünyanın birçok ülkesinde karakter eğitimi önemli bir hale gelip büyük yol almıştır. Örneğin, Japonya’da gelenek ve göreneklerine uygun karakter eğitimine önem veren anaokulları savaş öncesinde açılmıştır. Ülkemizde bu konunun ciddiyeti idrak edilmemiş olacak ki karakter eğitimi ve değerler aktarımıyla ilgili elle tutulur, gözle görülür şeyler yapılmamaktadır. Örtük programlar yoluyla bu eksik giderilmeye çalışılırken tek başına örtük programlar yeterli olamamaktadır.

Geleceği parlak ve umut dolu toplumlar için, karakteri sağlam ve kişilikli bireyler yetişmesi şarttır. “Karakter eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkan sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilmesi demektir (Ryan& Bohlin, 1999; aktaran: Ekşi, 2003: 81). Bunlar toplumun devamlılığını sağlarken nesiller arasındaki geçişlerde köprü görevi görerek kültürel ve ahlaki bağ kuracaktır. “Toplumdaki bireylerin o değerleri korumasına veya göz ardı etmesine paralel olarak değerler ya zamanla kaybolurlar ya da bir sonraki nesle aktararak yıllarca devam ettirilirler. Değerlerin yıllarca devam etmesi ve kalıcı olması, onların insanlarca içselleştirilmesine ve genel kabul görmesine bağlıdır. Değerler, bize neyi yapmamız gerektiğini kesin olarak söylemezler, ancak yapılacak olan doğru şeyler için rehberlik ederler” (Gudmundsdottir, 1991; aktaran: Akbaba-Altun, 2003: 8). Değerlerin korunması ve devamlılığı şansa bırakılamayacağı

için karakter eğitimi adı altında değerlerin aktarılması, tanıtılması ve içselleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gereklidir.

Karakter eğitimi küçümsenemeyecek kadar büyük, hafife alınamayacak kadar ciddi ve ertelenemeyecek kadar önemli bir konudur. Bu yüzden yapılacak eğitim çalışmaları belli ilkeler ışığında hazırlanmalı ve önem sırasına göre gerçekleştirilmelidir. “Değerlerden arındırılmış ve değerleri kapsamayan bir eğitim olamayacağından, neyin doğru neyin yanlış ve neyin öğretmede öncelikli olduğunu vurgulamada eğitimcilere rehberlik edecek ilkelerin olması gerekir.” (Akbaba-Altun, 2003: 7). Bu ilkeler nasıl davranmamız gerektiği konusunda bizi yönlendirir ve doğru yol izlemezi sağlar.

Ahlaki olgunluk, doğduğumuz an bize yüklenen bir program veya doğuştan getirilen bir içgüdü değildir. Zamanla öğrenilen, içselleştirilen ve davranışa dönüştürülen özelliklerdir. “İyi karakter otomatik olarak oluşmaz; model olma, öğrenme ve uygulama içeren süreçler vasıtasıyla zamanla gelişir. Çocuklarda iyi karakter geliştirmek temelde ailenin sorumluluğu olmakla birlikte, aynı zamanda toplumun, okulların, dini kurumların ve gençliğe hizmet veren kişi, grup ve kurumların paylaşılmış sorumluluğundadır” (Lickona, 1991; aktaran: Ekşi, 2003: 84) Bu sorumluluk, herkes üzerine düşen görevi en iyi şekilde yaptığı zaman yerine gelecektir. Karakter eğitimi bireyin hayatını ve toplumların geleceğini şekillendirdiği için gelişigüzel etkinlikler aracılığı ile değil; bilinçli, kasıtlı ve planlı bir program dahilinde ve bu amaç için hazırlanmış materyaller yardımıyla verilmelidir. Şüphesiz bu materyallerin en önemlilerinden biri, çocuk kitaplarıdır. Çocuk kitapları, kültürel değerler üzerine inşaa edilmelidir.

Ekşi (2003: 80-83) tarafından aktarılan, Lickona’ya göre karakter eğitimi şöyle olmalıdır:

- “Karakter eğitimi iyi karakterin temeli olarak temel ahlakî değerleri teşvik eder.
- Etkili karakter eğitimi okul yaşamının tüm basamaklarında temel değerleri teşvik eden maksatlı, inisiyatifli eline alan ve kapsamlı bir yaklaşımı gerektirir.

- Etkili karakter eğitimi, öğrencileri merkeze alan ve başarılı olmalarına yardımcı olan anlamlı ve teşvik edici akademik müfredatı içerir.
- Karakter eğitimi öğrencilerde içgüdümlü bir motivasyon geliştirme çabası içinde olmalıdır.
- Tüm okul personeli, karakter eğitimi için sorumlulukları paylaşan ve aynı temel değerlere bağlı bir öğrenme ve ahlak topluluğu olmalıdır.
- Karakter eğitimi hem personelden hem de öğrencilerden ahlakî liderlik gerektirir.”

Kitabı bir insan vücuduna benzetecek olursak; kitapta geçen olay örgüsü iskelet sistemini oluşturur, değerler o iskelete can verendir. Yani değerlerin dokusuna sindirilmediği bir kitap, kemik yığınınından farklı değildir.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan çocuk kitapları, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal özellikleri göz önünde bulundurarak, çocuk kütüphanesinde sık tercih edilen kitaplar arasından seçilmiştir.
2. İlköğretim I. kademe 4-5. sınıfların karakter eğitimine katkısını belirlemek için kullanılan “Değerler İşleme Sıklığı Ölçeği” yeterlidir.
3. İlköğretim I. kademe 4-5. sınıflara yönelik çocuk edebiyatı kitaplarının görsellik ve içerik açısından incelemek için kullanılan “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği” yeterlidir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma, 4. ve 5. sınıflar için yazılan çocuk edebiyatı kitapları arasından rastgele seçilen 50 kitap ile;
2. Veri toplama aracı olarak kullanılan ““Değerler İşleme Sıklığı Ölçeği”” ile;
3. Veri toplama aracı olarak kullanılan “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği”

ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Karakter: “Ahlak Felsefesinde karakter, “kişinin kendi kendisine egemen olmasını, kendi kendisiyle uyum içinde bulunmasını, düşünüş ve eylemlerinde tutarlı, sağlam kalabilmesini sağlayan özellikler bütünüdür” (Akarsu 1998, 111). Edebiyat bilimi açısından karakter, edebî eserlerde geçen bir kişiyi benzerlerinden ayıran temel özelliklerin tümü, olaylarda kişinin davranışlarına yol gösteren ve onda hak edileni belirleyen davranış ve tutum biçimidir (Gencan vd. 1974, 78). Eğitim bilimcilere göre karakter, belli ahlak ölçütlerine göre değerlendirilen kişilik, kişinin sahip olması gereken ahlaki ve akli değerler bütünüdür. “Bir insanın, kişinin, davranış, alışkanlık, güç ve beceriler; değer ve düşünce tarzı türünden temel öğelerden meydana gelen özelliklerinin, onu başka insanlardan farklılaştıran bütünüdür” (Cevizci, 2003:222).

Değer: “Değer kavramı, felsefe tarihinde öznelci ve nesnelci açılardan çok değişik şekillerde ele alınmıştır. Öznelci yaklaşıma göre yapılan tanımlar da birey açısından değer, toplum açısından değer olarak iki grupta toplanabilir. Nesnelci yaklaşıma göre tanım yapanlar da değerlerin bir gerçekliklerinin olduğunu kabul eder (Özlem, 2002: 283-284). Felsefede değerlerle birlikte anılan iki kavram vardır: erdem ve iyi. İyi, birçok filozofa (Platon, Aristoteles, Kant, M. Scheler, N. Hartman) göre bas değerdir. Bazılarına göre ise “iyi”, bir değer yargısı yüklemi olarak kullanılmaktadır (Tepe, 2002: 348). İyi, belli özellikler taşıyan bir yaşam tarzının, istemenin, erdemlerin, niyetlerin, yönelimlerin, davranışların ve kişilerin niteliğidir (Kuçuradi, 2003: 91). Erdem, bir değerlerin gerçekleştirilmesinde öznenin belirli tarzda eylemlerde bulunabilme kapasitesi, yetisi, yeterliliği (Özlem, 2002: 309) olarak tanımlanır” (Aktaran: Şen, 2007:6).

Karakter Eğitimi / Değer Aktarımı: “En genel anlamıyla örtük veya açık program aracılığıyla, yetişen yeni nesle temel insanî değerleri kazandırma, değerlere karşı duyarlılık oluşturma ve onları davranışa dönüştürme konusunda yardımcı olma gayretinin ortak adıdır” (Ekşi, 2003: 79).

Ahlak Eğitimi: “Kirschenbaum (1995) göre ahlak eğitimi genç insanlara iyi ahlaklı olmakla ilgili bilgi, inanç, tutum ve davranış becerisini kazandırır. İyi, güzel, nazik kısaca ahlaklı olmayı öğretmeye çalışır. Bu yaklaşımda ahlaki metinlerle öğretim önemli bir yer tutar. Ahlaki eğitimin amacı insanların ahlaki değerleri bilmesi ve değerleriyle tutarlı davranışlar ortaya koymasıdır. İnsanlar bir arada yan yana yaşamasaydı ahlaktan söz edilemezdi” (Akbaş, 2008: 20).

Çocuk Edebiyatı: “Oğuzkan (1979: 2-3)’a göre, çocuk edebiyatı, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine seslenen sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsar. Bu eserlerin de tıpkı yetişkinler için hazırlananlar gibi güzel ve etkili olması gerekir. Bu nedenle de Oğuzkan (1979: 42), çocuk edebiyatını ‘1. Usta yazarlarca, özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan yapıtlardan oluşan yazın. 2. Çocukların yararlanabileceği her türlü yayını kapsayan bir yazın alanı’ diye tanımlar”

Görsellik (İzleti): “Görsel: Görme duyusuyla ilgili olan, görmeye dayanan. Görsellik: Görsel olma durumu ”(TDK sözlük,2005).

Okunabilirlik: “Atesman’a (1997: 71) göre okunabilirlik, okuyan tarafından metinlerin kolay ya da güç anlaşılır olma durumudur. Okunabilirlik, çoğunlukla metinlerin nicel özellikleri yani cümle ve kelime uzunlukları ve bilinmeyen kelime sayısı göz önüne alınarak metnin güçlüğü belirlenmeyi amaçlar. Metinlerin güçlük derecesinin belirlenmesi ve bu doğrultuda metinlerin düzeye uygunluğunun tespiti okunabilirliğin temel problemidir” (akt: Zorbaz, 2007: 89).

II. BÖLÜM

2. KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ALAN YAZINI

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. Değer

Değerler kişiliğimizi oluşturarak davranışlarımızı ve kişilerle ilişkilerimizi belirleyen ahlaki yargılardır. Ailede, okulda, çevrede farkında olarak ya da farkında olmadan değer yargılarını öğrenir, benimseriz. “Bireyin kendisini, toplumun ise bireyi kontrol etmesini sağlayan unsurların başında değerler gelmektedir. Sahip olunan değerler kişinin toplum içerisindeki statüsünün belirlenmesinde etkili olmaktadır. Bu değerler sayesinde birey, diğer insanlarla iletişime geçebilir ve sosyal konumunun belirlenmesi için uygun bir alt yapı oluşturabilir” (Yazıcı, s.1). Değerler başkalarına bakış açımızı ve başkalarının bize bakışını belirler.

Günümüzde toplumlar sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik ve teknolojik bir değişim ve dönüşüme tanıklık etmektedir. Bunların en başında eğitim gelmektedir. Eğitimle bireyler değerler geliştirir, sosyalleşir, üst düzey öğrenme becerileri geliştirir. Bireyler geliştirdikleri değer yargılarına göre toplumla ilişki kurar ve toplum tarafından kabullenir. Kendi içsel duygularından yola çıkarak kişiliğini geliştirir çünkü değerler bireyin yaşamına yol gösteren ilkelere. “Değerler; belli bir durum ve şartlara bağlı kalmaksızın, arzu edilen, yararlı görülen ve beğenilen şeyleri gösteren kıstaslar olarak da tarif edilebilir. Bir varlığın psikolojik, sosyal, ahlaki veya estetik açıdan taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı davranışlar onun niteliğini belirtir” (Şirin, 1983; Dilmaç,

1999:11). Bireyin değer yargıları aile ve okulda verilen eğitim aracılığıyla gelişir, belirginleşir. Birey meydana getirdiği bu değer yargılarını davranış ve tutumları ile geliştirir. Olaylara bakışı, algılayışı, vereceği tepki ve takınacağı tutumu bu değer yargılarıyla belirler. Örneğin; yalan söylemenin kötü olduğunu düşünen birey ile normal karşılayan ve gerektiğinde başvuran bireyin değer yargıları bir değildir.

Değer yargıları kişiliği oluşturan yapı taşlarıdır. Bizi yönlendiren, davranışlarımızı yöneten kalıplardır. “Değer, belirli bir durumu bir diğerine tercih etme eğilimi olarak da tanımlanabilir. Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan anlayışlardır. Değerler ayrıca, bireylerin neyi önemli gördüklerini tanımlayarak istekleri, tercihleri, arzu edilen ve edilmeyen durumları gösterir” (Erdem, 2003; aktaran: Karatay, 2007:4). Hal ve hareketlerimiz, beğenilerimiz, bir olay karşısında takındığımız tutum ve gösterdiğimiz tavır değerlerimizin yönlendirmesidir.

Değer yargıları bilişsel yollarla kavranır, duyuşsal yollarla içselleştirilir ve psikomotor olarak davranışlarla gösterilir. “Değer” kavramının sözlük anlamı, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılıktır. “Değer hükmü, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğunu belirten ifade ise, o halde değer de bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır” (Güngör, 1993; aktaran: Dilmaç, 1999:11). “Değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatlerini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlaki ilke ve inançlardır” (Kızılçelik ve Erjem, 1994). Değerler toplumdan topluma değişebilir fakat aynı toplum içinde kişiden kişiye değişmez. Bu toplumların kendi içindeki bağlılığı ve devamlılığına terstir. Kişisel çıkarlar doğrultusunda çarpıtılır ya da terk edilirse burada toplum zarar görür. Bunun için aynı toplumda yaşayan insanların ortak değerleri olmalıdır.

Ortak değerler için; ortak bir inanış, ortak bir çaba ve ortak bir eğitim anlayışı gereklidir. Değerler eğitiminin verebileceği araçların en başında kuşkusuz çocuk kitapları gelmektedir. Kitaplar aracılığıyla birey iyi-kötü, doğru-yanlış, sevgi-nefret gibi birçok kavramı öğrenir, kendini kahramanlarla özdeşleştirir ve her zaman iyi, doğru ve

sevginin kazandığını görür.

Değerlerin özellikleri

Değerler belli özelliklere sahiptir. Değerleri kavrayabilmek için bu nitelikleri bilmekte fayda vardır. Yazıcı(2007: s.4,5)'ya göre değerlerin özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Değerler inançlardır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış fikir niteliği taşımazlar. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
- Değerler, bireyin amaçlarıyla (eşitlik gibi) ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle (hak bilirlilik, yardımseverlik) ilişkilidirler.
- Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin, itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.
- Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
- Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur. Kültürler ve bireyler sergiledikleri değer öncelikleri sistemleriyle betimlenebilirler.
- Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir.
- Değerler, bağlı oldukları kültürlere göre değişir. Hatta ait oldukları kültürlerin içinde dahi ayrılık gösterebilirler. Farklı iki toplum aynı değere sahip olabilir ama o değere verdikleri önem derecesi farklı olabilir.”

Değerler ile ilgili nitelikleri bilirsek, onları aktarırken ve değer öğretime yaparken doğru ve etkili bir yol izlemiş oluruz. Onları öncelik sırasına göre, amaçlı ve planlı olarak kullanırız.

Kohlberg'in ahlak kuramı

Kohlberg çocuk ve yetişkinlerin, belirli durumlarda davranışlarını yöneten

kuralları nasıl yorumladıklarını incelemiştir. Ancak Kohlberg araştırmasını, çocukları oyunlarında gözleyerek değil, çocuklara ahlaki ikilemleri kapsayan belirli durumlar vererek onlara bu durumlarda nasıl tepkide bulunacaklarını sorarak yürütmüştür. Aldığı cevaplara göre insanların altı yargı aşaması geçirdiklerini belirtmektedir. Bu altı aşama ise üç düzey içinde yer almaktadır.

A- Gelenek öncesi düzey

B- Geleneksel düzey

C- Gelenek sonrası düzey

Gelenek Öncesi Düzey: Bu düzey Piaget'nin dışsal kurallara bağımlılık döneminin özelliklerini içerir. 10 yaşa kadar geçen dönemdir. Kuralları başkaları koyar. Bu düzeydeki ahlaki davranışlar kazanç, haz sonuçlarıyla değerlendirilirler. Yani davranışın sonundaki ceza veya ödül o davranışı belirler. Çocuk, kültür içinde kabul edilen iyi ve kötü kriterlere göre davranır. Yapılan eylemin kişinin kendi içerisinde bir değer ölçüsü yoktur. Ahlak gelişiminde yer alan altı aşamadan ilk ikisi bu düzey içinde yer alır.

1. Aşama: Ceza ve İtaat Eğilimi: Bu düzeydeki çocuklar sadece otoriteye uyar ve cezalandırılmak istemezler. Çocuk için doğru ya da yanlıştan daha önemli olan şey davranışlarının sonucudur. Genel olarak olayların dış görünüşüne ve meydana gelen zararın sonuçlarına göre karar verir. Etkinliğin fiziksel sonucu, etkinliğin iyi veya kötü olduğunu belirler. Örneğin; bir çocuk annesine yardım ederken birkaç tabağı kazara kırmıştır. Diğeri ise annesi görmeden şeker alırken şekerliği düşürüp kırmıştır. Bu dönemdeki çocuğa hangisinin daha suçlu olduğu sorulduğunda birkaç tabak kıran çocuğun daha suçlu olduğunu söylemiştir.

Bu dönemde itaat ve ceza eğilimi ağır basar. Çocuk davranışı sonucu cezalandırılmışsa o davranış yanlış, cezalandırılmamışsa o davranış doğrudur. Otoriteye uyma temel güdüdür.

2. Aşama: Araçsal İlişkiler Eğilimi: Bu evreyi bireysellik veya çıkarıcılık evresi de denebilir. Çocukların kendi ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması daha önemlidir.

Diğer insanların da farkına varırlar fakat ahlaki yargıda bulunacakları zaman hala birinci planda kendileri vardır. Çocuğun ihtiyacını karşılayan veya ona ödül getiren eylemler çocuğun doğrularını oluşturur. Ne kadar alırlarsa o kadar verirler. Çocuk davranışı kendisi için faydalıysa davranış doğrudur.

Geleneksel Düzey: Bu düzey ahlak gelişiminde 3.ve 4.evreyi kapsar. Birey aile, grup ve ulusun beklentilerine önemsenir. Başkalarının onayını ve beğenisini kazanmak temel amaçtır. Bu evrede sosyal baskı yoğun olarak hissedilir. Kişinin kendi ihtiyaçları çoğu zaman ikinci planda kalır.

3. Aşama: Kişiler Arası Uyum Eğilimi: Üçüncü aşamada akran gruplarıyla işbirliği öne çıkar. İyi davranış, başkalarına yardım etme onları mutlu etmektir. Beklenen davranışı göstererek beğeni ve takdir kazanıp kabul görüş düşünür. Onay görmek çocuk için her şeyden önemlidir. Ben merkezlilik giderek azalır. Çocuk somut işlem dönemine girerek, olaylara başkaları açısından bakma özelliği kazanır. Ahlaki yargılarda başkalarının hissettiklerini de dikkate alır. Artık yaptıklarını sadece ceza almamak ya da kendisi için değil aynı zamanda başkalarını mutlu etmek için yapmaya çalışır.

4. Aşama: Kanun ve Düzen Eğitimi: Çocuk kendine düşeni yapmaya çalışır. Doğru davranış, otoriteye ve sosyal düzene uygun olarak kişinin görevini yerine getirmesidir. Artık akranlarının kurallarının yerini, toplumun kuralları ve kanunları almıştır.”Kurallar uyulması için vardır” düşüncesi ön plandadır. Kanunlar soru sormadan izlenir. Bu dönemde gençlerin en büyük gayreti saygınlık kazanmaktır. Kanunlara uymayanlar asla onaylanmaz. Birçok yetişkin bu dönemde kalır.

Gelenek Sonrası Düzey: Kişinin otoritede bağımsız olarak evrensel değerler doğrultusunda kendi ilkelerini oluşturmaya, kendi doğru ve yanlışlarını belirlemeye başladığı evredir.

5. Aşama: Sosyal Sözleşme Eğilimi: Kanunların kullanımı ve bireysel haklar eleştirel bir şekilde incelenir. Toplumun kanunları ve değerlerinin göreceli ve topluma

has olduğu kabul edilir. Yeni değer ve anlaşmalar sonucu kuralların değişebileceğinin farkına varılır. Doğru, genel doğrular, standartlara uyan ve üzerinde anlaşılabilir. Doğru ve yanlışlar öznel değer ve fikirlere göre değişebilir. Kanunlar toplumsal düzeni korumak, temel yaşamı ve özgürlük haklarını güvence altına almak için gereklidir. Birey toplum yararına olan kuralların çoğunluk tarafından korunmasının gerekliliğine inanır. Bu düzeye yetişkinlerin ancak 4/1'i gelebilmektedir.

6. Aşama: Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi: Kişi, ahlak ilkelerini kendisi düzenler. Bu ilkeler, adalet, eşitlik, insan hakları gibi bazı soyut kavramlara dayalıdır. Bu ilkeleri ihlal eden kanunlara uyulmamalıdır. Çünkü adalet yasanın üstündedir. Başkalarının haklarına saygılı olmak esastır. İnsana insan olduğu için değer verme bu dönemde kazanılanıdır. Son zamanlarda Kohlberg 6.dönemin, 5.dönemden gerçekte çok farklı olmadığını bu nedenle bu iki dönemin birleştirebileceğini söylemiştir.

Çalışmada hedeflenen değer temaları

Bu başlık altında, çocuk kitaplarını incelediğimiz ölçekte bulunan 11 ana değer teması ve bunların altında yer alan 61 alt değerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Sevgi

Hoşa giden bir şeye eğilim; tutkuya dek varabilen bir ruh durumu (Akarsu, 1998: 158), insanı karşılık beklemeden yakın ilgi dostluk, şefkat bağlılık göstermeye yönelten ve fedakârlıkları göze aldırarak kadar güçlü olabilen duygu, sevmeye duygusu, muhabbet (Ayverdi, 2005: 2759) olarak tanımlanmaktadır. “Sevgi” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Aile birliğinin bozulmaması için üzerine düşen görevi yerine getirir.*
- *Ailesini huzursuz edecek tutum ve davranışlardan kaçınır.*
- *Ailesinin mutluluğunu paylaşmak, artırmak için çaba gösterir.*
- *Ülkesini sever onun için fedakârlık yapmaktan kaçınmaz.*
- *Ülkesinin menfaatlerini kendi menfaatlerinin üstünde tutar.*
- *Bu ülkenin vatandaşı olmaktan mutluluk duyar.*

- *Arkadaşlık ilişkilerine önem verir.*
- *Arkadaşının başarısından mutlu olur.*
- *İyi veya kötü günlerde yakın çevresindekilerin sevinç veya üzüntülerini paylaşır.*
- *Evine gelen misafirleri güler yüzle karşılar.*
- *İnsanlara karşı sevecendir.*
- *İnsanlara sevgisini göstermekten çekinmez.*
- *Çevresindeki canlılara ilgi ve sevgi gösterir.*
- *Çevresindeki insanlara güler yüzlü olmayı ilke edinir.*
- *Yaşlılarla ilgilenir, onlara zaman ayırır, onları ziyaret ederek sevgisini gösterir.*
- *İnsanlara şefkatle yaklaşır.*
- *Yardıma muhtaç insanlara şefkat gösterir.*
- *Gerektiğinde kendi hakkından feragat ederek arkadaş(lar)ı için fedakârlıkta bulunur.*

Aile Birliği

Aile evlilik ve kan bağına, başka deyişle karı-koca, ana-baba-çocuklar, kardeşler vb. arasındaki ilişkilere dayalı olan bir toplum çekirdeği (Ozankaya, 1975: 168) şeklinde tanımlanmaktadır. Bir insanın en temel ihtiyaçlarından biri olan ait olma, sevilme, güvenlik ihtiyacı aile içinde karşılığını bulur (Seyyar, 2007: 56).

Vatanseverlik

Seyyar (2007:1086) vatanseverliği kişinin vatanına, memleketine, ülkesine, doğduğu ve içinde yaşadığı köye, kasabaya, şehre, milletine komşularına, soydaşlarına, milli değerlere ve hatta bütün dünyadaki bütün varlıklara karşı duyduğu sevgi, muhabbet, merhamet ve sorumluluk şeklinde tanımlamaktadır.

Dostluk/Arkadaşlık

İki kişinin, bir çıkar gözetmeyerek, kendi seçimleriyle birbirlerine bağlılık duyması (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976: 77) kişilerin, birbirlerini karşılıklı beğenmelerine, zevk ve duygu bakımından anlaşmalarına, karşılıklı acıma ve dayanışmaya dayanan manevi bir bağ(Seyyar, 2007: 81) şeklinde tanımlanmaktadır.

Misafirperverlik

Misafir ağırlamaktan hoşlanma (kimse), konuksever olma durumu (Ayverdi, 2005: 2110) şeklinde tanımlanmaktadır.

İnsan severlik

Değerin çıkarılabileceği bağlamlar:

- *İnsanlara karşı sevecendir.*
- *İnsanlara sevgisini göstermekten çekinmez.*

Hayvan severlik

Değerin çıkarılabileceği bağlam:

- *Çevresindeki canlılara ilgi ve sevgi gösterir.*

Merhamet / Şefkat

Seyyar (2007:649) merhameti; kalben acıma, esirgeme, koruma, sevgi gösterme, yardım etme, bağışta bulunma, affetme, koruma ve kurtarma gibi iyi huy ve güzel ahlak esaslarına uygun tutum ve davranışların bütünü şeklinde ifade etmiştir.

Fedakârlık

Seyyar (2007:312) “toplumun menfaatini veya başkalarının iyiliğini düşünerek

gönüllü biçimde ve bundan haz alarak kendi haklarından feragat etme” şeklinde ifade etmiştir.

Saygı

Bir şeye bir kimseye değer vermekten ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme duygusu hürmet. 2. Başkalarına karşı nazik davranma, karşındakini düşünüp hakkına riayet etme duygusu (Ayverdi, 2005: 2694) şeklinde tanımlanmaktadır. Saygı birçok kişinin bildiği ve beklediği gibi korkmak, çekinmek değildir. Saygılı olmak, bir insanı, olduğu gibi görebilme yetisini ve ona özgün bireyselliği içinde fark edebilmeyi anlatmaktadır (Seyyar, 2007:808). “Saygı” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Farklı kültür, dil ve dinden olan insanlara saygı duyar.*
- *Farklı düşüncelere ve fikirlere saygı duyar.*
- *Farklı kültür, dil ve dinden insanlarla birlikte sorunsuz yaşanabileceğine inanır.*
- *Haksızca edinilen bir eşyayı veya başarıyı haklı kazanca veya yenilgiye tercih eder.*
- *Başkalarına ait herhangi bir şeyi izinsiz almaz, kullanmaz.*
- *Ebeveynlerine, öğretmenlerine ve yaşlılara saygı duyar.*
- *Sözleriyle ve davranışlarıyla karşındakini incitmemeye özen gösterir.*
- *Yaptığı bir hatadan ötürü başkalarından özür dilemeyi bilir.*
- *İnsanların kusurlarını, hatalarını yüzlerine vurmaz.*
- *İnsanlarla kurduğu ilişkilerde ölçülü davranır, kişi haklarına saygı gösterir.*
- *Kendi başarılarıyla övünmez, mütevazı olmayı bilir.*
- *Kin ve nefretin barış içinde yaşamayı olumsuz etkilediğini bilir.*
- *Tartıştığı, haksızlık gördüğü arkadaşlarını bağışlar, kin gütmmez.*
- *Kendisine yapılan iyiliği takdir eder.*
- *Yaptığı iyilikleri başa kakmaz.*
- *Minnettarlığını her zaman uygun şekilde ifade eder.*
- *Başkalarının başarılarını, çalışmalarını takdir etmeyi bilir.*

Hoşgörü

Başkalarının kendimizden farklı olan düşünme tarzlarını ve yaşam biçimlerini anlayışla karşılama tavrı; karşımızdakilere paylaşmadığımız görüş, fikir ve duyguları özgürce dile getirme imkânı tanımaya dayanan anlayış. Temelde farklı inanç ve değerlere sahip olan insanların birlikte ve farklılıklara saygı göstererek var olabilmeleri durumu (Cevizci, 2003:186) şeklinde tanımlanır.

Onur / Şeref

İnsanın kendi şahsiyetine karşı saygınlık duygusu, öznel değerlerinin ve ahlaki niteliklerinin başkaları tarafından tanınmasıdır (Seyyar, 2007: 976).

Vakar / Ciddiyet

Ağırbaşlılık, heybet, haysiyetini koruma; bir kimsenin, insani varlığının ve sosyal mevkiinin gerektirdiği şeref ve itibarını, gurur ve kibre kapılmadan koruması ve hafif meşreplikten sakınması (Seyyar, 2007:1077) şeklinde tanımlanmaktadır.

Tevazu ve Vakar Arasındaki Bağ: Tevazu ve vakarın birbirinin tamamlayıcısı olduğunu kabul eden sosyal ahlakçılara göre, vakarsız bir tevazu insanı küçüklük ve zillile; tevazusuz bir vakar da gurur ve zillile götürür. Buna karşılık bu iki fazilete birden sahip olan insan, başkaları tarafından tevazu sayesinde sevilir, vakar sayesinde sayılır.

Görgü/Terbiye

İnsan ilişkilerinde göz önünde tutulması gereken saygı ve incelik kuralları, adabı muaşeret, etiket (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976:115) şeklinde ifade edilmiştir.

Kibarlık / Nezaket

Türkçe sözlükte (1998: 1650) nezaket “Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik, zarafet” şeklinde tanımlanmaktadır.

Alçak gönüllü olma / Tevazu

Kişinin gördüğü herkesi kendinden üstün bilmesi ve kibirden uzak kalmasıdır. Rütbe ve statü bakımından alt seviyede olan kimselere karşı böbürlenmemesidir. Kalbin samimi, dilin tatlı, yüzün yumuşak, davranışın ihlâslı, işlerin dengeli olmasıdır (Seyyar, 2007:1021).

Barış

Toplum içinde yer alan fertler ve sosyal grupların birbirleriyle anlaşarak geçinebilmeleridir (Seyyar, 2007: 118).

Bağışlamak

Türkçe sözlükte (1998: 195-196) bağışlamak “Herhangi bir kötü davranış için ceza vermekten vazgeçmek, affetmek” şeklinde tanımlanmaktadır.

Minnettarlık

İyilik bilme, bir iyiliğe teşekkür etme, bir iyilik karşısında duyulan borçluluk duygusu gibi anlamlara gelmektedir (Seyyar, 2007:663).

Değer bilme / Değer verme

Değerin çıkarılabileceği bağlam:

- Başkalarının başarılarını, çalışmalarını takdir etmeyi bilir.

Dürüstlük

Sözünde, tutum ve davranışlarında doğruluktan ayrılmama, her türlü kötülükten uzak durma, güzel ahlak esaslarını tatbik etme (Seyyar, 2007: 255) olarak tanımlanmaktadır. “Dürüstlük” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Verdiği sözü yerine getirir.*
- *İnsanlarda güven uyandıracak doğru eylemlerde bulunur.*
- *Tutum ve davranışlarında doğruluktan ayrılmaz.*
- *Kendisine emanet edilen şeyleri özenle saklar, korur.*
- *Başkalarının haklarını korur ve onlara saygı duyar.*
- *Başkalarına ve kendisine yapılan haksızlıklar karşısında sessiz kalmaz.*
- *Olayları değerlendirirken tarafsız davranır.*
- *Yalan söylemez.*
- *İnsanlarla ilgili düşüncelerini kimseden çekinmeden olduğu gibi söyler.*
- *Arkadaşlarıyla ilişkilerinde açık olmaya, içten davranmaya önem verir.*
- *Arkadaşlarının sırlarını başkalarına açıklamaz.*
- *Davranışlarında toplumsal kurallara ve ahlaki değerlere bağlıdır.*

Güven / Güvenilir olma

Bir kişinin, kendisinden zarar gelmeyeceğine ve emanete hıyanet etmeyeceğine dair çevresinin güvenini kazanmış olmasıdır (Seyyar, 2007:371).

Sadakat / Bağlılık

Kendisine iyilik edene, lütufta bulunup koruyana minnet ve şükran duyguları ile bağlanma, bu bağlılığa yakışır şekilde davranma, hainlik ve döneklik etmeme, vefakârlık gösterme (Ayverdi, 2005: 2622) şeklinde tanımlanmaktadır.

Adil olma / Hak bilinci

(Adalet) Her işte hakkı gözetme ve orta yolu tutma, haklıya hakkını verme ve

haksızlıktan sakınmadır (Seyyar, 2007: 17).

Açık sözlülük

Sözünü esirgmeden her şeyi olduğu gibi söylemektir.

Samimiyet / İçtenlik

Hal ve hareketlerin riyasız olması, tutum ve davranışların kalpten ve içtenlikle olması (Seyyar, 2007:802) şeklinde tanımlanmaktadır.

Sır tutma

(Sır Saklama) Başkaları tarafından kendine bir insanlık hali olarak söylenmiş, emanet edilmiş olan şahsi veya topluma ait bir sırrı ifşa etmemektir (Seyyar, 2007: 822).

İffet / Namus

Türkçe Sözlükte namus “Bir toplum içinde ahlak kurallarına ve toplumsal değerlere bağlılık, iffet. Dürüstlük, doğruluk.”(1998: 1630) ; İffet “Cinsel konularda ahlak kurallarına bağlılık.” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK,1998: 1048).

Bir kimsenin ve ailesinin başkalarına saygı duyulması beklenen ve gereken manevi şahsiyeti, şerefi, haysiyeti (Seyyar, 2007:686) şeklinde tanımlanmaktadır.

Sorumluluk

Belirlenen bir vazifeyi layıkıyla yerine getirmek için, o işi-görevi yapmakla mükellef olan bir insanın uymak mecburiyetinde olduğu şeydir (Seyyar, 2007: 838). “Sorumluluk” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Toplumsal kurallara uyar, saygı gösterir.*
- *Kuralların toplumsal hayatı kolaylaştırmak, düzenlemek için konulduğunu*

bilir.

- *Başarıya ulaşmak için çalışmanın gerekliliğine inanır.*
- *Boş zamanlarını iyi bir şekilde değerlendirir.*
- *Kendisine verilen görevleri zamanında ve doğru bir şekilde yapmaya özen gösterir.*
- *Kendisine verilen görevi eksiksiz yerine getirmeye çalışır.*
- *Kendi görevlerini başkalarına yaptırmaktan kaçınır.*
- *Ödünç aldığı şeyleri zamanında iade eder.*
- *Yapacağı eylemlerin doğruluğunu veya yanlışlığını sorgular.*
- *Karar vermeden önce olay ve durumları inceler.*
- *Arkadaş edinmede, seçiminde olumlu karakter özelliklerine dikkat eder.*
- *Gereksiz ve aşırı harcamalardan kaçınır.*
- *Elindeki parayı öncelikli temel ihtiyaçları için kullanır.*
- *Karşılaştığı sorunları çözemediği durumlarda ilgili yerlere ve büyüklerine danışır.*

Sosyal kurallara uyma

Sosyal hayatı düzene koyan, insanların birbirlerine zarar vermeden hatta destek olarak yaşamasını ve neticede birlikte yaşamayı güzelleştirmeyi hedefleyen kurallara uymaktır.

Vatandaşlık / yurttaşlık bilinci

Türkçe sözlükte yurttaşlık “Yurttaş olma, bir yurtta doğup büyüme veya yaşamış olma durumu, vatandaşlık” olarak tanımlanmaktadır (TDK,1998: 2474).

Çalışkanlık / çalışma

Çalışmayı çok sevme, işten kaçmama, çok çalışma durumu (Ayverdi, 2005: 519) şeklinde tanımlanmaktadır.

Disiplinli olma / düzenli olma

Bir gaye ve ideale erişmek için, belirli bir anda duyulan istek ve ilgilerin yöneltip kontrol altında tutulmasıdır (Seyyar,2007:239-240).

Tedbirli olma

Bir şeyin oluşmasına sebep olabilecekleri önceden iyice düşünüp, hazırlıkları ona göre dikkatlice yapmak (Seyyar, 2007: 1008) şeklinde tanımlanır.

Tasarruf / tutumlu olma

“Para veya herhangi bir şeyi dikkatli kullanma, iradeli tüketme (TDK, 1998: 2144)”, gereksiz aşırı harcamalardan sakınma, şeklinde tanımlanır.

Danışma

Bir konu hakkında birine fikir sormak, başvurup görüşünü almak, tavsiyesini öğrenmek, istişare etmektir (Ayverdi, 2005: 629).

Yardımseverlik

Kardeşliğin, dostluğun, geleneğin, örfün, dinin, vicdanın, insanlığın, milli ve manevi değerlerin bir gereği olarak başta yardıma muhtaç insanlara, hastalara, miskinlere, işsizlere olmak üzere bütün insanlara maddi ve manevi destekte bulunmak (Seyyar, 2007:1100) şeklinde ifade edilmektedir. “Yardımseverlik” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Başarılı olduğu derslerde, alanlarda arkadaşlarına yardımcı olur.*
- *Yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmekten mutluluk duyar.*
- *Karşılık beklemeden ve kendi isteğiyle herkese yardım eder.*
- *Engelli bireylere günlük yaşam içinde yardımcı olur.*
- *Eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşır.*

- *Başkalarının yararı için kendi çıkarlarından vazgeçebilir.*
- *Birlikte sorunların üstesinden daha kolay gelinebileceğini kavrar.*

İyilikseverlik

Değerin aranabileceği bağlamlar:

- *Başarılı olduğu derslerde, alanlarda arkadaşlarına yardımcı olur.*
- *Yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım etmekten mutluluk duyar.*
- *Karşılık beklemeden ve kendi isteğiyle herkese yardım eder.*
- *Engelli bireylere günlük yaşam içinde yardımcı olur.*

Cömertlik

Kendine ait şeyleri kolaylıkla verme, ikram etme, vermekten kaçınmama durumu (Ayverdi, 2005: 501) şeklinde tanımlanır.

Hayırseverlik

Bir insanın, bir başka insandan yana ve onun maddi-manevi menfaatine-faydasına sosyo-ekonomik bakımdan müspet bir faaliyete girişmesi ve başkaları için (muhtaçlara, fakirlere, miskinlere vb.) maddi ve sosyal fedakârlıkta bulunmasıdır (Seyyar, 2007: 398).

Diğergamlık

Kendisini diğer insanlar için feda etmekten mutluluk duyma; başkalarının yararı söz konusu olduğu yerde kendi çıkarından vazgeçme anlayışıdır (Demir ve Acar, 2005: 97).

Dayanışma

Bir toplum veya grup içinde yer alan fertlerin kendi aralarında veya grupların

birbirleriyle olan sosyal münasebetlerinde, karşılıklı yardımlaşma, işbirliği, ortak tavır ve müşterek faaliyete bağlı olarak gelişen sosyal bağlılık duygusudur (Seyyar, 2007: 218).

Duyarlılık

Başkalarının duygularını, durumunu özellikle bariz olmadığı zamanlarda anlama yetisi (Budak, 2000: 230). “Duyarlılık” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Başkalarının duygularını anlamak için çaba gösterir.*
- *Kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi başkasına yapmaz.*
- *İnsanların sevinç ve üzüntülerine karşı uygun davranışlar sergiler.*
- *Farklı kültürlere ve insanlara karşı duyarlıdır.*

Anlayışlı olma

Değer temasının aranabileceği bağlam:

- *Başkalarının duygularını anlamak için çaba gösterir.*

Empati / duygudaşlık

Başkalarının düşünce ve duygularının ve bunların muhtemel anlamlarının objektif bir şekilde farkında olma; karşındakinin duygu ve düşüncelerini temsili olarak yaşama. “kendini başkasının yerine koyma” , “acıları, sevinçleri paylaşma” vb ifadesi ile kast edilen şeydir (Budak, 2000: 259).

Esneklik

Değerinin aranabileceği bağlamlar:

- *İnsanların sevinç ve üzüntülerine karşı uygun davranışlar sergiler.*
- *Farklı kültürlere ve insanlara karşı duyarlıdır.*

Estetik

Tüm doğal veya insani etkinlikler veya durumlar hakkında verilebilecek güzel ve çirkin yargılardan her biri 2. Göze hoş görünüp görünmemesi, izleyende bırakacağı olumlu yahut olumsuz izlenime göre bir şeyi çirkin ya da güzel olarak niteleyen yargı (Demir ve Acar, 2005: 135) şeklinde tanımlanır.

Mutluluk

Hayattan bir bütün olarak veya kısmen memnun olmaktır. İnsanın manevi tatmin duygusu, huzur ve memnurluk hissi, haz duyacağı bir hal içinde bulunmasıdır (Seyyar, 2007: 785). “Mutluluk” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Elindekilerle yetinmeyi bilir, fazlası için makul olmayı öğrenir.*
- *Başkalarının mutlu olması için çaba gösterir.*
- *Sahip olamayacağı bir şeylerde kendini yıpratmak kadar ısrarlı davranmaz.*
- *Sahip olduklarıyla yetinmenin kendisini mutlu edeceğini kavrar.*
- *Olayları değerlendirirken iyi, güzel ve olumlu taraflarını görmeye çalışır.*
- *Olay, durum ve sorunları bazen esprili, nükteli bir şekilde dillendirir.*
- *Her zaman her şeyin yolunda gitmeyeceğini kabul eder.*
- *Umut etmenin insanı sorunlar karşısında, zor zamanlarda güçlü kılacağını bilir.*
- *Mutlu olmak için sadece maddi koşulların yeterli olmadığını bilir.*

Umut

Türkçe sözlükte(1998:2282) umut “Olması beklenen veya olacağı düşünülen şey, ümit” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kanaatkârlık / elindekilerle yetinme

Az şeyle yetinme, daha fazlasını istememe, elindekilerle mutlu olma durumudur.

İyimser olma

Var olan her şeyi en iyi, en olumlu, en umut verici perspektiften görme değerlendirme tavrı (Cevizci, 2003:217) şeklinde tanımlanmaktadır.

Nükteli / esprili olma

Değerin aranabileceği bağlamlar:

- *Olay, durum ve sorunları bazen esprili, nükteli bir şekilde dillendirir.*

Sabır

Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç (Türkçe Sözlük, 1998: 1875) şeklinde açıklanmaktadır. “Sabır” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Başarı için kararlı ve mücadeleci olmanın gerekli olduğunu bilir.*
- *Bir isteğinin gerçekleşmesi için beklemeyi, zamana bırakmayı bilir.*
- *Başarısızlıklar karşısında amacından vazgeçmek yerine tekrar girişimde bulunur.*
- *İnsanlarla iyi geçinmek için ilişkilerinde sabırlı davranmak gerektiğini bilir.*
- *Olumsuzluklar karşısında öfkesini kontrol etmeyi bilir.*
- *KontROLSÜZ öfkeli davranışların kendisine ve çevresindekilere zarar vereceğini bilir.*
- *Karşındakini tam olarak anlamak için sabırlı davranır, hemen karar vermez, yargılamaz.*
- *Beklenmedik bir olay, durum ve sorunlar karşısında metin olmayı, soğukkanlı davranmayı bilir.*
- *Söz ve davranışları arasında bir uyum, tutarlılık vardır.*

Sebat / kararlı olma

Sözünden veya kararlarından dönmeme, bir işi sonuna değin sürdürme, direnme

(Türkçe Sözlük, 1998: 1926) şeklinde ifade edilmektedir.

Özdenetim / otokontrol

Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını ya da başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması, otokontrol (Türkçe Sözlük, 1998:1744) şeklinde tanımlanmaktadır.

Soğukkanlı olma

Olaylara ve gelişmelere sakin, ılımlı ve temkinli yaklaşma, serinkanlı olma (Türkçe Sözlük, 1998:2001).

Tutarlı olma

Toplum tarafından benimsenen sosyal kurallara veya ahlaki değerlere her ne pahasına olursa olsun her zaman için sadık kalabilme yeteneğidir (Seyyar, 2007: 553).

Cesaret

Felsefesinde, kişiye bir tehlikeyi, söz konusu olabilecek korku tarafından alt edilmeksizin göğüsleme imkânı veren zihin hali ya da eylem tarzı (Cevizci, 1996: 143).

“Cesaret” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Yeni şeyler öğrenme, keşfetme ve deneme girişiminde bulunur.*
- *Farklı düşüncelere, olağanın dışında önerilen tekliflere ve yeniliklere açık olur.*
- *Doğru olduğuna inandığı fikirleri kimseden çekinmeden söyler.*
- *Doğru olduğuna inandığı fikirleri gerektiğinde savunur.*
- *Düşüncelerini uygun ortamlarda başkalarıyla paylaşma medeni cesaretini gösterir.*
- *Olay, durum ve sorunların çözümü için kendi kendine kararlar alıp uygulayabilir.*

- *Hayatında önemli kararları kendi kendine alma özgürlüğünü elde etmek için çaba harcar.*

Girişimcilik

Değerin aranabileceği bağlam:

- *Yeni şeyler öğrenme, keşfetme ve deneme girişiminde bulunur.*

Yeni düşüncelere açık olma / yenilikçilik

Değerin aranabileceği bağlam:

- *Farklı düşüncelere, olağanın dışında önerilen tekliflere ve yeniliklere açık olur.*

Yaratıcılık / mucitlik

Meydana getirme, ortaya çıkarma yeteneği (Ayverdi, 2005: 3373) şeklinde tanımlanır.

Kişilerde bazen de kişilerden meydana gelen öbeklerde rastladığımız, özgünlüğüyle, uygunluk, geçerlilik ve yararlılığıyla seçkinleşen, yeni bir şeyi; şeyleri yeni bir biçimde görme tarzının, bağlantılar kurup risk almanın, çelişki ve karşıtlıkları aşma ve senteze kavuşturmanın, tanışık olunmayanda daha önceden tanışık olunan yol ya da modeller bulmanın bir sonucu olarak; mantıksal düşüncenin dışında metaforik ya da analogik düşünme gücüyle, geleneksel ya da sıradan olan karşı çıkışla, yetersiz bir basitliği reddederek, daha kompleks ve tatmin bir düzen ya da sentez arayışıyla varlığa getirme yeteneği (Cevizci, 1996: 719).

Özgürlük

İnsanın neyi yapmak isteyip neyi istemediğine kendi iradesiyle karar vermesi ve kararının gereklerini yerine getirirken başkaları tarafından engellenmemesidir (Demir ve

Acar, 2005: 321).

Bağımsızlık

Destek ve ilgi görme, yön bulma bakımından başkalarına bağlı olmama hali; kendi kendine yeterlik.

Temizlik

“Temizlik” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Kişisel temizliğine ve düzenli olmaya özen gösterir.*
- *Sağlığına zarar verecek yiyecek ve içeceklerden uzak durur.*
- *Sağlıklı bir yaşam için nasıl besleneceğini bilir.*
- *Bağımlılık yaratan zararlı alışkanlıklardan kaçınır.*
- *Çevre kirliliğinin tüm canlıları olumsuz etkilediğini bilir.*
- *Doğaya zararlı, insan sağlığını tehdit eden atıklar konusunda bilinçlidir.*
- *Doğanın dengesinin bozulmaması için mücadele eder.*
- *Atıkları uygun çöp kutusuna atar.*

Sağlıklı olma

Değerin aranabileceği bağlamlar:

- *Sağlığına zarar verecek yiyecek ve içeceklerden uzak durur.*
- *Sağlıklı bir yaşam için nasıl besleneceğini bilir.*
- *Bağımlılık yaratan zararlı alışkanlıklardan kaçınır.*

Kişisel bakım

Değerin aranabileceği bağlam:

- *Kişisel temizliğine ve düzenli olmaya özen gösterir.*

Çevreyi temiz tutma

Değerin aranabileceği bağlamlar:

- *Çevre kirliliğinin tüm canlıları olumsuz etkilediğini bilir.*
- *Doğaya zararlı, insan sağlığını tehdit eden atıklar konusunda bilinçlidir.*
- *Doğanın dengesinin bozulmaması için mücadele eder.*
- *Atıkları uygun çöp kutusuna atar.*

İleri görüşlülük

İleride olabilecek şeyleri görebilen, basiretli (Ayverdi, 2005: 1403) şeklinde tanımlanır. “İleri Görüşlülük” değer temasının aranabileceği bağlamlar:

- *Sorunlarını karşılıklı konuşarak çözmeye çalışır.*
- *İnsanlar arası iletişimde başarılı olmanın yollarını öğrenir.*
- *Geleceğe dair yeni ve farklı düşünce ve tasarılar dikkatini çeker.*
- *Merak ettiği konuları öğrenmek için araştırma yapar.*
- *Doğa olaylarının nasıl oluştuğunu merak eder.*
- *Geleceğe dair planlar yapar.*
- *Gelecekte sorun olabilecek durumlar için hazırlık yapar.*
- *Öğrenmenin merakla başladığını bilir.*
- *Gelişim ve değişimlere kendini hazırlar, uyum sağlamak için yeniler.*

İdealistlik / Ülkü

Erişilmesi her zaman mümkün olmayan veya düşünülmeyen, fakat uğrunda özveride bulunmaktan kaçınılmayan yüce düşünce dilek veya örnek (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976:135) şeklinde tanımlanır.

Merak

Bir şeyi anlamak, öğrenmek, bilmek için duyulan arzu (Seyyar, 2007:648) şeklinde tanımlanır.

Bilimsellik / mantıklı olma

Değerin aranabileceği bağlamlar:

- *Gelişim ve değişimlere kendini hazırlar, uyum sağlamak için yeniler.*

Diplomasi / iletişim kurma / iletişimde ustalık

Değerin aranabileceği bağlamlar:

- *Sorunlarını karşılıklı konuşarak çözmeye çalışır.*
- *İnsanlar arası iletişimde başarılı olmanın yollarını öğrenir.*

Karakterler ve karakterlerin niteliği

Karakter: “ *is. Fr. caractére* 1. Ayırt edici nitelik. 2. Bir bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen ana özellik, öz yapı, ıra, seciye” (TDK,2005: 1077-1078).

Kahraman: “*is. ed. Roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde en önemli kişi*” (TDK,2005:1035) .

Kahramanlar her kitapta farklı farklı karakterleri canlandırır. Çocuklar böylece okudukları her kitapta bir başka karakterle tanışır, yeni yaşantılar kazanır ve farklı deneyimler elde eder. Çocuklar kendilerine bu kahramanları örnek aldıkları için ve karakterlerle kendilerini özdeşleştirdikleri için, karakterlerin taşıması gereken bazı özellikler vardır: Evrensel ve milli değerlere saygılı, iyiliğin ve doğruluğun savunucusu, çevrenin ve kültürel değerlerin koruyucusu...

Karakterlerin değer aktarımındaki rolü

Çocukluk dönemi kişiliğimizin alt yapısının oluştuğu ve karakterimizin şekillendiği dolayısıyla yaşayacağımız bir ömrü nasıl bir insan olarak geçireceğimizi belirler. Kişiliğimize kattığımız bu artılar ve eksilerle toplumda yer alırız. “Çocukluk

dönemi, ergenlik ve yetişkinlik gibi, hayatın diğer basamaklarının temelini oluşturan en önemli dönemdir. Bu dönemde çocuğun psiko-sosyal gelişimine etki eden birçok faktör vardır. Bunlar içerisinde ise, okunan masal ve hikâyeler ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Çünkü okunan kitaplardaki kahramanlar, çocukların hafızasında canlandırılmakta ve hayal dünyalarında yaşanmaktadır. İşte bu nedenle de okunan kitapların içeriği, dini ve ahlaki gelişim açısından daha da önemli bir hal almaktadır”(Turan, 2010:192).

Kitaplardaki kahramanlar çocukların düşsel arkadaşlarıdır. Onlar aracılığıyla sorunları tanır, çözümlerine ilişkin fikir edinir. Farkında olmadan toplumsal kuralları ve değerleri öğrenir, özümser.

Çocuk kitaplarında karakterler gerek fiziksel olarak, gerek davranışsal olarak ve gerekse yazarın yorumuyla geliştirilebilir. “Çocuk kitaplarında, çocukların yeni yaşantılar kazanmalarına olanak sağlayan en temel öğelerden biri de öykündükleri kahraman/ kahramanlar ve onların nitelikleridir. Kahramanın yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözmedeki kararlılığı, amaca ulaşmada izlediği yöntemlerin niteliği ve bu eylemler bileşkesinin söz ve davranışlarla somutlanması, çocukları da kahraman gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye istekli kılar” (Sever, 2008: s.77).

Kitap okuma kültürünün ve değer eğitimin kazandırılması için bir kitabın biçimsel yönden kusursuz olması yetmez, içerik yönünden de nitelikli olması gerekir. Aksi takdirde kaliteli kâğıda basılmış, resimlendirilmiş, dayanıklı vb. bir kitap kahramanları sönük kalmış ve ilgi çekici değilse; çocuğa hitap etmediği için onların okuma hevesini kırarak ve merakını azaltacaktır.

Karakter eğitiminde / değer aktarımında kullanılan başlıca yöntemler

Karakter eğitiminde; değer telkin etme, değer açıklama, değer analizi ve ahlaki muhakeme olmak üzere kullanılan başlıca dört yöntem bulunmaktadır.

Değer telkin etme

“Bu yöntemde öğrencilere aktarılabacak değere ilişkin analiz, eleştiri ve açıklama yapılmaz. Bunların yerine örnek olay anlatma ve tarihi şahsiyetleri örnek gösterme, onların yaşam öykülerini örnek vererek değeri sözlü olarak telkin etme, öğüt verme temeline dayanır. En eski ve geleneksel değer aktarımı yöntemidir” (Karatay, 2011a:1402). Bu yöntem ‘değer açıklama’ yönteminin aksine değerleri öğretme, dayatma, empoze etme şeklinde uygulanır. Önemli olan çocuğun içindeki değeri ortaya çıkarmak değil, doğru olduğuna inanılan değeri çocuğa salık vermektir.

Değer açıklama

“Bu yöntemde öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmaları sağlanır. Öğrenciler, herhangi bir durum karşısında tercih yapmaları gerektiğinde onlara herhangi bir dayatma yapmak yerine, neden ve nasıl soruları ile olası tercih seçenekleri üzerinde açıklamalar yapılarak değer seçimlerini dayatma olmadan kendi kendilerine, özgür iradeleri ile yapmaları sağlanır. Bu yaklaşımda öğrencilerin kendi değerlerinin farkına varmaları için onlara yardımcı olunur” (Karatay, 2011a:1402-1403).

Öğrenciler kendi değerlerinin farkına varamazlar. Farkındalık kazandırmak ve kendi değer sistemlerini oluşturmalarına yardımcı olmak için, kurgulanacak etkinliklerle değerlerini açıklayabilecekleri ortamlar oluşturulmalıdır. Belli değerleri dayatmadan özgürce kendini ifade edebileceği ortamlar sağlanmalı ve öğrencinin görüşlerine saygı duyulmalıdır. Böylece çocuğun eleştirel düşünme, kendini ifade edebilme ve başkalarının görüşlerine saygı duyma gibi özellikleri kazanmasını desteklemiş oluruz. “Karar alma sürecinde insanlar inançlarını, değerlerini ve tutumlarını kullandıklarından değerleri üzerine düşünmüş, değerlerini açıklığa kavuşturmuş kişilerin karar alma süreci kolaylaştırılabilir. Bu nedenle gençlerin değerlerini açıklığa kavuşturmaları için yardım edilmelidir”(Akbaş, 2008:13).Bu yöntem değer öğretme odaklı olmayıp öğrencinin içindeki değeri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir.

Değer analizi

“Bu yöntemde öğrenciler problem çözme, mantıksal düşünme becerilerini sosyal olay ve durumlara uygulamayı öğrenirler. Bu yöntem değerler arası ilişkileri ortaya çıkarmayı, herhangi bir olay veya durum karşısında bunlar arasındaki önem sırasına göre akılcı düşünme ilkelerini kullanarak davranma, harekete geçme becerisi edinmelerini amaçlar. Dürüstlük, cömertlik ve yardımseverlik gibi değerler arasındaki ilişkiler örnek olay ve durumlarla analiz edilerek öncelikli doğru davranışın hangisi olduğu öğretilir” (Karatay, 2011a: 1403). Değer analizi yönteminde öğrenciye öğüt vermek yerine örnek durumlar üzerinde konuşturulur, davranışın doğruluğu ve yanlışlığı masaya yatırılır. Tartışma tekniği etkili olarak kullanılır. Problem çözme basamakları da uygulanabilir.

Ahlaki muhakeme

“Bu yöntemde öğrencilere ikilemli durumların yer aldığı hikâyeler, örnek olaylar verilerek onların düşünerek, tartışarak ideal olan değere ulaşmaları sağlanır. Bu yöntem, akıl yürütme olarak da bilinir ve mantıksal düşünme ilkelerine (5N1K) dayanır. Bu yöntemde öğrencilerin vardıkları ideal değerden çok düşünme ve tartışma sürecinde nelerin konuşulduğu ve tartışıldığı önemlidir. Öğrencilere aktarılabilecek değerler için uygun öyküler kullanılarak öğrencilerin grup olarak tartışmaları ve düşünmeleri sağlanır. Bu süreçte öğretmen öğrenciyi öyküdeki ahlaki bir ikilemle karşılaştırır, diğer öğrencilerin bununla ilgili söylediklerini duyma olanağı sağlar ve öğrencilerin çıkmazları çözmelerine yardımcı olur. Bu yaklaşımda öğrencilere belli değerler aktarmak yerine, ikilemli durumlar aracılığıyla onlara rehberlik ederek ahlaki ilkeler edinmelerini sağlamak önemlidir” (Karatay, 2011a: 1403). “Bu yöntemde esas amaç öğrencilerin davranışlarına rehberlik edecek ahlaki ilkeler geliştirmelerine yardım etmektir. Öğrenci değerlendirme yaparken kullandığı dayanaklar bireyin ahlaki gelişimi hakkında bilgi verir. Burada öğrencinin çözümü değil çözüme ulaşma yolu önemlidir” (Akbaş, 2008:16).

Okunabilirlik, ilkeleri ve temelleri

Ateşman’a göre: Okunabilirlik, öğrencinin okuduğu materyali hızlı okuma ve okuduğunu anlama düzeyi olarak açıklanabilir. Bir metinde, her cümledeki kelime sayısı, her kelimedeki hece sayısı, cümlede vurgulanmak istenen fikir sayısı, fikirlerin devamlılığı okunabilirliği belirleyen özelliklerdendir” (Aktaran: Tekbıyık, 2006:442).

Okunabilirlik okumamızı, okuduklarımızı anlamamızı ve okumaktan zevk almamızı sağlayan özellikleri içerir. Okunabilirliğin belli ilkeler vardır. “Çocuğun geleceğine ve geleceğin çocuğuna yön verecek kitapları hazırlarken veya seçerken, bazı ilkelere dikkat etmek gerekmektedir. Bunlara okunabilirlik ilkeleri denilmektedir”(Güneş, 2000: 334-335).Güneş’e göre okunabilirlik ilkeleri:

1. Dilbilgisi Yönünden İlkeler: Çocuk kitaplarında kullanılan kelimelerin seçimi, türü, soyut-somut olması, bilinen-zor olması, harf-hece sayısı, kullanılan cümlelerin uzunluğu, sayısı, kuruluşu, fiillerin zamanları, son paragrafta özet yapılması vb. ilkeler.
2. Eğitim Yönünden İlkeler: İçeriğin seçimi, ilgi çekici olması, öğelerin sunulduğu, tekrarlar, eğitsel mesajların verilmesi, öğrenci düzeyine uygunluğu vb. ilkeler.
3. Sosyolojik Yönden İlkeler: Hedef öğrenci grubunun özellikleri, günlük yaşamı, içinde yaşadığı ortamın özelliklerinin kitaba yansıtılması vb. ilkeler.
4. Basım Yönünden İlkeler: Kitabın sayfa sayısı, düzeni, yazı türü, punto büyüklüğü, kelime satır aralarındaki açıklık, satır uzunluğu, kâğıt ve mürekkebin rengi, resimlerin türü, oranı ve sayfadaki yeri vb. ilkeler.

Okunabilirlik ile ilgili formüller

Okunabilirlikle belirlemek amacıyla yerli ve ağırlıklı olarak yabancı birçok güçlük formülleri oluşturulmuştur.

Dale Chall Formülü: (Güneş, 2000: 339) Bu formülü uygulamak için güçlüğü belirlenecek metin, yazı veya kitabın ilk 100 kelimesi örneklem olarak alınmaktadır.

Alınan 100 kelimelik bölümde yer alan:

Cümle sayısı

Zor kelimeler sayısı belirlenmektedir. Ardından cümlelerin ortalama uzunluğu saptanmaktadır. Cümlelerin uzunluğu, kelime sayısının cümle sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir.

Zor kelimelerin oranı ise zor kelimelerin sayısının örnekleme geriye kalan kelime sayısına bölümü ve 100 ile çarpılmasıyla bulunmaktadır.

Sonuçlar 1'e yaklaştıkça metin kolay, 100'e yaklaştıkça güç olarak değerlendirilmektedir (Güneş, 2000 :340).

Flesch Formülü: (Güneş; 2000:340) Bu formülde 2 öge kullanılmaktadır. Biri kelimelerin uzunluğu diğeri de cümlelerin uzunluğudur. Güçlük düzeyini belirlemek için bir metin yazı ya da kitaptan ilk 100 kelime örneklem olarak alınmaktadır. Buradan;

1. Örnekleme giren kelimelerin hece sayısı belirlenmektedir. Bulunana toplam hece sayısı, kelime sayısına bölünerek kelime başına düşen ortalama hece sayısı bulunmaktadır.
2. Örnekleme giren cümlelerdeki kelime sayısı, cümle sayısına bölünerek cümle başına düşen ortalama kelime sayısı hesaplanmaktadır.

Bu formülün temel hareket noktası, kelime başına düşen hece sayısı 1'e düştükçe metin kolay, kelime başına düşen hece sayısı 10'a yükseldikçe metin zor olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme cümle başına düşen kelime sayısı için de geçerlidir (Güneş, 2000: 341).

Gunning Formülü: (Güneş, 2000:341) Basit ve kolay uygulanan bir formüldür. Sis yoğunluğu anlamına gelen "fog index" adı altında bir güçlük düzeyi belirlenmiştir. Bu düzey yükseldikçe metnin güçlüğü de artmaktadır. Metinde geçen üç heceli kelimelerin yüzdesi ile cümlede kullanılan ortalama kelime sayısı toplanır ve 0,4 ile

çarpılması sonucu bulunur. Bu rakam 11'den fazla ise metin güç olarak değerlendirilir. Fry Okunabilirlik Grafiği: Bir metinde veya kitaptan baştan, ortadan ve sondan 100 olmak üzere üç bölüm seçilir. Seçilen bölümlere ait cümle sayısı ve bu cümlelerdeki hece sayısı bulunur. Bu bölümlere ait hece ve cümle ortalamaları belirlenir. Belirlenen bu değerlerin grafikte ortak noktası belirlenir ve bu nokta metnin sınıf düzeyini gösterir (Fry, 1988:95, Dorothy ve Chamberlain - Solecki 1998:712, akt: Temur, 2002:31).

İçerik

İçerik, çocuğun hayal dünyasına hitap etmeli, zihninde canlandırabileceği şekilde oluşturulmalı, çocukta ilgi ve merak uyandırmalı ve en önemlisi öğretici yanıyla okuma beğenisi oluşturmalıdır.

Edebi unsurlar

Bir kitabın edebiyat kitabı olarak adlandırılması için sahip olması gereken bazı özellikler ve belli ölçütler vardır. Bu özellikler edebi unsurlar olarak nitelendirilir. Edebi unsurları; dil, konu/tema, karakter, kurgu/olay, üslup şeklinde sıralayabiliriz.

Dil ve anlatım

Nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri dil ve anlatımla gerçekleşir. Çocuk kitaplarının dili yalın ve doğal olmalı; dil tadını veren, dil beğenisini ve bilincini geliştiren ürünler yazılmalıdır. "Yazınsal nitelikli bir çocuk kitabı her şeyden önce çocuğa duyarlılık kazandıran, dilin söz varlığını tanıtan bir araçtır. Dilin söz varlığının anlatım gücünün, çocuk edebiyatının dilinde de yaşam bulmasında temel sorumluluk, öncelikle çocuk adına yaratma-yazma duyarlılığı taşıyan sanatçılara düşmektedir." (Sever, 2008:165).

Çocuğun dil gelişiminde ve söz varlığını geliştirmede çocuk kitapları önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk kitaplarında ortak kültür öğelerine yer verilmeli, geleneklerimiz çocuğa tanıtılmalı böylece değer yargılarına katkıda bulunmasına destek olunmalıdır. "Dilde bulunan kelimeler, deyimler ve atasözleri ifade kalıpları ait oldukları milletin

yaşayış tarzını, insanla, tabiatla olan ilişkisini açıkça ortaya koyar. Maddi ve manevi kültür unsurları yaşanırken, ifade edilirken, duygu ve düşünceler aktarılırken dil, sözlü ve yazılı olarak kullanılmaktadır. Böylelikle dil, kültürün aynası niteliğine kavuşmaktadır”(Odacı, 2008:11). Çocuk kitapları çocuğun düşünce dünyasını ve kelime dağarcığını geliştirmesinin yanı sıra içinde doğup büyümeye çalıştığı toplumun kültürel özelliklerine karşı da farkındalık oluşturmali, sanatlı söyleyişler, kalıp ifadeler ve kültürün diğer unsurlarıyla tanışma fırsatını sunmalıdır. “ Yazar çocuğu ciddiye almalı; dil, anlatım, kurgulanan dünya çocuğun alımlama ve anlama koşullarını fazlaca zorlamamalı. Yazarın anlatıcı tutumu kitabın estetik ve yazınsal niteliğini belirlediğinden, anlatım kısıtlayıcı olmaktan çok, elverdiğince çok açık olmalı” (Dilidüzgün, 2004:97).

Dilin anlatım olanakları ve zenginlikleri kullanılırken çocuğun bilişsel özellikleri, yaş seviyesi ve algı düzeyi göz ardı edilmemelidir. Açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır. Tek öznel ve tek yüklemler tercih edilmeli, somut sözcüklere soyut sözcüklerden daha çok yer verilmelidir. Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmeli, yabancı sözcükler yerine Türkçelerinin kullanımına özen gösterilmelidir. Kazandırılmak istenen farklı kelime, kavram ve kalıplar cümlelerin bütününden çıkarımı yapılacak şekilde verilmelidir. Çünkü kültürün bütün öğelerini taşıyan ve edebi söyleyişlerle zenginleştirilen bir kitap ne kadar güzel olursa olsun, çocuğun seviyesine uygun değilse ve algılayamayacağı bir anlatıma sahipse amacına ulaşması mümkün olmayacaktır.

Çocuk kitaplarında mümkün olduğunca yalın ve arı bir dil kullanılmalıdır. “Konuşma dili ölçü alınmalı, yapıtın diliyle konuşma dili arasında bir uçurum olmamalıdır” (Kıbrıs, 2006:28).Yaş seviyesi ve içinde bulunduğu gelişim dönemi çocuğun anlama düzeyine belirlediği için bunlar dikkate alınarak kelimeler seçilmeli ve cümleler kurulmalıdır.

Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri de Türkçe sözcük kullanımıdır. Çocuğun dil gelişiminde kitaplar önemli bir yer tuttuğu için, çocuğa ana dili ile yazılmış ürünler sunulmalı. “Öğrencileri Türkçe düşünmeye ve

düşündürmeye yöneltmediğimiz, onları Türkçenin kendi öz değerleriyle beslemediğimiz sürece, onlardan güzel, doğru, etkili konuşmalarını ve yazmalarını bekleyemeyiz “(Özdemir, 1986: s.107-108). Demirel (2007)’e göre ise, anadili bilincinin kazandırılmasında doğru ve düzgün Türkçe ile yazılmış kitaplar çok önemli bir yere sahiptir. Alan uzmanlarının da vurguladıkları üzere, dört dilsel beceriyi gereğince edinmiş bireyleri yetiştirmede, anadili öğretimi ortamları ve bu ortamlarda kullanılan ders araç gereçleri ve kitaplar yaşamsal öneme sahiptir.

Söz dağarcığı

Söz dağarcığı kelimesi yerine hemen hemen aynı anlamı karşılayan sözcük hazinesi, söz varlığı, kelime serveti, zihinsel sözlük gibi kelimeler de kullanılırken Türkçe sözlükteki tanımı şöyledir: is. dbl. “Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi” (TDK, 2005:1805).

Çocuklarda dil gelişimi ailede başlar, daha sonra okulda devam eder. Çocuk zihni en ufak ayrıntıyı bile fark eden ve kaydeden bir yapıya sahiptir. Çocuk meraklı tabiatı sayesinde her şeyi sorar ve öğrenmeye çalışır. “Yazılı eserler, dilin en mükemmel şekilde kullanımına aracılık eder. Çocuk edebiyatı, çocukların dil gelişimini kolaylaştırır. Çocuklar duydukları dili öğrenirler: Ne kadar çok dili geliştirecek ortam olursa, çocuklar da o kadar çok dil öğreniminden yaralanırlar”(Aytaş, 2003:157). “Çocuk edebiyatı ürünlerinin etkililiği bu noktada devreye girmektedir. Bireyin, okuma ya da dinleme esnasında karşılaşacağı ve aktarıma her nevi söz varlığı unsuru, *çocuk edebiyatı ürünleri* ile rahat, amaçlı ve güzel şekilde elde edilebilecektir. Bireyin gelişigüzel karşılaştığı okuma ya da dinleme metinlerinde, ana dile ait söz varlığı unsurlarının en mümtaz örneklerini bulabilme ihtimali daha düşüktür. Çocuk edebiyatının bu yöndeki amaçlılığı söz varlığının gelişimi hususunda kayda değer katkılar sağlayacaktır”(Baş, 2010:149). Aile ve okul dışında çocuğun kelime hazinesi geliştirmesine yardımcı olan önemli öğelerden biri de çocuk kitaplarıdır. Kitaplar onlara anlayacağı bir dilde yaklaşarak zihinsel sözlüklerini genişletmeye yardımcı olur.

Kültürümüzün birer parçası olan ninniler, maniler, bilmeceler, tekerlemeler, türküler sanatlı söyleyişleriyle bir taraftan kültürümüzü nesilden nesile aktarırken, diğer taraftan da çocukların söz dağarcığının gelişmesine katkıda bulunmaktadır. “Bilmeceler, sayışmalar, maniler, bir varlığın, olayın, kavramın adını vermeden kapalı biçimde, çağrışımla birlikte, özelliklerini belirterek bulunmasını sağlarken, çocuğun sözcük dağarcığını da zenginleştirir” (Artun:1,6). “Seslenen yaş çocuğunun sözcük dağarcığı göz önüne alınmalıdır. Çocukların dünyasında kavram olarak var olan sözcükler seçilmeli, ancak onların sözcük dağarcıklarının giderek genişletilmesi gerektiği de unutulmamalıdır” (Kıbrıs, 2006:28).Çocuğun söz dağarcığının genişletilmesi denince, çocuğu bilmediği bütün kelimelerle karşı karşıya bırakmak gibi bir şey anlaşılmamalıdır. Bildiği kelimelerin yanına eklenerek, anlayabileceği bir tanımla birlikte ya da okuduğu cümleden çıkarım yapabileceği şekilde onu zorlamadan ve anlatımdan koparmadan tıpkı yürümeyi öğrenmeye çalışan çocuğun tanıdık bir elden destek almaya çalışması gibi, bildiği kelimeler yardımıyla yeni kelimelere ulaşması amaçlanmalıdır.

Gülsüm Cengiz’in “Kayıp Sözcükler” adlı kitabında Türkçe sözcüklerin yabancı karşılıklarının kullanımları yüzünden sözlükten silinen sözcükler üzerinde durularak sözcük dağarcığımızı Türkçe sözcüklerle zenginleştirmemiz gerektiği vurgulanmış.

“(…) İmece: Birçok kimsenin toplanıp el birliğiyle bir kişinin işini görmesi ve böylece işlerin sırayla bitirilmesi.(...)” (s.59)

Cümle

“Öğrencilerin yaşlarına ve eğitim düzeylerine uygun olarak, dil gelişim düzeyleri yükseldikçe cümleler de uzamalıdır” (Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği, 1995 ve ilköğretim Türkçe Dersi 1–5. Sınıflar Öğretim Programı, 2005).

Cümleler bir araya gelerek metni oluşturduğundan metnin anlaşılabilmesi için öncelikle cümlelerin açık, anlaşılır ve çocuğun yaş seviyesine uygun olması gerekir. “Cümlelerin kısa, net ve basit olması, tam ve tek anlam ifade etmesi, belleğe kolay

yerleştirilmesini sağlamak ve okunabilirliği artırmaktadır” (Güneş, 2003:337). Okuduğu cümleden bir şey anlamayan çocuk kitabı okumaya ve anlamaya da çalışmayacaktır.

Cümlelerin anlaşılabilirliği yaş seviyesine uygun olmasıyla doğru orantılıdır. “İlköğretim 3 ve 4. sınıf evresinde, yaş grubunun sözcük ve kavram sınırları zorlanarak, bileşik cümleler kurulabilir, birkaç kavram aynı cümle içinde işlenebilir. Ancak zorlamanın tüm metne yayılmaması ve zaman zaman yoğun cümle temposu düşürülerek çocuğun metinden kopmaması sağlanmalıdır. 5. sınıf ve sonrasında çok öznel, karmaşık ve bileşik yapıda cümleler kurulabilir” (Akal, 2008:2). Çocuğun okuduğu cümleleri anlamaması kitabı anlamamasına ve dolayısıyla kitaptan soğumasına sebep olur. Bunun için cümlede kullanılan kelime ve harf sayısı çocuğun gelişim düzeyine ve bilişsel özelliklerine uygun olmalıdır.

“Çocuk kitaplarında:

Kullanılan cümle uzunluğun öğrenci düzeyine uygun olması gerektiği

Kısa cümlelerin uzun cümlelerden daha iyi öğrenildiği

Somut, basit ve tek anlam ifade eden cümlelerin daha etkili olduğu

Özne-tümleç-yüklem sırasını izleyen kurallı cümlelerin kullanılmasının uygun olacağı vurgulanmıştır” (Aktaran: Güneş, 2000:338) .

Çocuk kitapları çabuk sıkılan, hemen soğuyan ve vazgeçebilen bir kesime hitap ettiği için daha özenli ve dikkatli yazılmalıdır. Çocuk seviyesinin altında kalan cümleleri basit bulup sıkılabileceği gibi seviyesinin üstündeki cümleleri de anlamakta zorlandığı için kitaba olan ilgisi azalacaktır. Bilişsel özelliklerini dikkate almadan kurulan uzun cümleler başından sonuna gelene kadar unutulacağı için çocuk anlam bütünlüğünü kuramayacak, metnin parçalarını bir araya getirmekte zorlanacak ve bunun sonucunda da okumaktan bir haz duymayacaktır. Çocukların ilgisi ve dikkati çok çabuk dağılabildiği için devrik ve sonu getirilmemiş cümleler çok sık ve bir arada verilmemeli, aralara serpiştirilmelidir. Kısa cümleler, çocukların anlayabileceği ve somut sözcükler kullanılmalıdır ki çocuklar kitaptan kopmasın, kitap sıkıcı bir hal almasın. Bunun için cümleler kurulurken çocuğun yaş ve zekâ seviyesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bir

cümlede “1-3sınıf” için 6 kelime [35-40 karakter] “4-5 sınıf” için en fazla 10 kelime [60-70 karakter] olacak şekilde öğrenci düzeyine uygun olmasına özen gösterilmelidir. (MEB, Mevzuat: 2006)

“Neşeli Boyacı” isimli kitapta cümle uzunlukları “1-3sınıf” için 6 kelime [35-40 karakter] olacak şekilde yazılmıştır. Gülten Dayıoğlu’nun bu kitabı 6-9 yaş grubu çocukların aklında tutabileceği uzunlukta cümlelere ve anlaşılır bir dile sahiptir.

“(...) Erhan, kafesi çınarın dalına astı. Kuşlar, ilk günler, yerlerini yadırgadılar. Sonra neşeli civıltılarla ötmeye başladılar. Bu yenilik de epey müşteri çekti. Yavaş yavaş, Erhan para kazanmaya başladı. Kazancını çok iyi değerlendirmeye özen gösteriyordu.(...)” (s.12)

Ayla Kutlu’nun “Merhaba Sevgi” kitabı 10 yaş ve üstü için yazılmış bir kitap. Bir cümlede “4-5 sınıf” için en fazla 10 kelime [60-70 karakter] olacak şekilde öğrenci düzeyine uygunluk kuralına pek dikkat edilmemiş. Cümlelerin çoğu 10 kelimedenden fazla ve 20 kelimeyi aşan cümlelere de sıkça rastlıyoruz.

“(...)Sevgi denildiğinde bir dalı ötekine, bir çiçeği başkasına benzemeyen, üstünde çeşit çeşit meyveler yetişen ve kökü dünyamızı, yükselen kolları gökyüzünü tutan bir ağaç gelir gözlerimin önüne.(...)” (s. 13-14) 25 kelimedenden oluşan bir cümle.

“(...)Kedi o zaman rahatladı, tırnaklarını içeri çekti, gövdesini gevşetti, hafifçe geri çekildi, karnının üstüne tırmanmış meme emen yaramazlar patır patır sepetin içine düştüler.(...)” (s. 22) 22 kelimedenden oluşan bir cümle.

Söz sanatları

Edebiyatta anlatımı zenginleştirmek, daha etkili ve çarpıcı hale getirmek için kelimelerde ince değişiklikler yapmak ve süslü söyleyişler oluşturmak için söz sanatlarına (edebi sanat) başvururuz.“Edebî sanatlar, üreteni ve okuyucusu açısından farklı görünümsergiler. Sanatçılar açısından, kelimelerin bilinen anlamları çoğu

zaman duyguları, hayalleri ifade etmeye yetmez. Bu sebeple şair ve yazarlar anlatımı etkili kılabilmek için edebî sanatlara başvururlar. Dolayısıyla da edebî eserleri anlamak ve onlardan hoşlanmak için dolaylı anlatımları bilmek gerekir...Böylece ilköğretimde edebî zevk oluşturmak, duygu ve düşünceleri en iyi biçimde ifade edebilmek ve dilin inceliklerini etkili bir biçimde kullanabilmek için edebî sanatların öğretimine ağırlık vermek gerekir”(Benzer, 2010:726-727).

Sanatlı söyleyişler çocukta soyut düşünmeyi geliştirerek yaratıcılığına katkı sağlar. “Çocuk kitapları aracılığıyla gerçekleştirilecek olan sanat farkındalığı, okuru yaratıcılığa yöneltip onun bilişsel, duysal ve duygusal eğitim gereksinimlerini de karşılamaya yöneliktir. Bu nedenle, çocukların erken yaşlarda sanatsal duyarlıklarla donatılmış kitaplarla karşılaşması onların duyarlıklarının ve beğenilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır” (Dilidüzgün, 2006:112). Edebi sanatlara yer verilmesi, müzikal niceliklerden ve mecazlı söylemlerden yararlanmak hem okuma zevki oluşturur hem de çok boyutlu düşünmeye katkı sağlar.

Edebi sanatlar özellikle masal türüyle çocuklara verilip sevdirebilir. Masalların başında yer alan tekerlemeler çocuğa hoş bir melodi gibi gelerek onda kitaba karşı bir sempati oluşturur. “Masalın keşfi, bir bakıma çocukluğun keşfidir. Masallara özgü motifler, gerçek hayattan alınarak sembolleştirilmişlerdir. Masallar, “iyi” ve “kötü” kavramları üzerine kurulmuş iki kutuplu bir dünya resmi çizerler. Dev, cadı kötülüğün simgesi olurken; kral, kral ya da padişahın oğlu kötülüğü ortadan kaldıracak iradeyi temsil eder. “İyi”, daima kazanırken, “kötü” hak ettiği cezayı görür. Böylece çocuk, özdeşleşme yoluyla tercihinin iyiden yana kullanmaya yönlendirilir. Hatta masallarda çok sık başvurulan teşbih (benzetme), teşhis (kişileştirme) ve intak (dillendirme) sanatlarının edebiyata belki de çocukluğun armağanı olduğu söylenebilir” (Şimşek, 2007:1).

Edebi sanatlarda genellikle benzetme ögesine başvurulur. Sözcükler anlamları dışında kullanılarak ya da başka sözcüklerden yararlanılarak ifade edilir. Sanatlı söyleyişlerin birçok örneğini atasözleri ve deyimlerde de bulabiliriz. Çocuk edebiyatı çerçevesinde oluşturulacak eserlerde anlam akışına uygun olarak atasözleri ve

deyimlerimizin kullanılması metne hem bir anlatım zenginliği ve çeşitliliği katacak hem de çocuklara anlama ve ifade etme zenginliği kazandıracaktır.

Kitapla ilişki kurmak her çocuğun hakkıdır. Kitap ve dergiler çocukların dil gelişimini desteklediği gibi, kendisini tanımasına, kendini bulmasına olanak sağlar, toplumsallaşmasına yardımcı olur; yalnızlığı, kimsesizliği azaltır, sanatsal ve kültürel deneyimler ile çocuğa okuma alışkanlığı kazandırır. Çocuk kitaplarında kullanılan dilin sade, açık ve anlaşılır olması yanında süslü ve sanatlı da olması gerekir. “Çocuk mademki yetişkinden farklı (kimi yönleriyle daha zengin) bir varlıktır, öyleyse ona hitap etmenin de yolları aranmalıdır” (Şimşek, 2007:1). Yazar edebi dille günlük konuşma dilini bir araya öyle getirmeli ki, çocuk hem anlasın, hem sıkılmasın, hem öğrensın, hem de haz alsın.

Canan Tan’ın “İster Mor İster Mavi” adlı kitabında hayvanlar âleminde geçen karşılıklı atışmada okudukları şiir ve söyledikleri manilerde edebi sanatlara yer verilmiştir.

*“ İnsanlık ‘erdem’ ise,
İnsandan çok insanız!..
Yanlış anlaşılmasın,
‘İnsanlık’ orda kalsın!
Asla istemiyoruz...*

Hatta şükrediyoruz:

Bizler birer hayvanız!..” (s. 138) İntak sanatıyla hayvanlar konuşturulmuş, tariz (dokundurma) ile insanlar eleştirilmiş ve benzetmelere yer verilmiştir. Bir başka dörtlük ise şöyledir:

Dört ayaklı hayvanlar

İnsanlık erdeminde,

Çift ayaklı hayvanlar

İnsan görünümünde... (s.139)

Tarık Dursun K.’nın “Deve Tellal Pire Berber İken” isimli kitabın masal

başlarında verilen tekerlemeler:

“Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, deve tellal, pire berber iken, ben ninemin beşiğini tıngır mıngır sallar ike; hak dostu, iyilik dostu, babamdan ayı postu: Bana miras kalmış, bir pire mekân tutmuş. Aldım pireyi, İstanbul’a gönderdim...” (s.19)

Metin içi kafiye kullanımlar (müzikal nicelik)

Kafiye kullanımların, bireylerin okuma becerilerini, seslerini vurgu ve tonlamaya dikkat etme yolunda yönlendirici özellikleri olduğu için çocuk kitaplarında mutlaka kullanılmalıdır. “ Dil gelişimi, anadili sevgisi ninnilerle başlar. Ninnilerle büyüyen çocuk, sonra bebekleriyle oynarken bunları tekrarlar. Böylece dil alıştırmayı yapar, dilinin ahengini duyar, sever” (Aktaran: Sever, 2000: s.631). Metin içi kafiye kullanımlar süslü bir anlatım meydana getirdiği gibi vurgu ve tonlamaya özen göstererek, şiire karşı duyarlılık geliştirir. Kitaplara resimlerin kattığı imgesel zenginliği, ahenkli söyleyişlerle bütünler kafiye kullanımlar.

“Çocukların belleklerinde kolaylıkla saklayabilecekleri yalın, kısa ve uyaklı dizeler, taşıdıkları anlamlardan çok, söyleyiş ritmindeki canlılık nedeniyle çocukların ilgisini çeker. Bu ilgi, çocuklarda dilin kullanılmasına ve inceliklerine yönelik bir sevgi paydası oluşturabilir” (Sever, 2000: s.633). Kafiye kullanımlardaki saklı anlamları çözme girişimi, çocuğu dilin gizemli dünyasıyla tanıştırır. Sözcüklerin altındaki giz ve mecazlı söylemler, çocukların yaratıcılıklarını ve hayal dünyasını zenginleştirerek, kitaba olan merakı artırır.

Masalın içinde yeri geldikçe okunan mani ve sorulan bilmeceler kitaba ahenk ve müzikal nicelik katmıştır.

*“Evimizin önü servi
Söyle bu nedir Keloğlan?
Servinin üstünde sümbül
Söyle bu nedir Keloğlan?
Sümbülün üstünde bülbül*

Söyle bu nedir Keloğlan?” (s.58)

Mehmet Güler’in “Kırmızı Pelerinli Kurtçuk” kitabında da ara ara yer verilen türkü:

“ Dalları bastı kiraz...” (s.5)

“Ne olursun

Bir daha dudaklarımı

Yapıştırma dut ağacı

Şekerin yoksa

Şeker getireyim sana

Pekmezin yoksa pekmez

Dut, dut, dut, dut

Olanları ben unuttum

Sen de unut.” (s. 36) gibi uydurma şarkılarla,

“Fındık dersem çıkma

Badem dersem çıkma

Ceviz dersem çık” (s. 79) Ve tekerlemelerle süslü anlatımlara yer verilmiştir.

Konu / tema

Konu: *is.*“Konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu” (TDK, 2005:1211); Tema: *“is. (te’ma) (yun)* 1. Asıl konu 2. ed. Öğretici veya edebi bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş” (TDK,2005:1945) şeklinde tanımlanmaktadır.

Konu bir yazıyı oluşturan öğelerin başında gelir. “Yalınlaştırarak söylersek üzerinde durulan, hakkında söz söylenilen olay, olgu, durum ya da sorundur konu” (Özdemir, 2002:20). Hikâyenin parçalarını bir arada tutar ve okuyucuyu okumaya teşvik eder. Konu tesadüften ve uydurmadan ziyade doğruya bağlı, inanılır olmalı. Orijinal olmalı, klasik ve tahmin edilen konuların dışında olmalıdır. Konular açık ve anlaşılır olmalı, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta giden bir sıra izlemeli.

Çocuk kitaplarında konu seçilirken “çocuğa görelilik” ilkesine dikkat edilmelidir. Her kurgu çalışmasında çocuklar için öncelikli önemi olan hikâyenin konusudur. Çocuklar öncelikle: “ Ne olur? İyi bir hikâye mi?” diye sorarlar. Konu aksiyonun planıdır. Karakterlerin ne yaptığını ve onlara ne olduğunu söyler. Konu hikâyenin parçalarını bir arada tutan iplik gibidir ve okuyucuyu okumaya teşvik eder. Çocuğun ilgi ve gereksinimlerini dikkate almayan bir kitap çocuğun okuma isteğini azaltır, kitaptan uzaklaşmasına sebep olur. “Çocuğun düş dünyası yetişkinlerinkinden çok farklıdır. Kendi mantığıyla koşutluklar göstermesi nedeniyle çocuklar masalsı olan, olağanüstü, usdışı olaylar içeren kitapları okumaktan büyük keyif alırlar. Bu bakımdan çocukların düşlere, düş kurmaya yetişkinlerden daha fazla gereksinimleri vardır... Çocuklar düşleriyle vardır ve bu düşleriyle eğitilebilir” (Dilidüzgün, 2004:37-38).

Çocuğun dünyası ve gerçekliği de göz ardı edilmemelidir. “...Çocuk gerçekliği çocuklaşmak demek değildir. Çocuk gerçekliği çocukların gerçekmiş gibi alımladıkları, fakat hiç de nesnel olmayan alımlama farklarının yakalanmasıdır... Çocuk bakışının en önemli öğelerinden biri, çocukların yaşamında ilk kez karşılaştığı gerçeklerin onların dünyasına sokulmasıdır... Gerçek bir yazın ve sanat eğitiminde karşımızda hammadde olarak duran çocuğun gerçeklerini kavramak önemlidir” (Dilidüzgün, 2004:66).

Konunun beğenilmesi içeriğinin yanı sıra yazarın işleyişine de bağlıdır. Okuyucunun dikkati, hikâyelerdeki yapının etkililiği, yazarın sunumundaki açıklığa ve çocukların karmaşıklıkları anlamasına dayalıdır. “Yazma işi konunun seçiminden sonra başlar. Bu yüzden, değerli, değersiz, çirkin diye nitelendirilemez konular. (...) Konuların çağı ve yaşı olmadığı gibi, soyluluğu ya da sıradanlığı yoktur” (Özdemir, 2002:19,22). Eğer bir kitap tatmin edici, sağlam bir konuya sahip değilse uzun süre çocukların ilgisini çekmeyecektir. Ama en çok sevilenler konusu iyi olanlar değil en çok akılda kalanlardır. İyi işlenmiş bir konu ne kadar sıradan olursa olsun, ilgi çeker ve okunur.“Çocuk kitaplarında ele alınacak konular; 1. Çocukların okul öncesi dönemden başlayarak farklılaşan bireysel ilgi ve gereksinimlerine yanıt vermeli, 2. Çocukların yüreklerinde ve belleklerinde sevgi, dostluk, barış... anlayışının gelişmesine katkı sağlamalıdır” (Sever, 2008:121).

Konular, çocuğun “Mantığını geliştirici, eski bilgilerini pekiştirici, yeni deneyimlere dikkat çekici olmalı ve şaşırtıcı sürprizler içermelidir” (Tuğrul, 2007:389). Bir kitabın teması yazarın hikâyeyi yazma amacını ortaya koyar. Ama yazarın dikkat etmesi gereken bir husus vardır, o da temanın konunun önüne geçmesini engellemek. Mesaj verelim derken konu ve karakterler ihmal edilmemelidir.

Çocuk kitaplarında tema ve konu ilişkisi güçlü kurulmalıdır. Konular akla yakın ve inandırıcı olmalı, mantıklı bir olay örgüsü içinde gelişmeli ve konu ile olaylar birbiriyle tutarlı bir şekilde ilerlemelidir. Kitapta işlenen konularda din, dil ve cins ayrımcılığına dayalı önyargılar yerine aklın ve bilimin üstünlüğü öne çıkarılmalıdır. “Kitabın konusu öğrenci gelişim ve seviyesine uygun olarak 6–9 yaş için insan, doğa ve hayvan sevgisi, 9–12 yaş için kahramanlık, polisiye, macera, fantastik şeklinde belirlenebilir. Tema ahlaki ve etik ilkelere dayanmalı. İdeolojik fikirler olmamalı veya bir duygu empoze edilmeye çalışılmamalıdır. Evrensel değerler işlenmelidir.” (Çınar, 2009)

Karakter

Doğru karakterize etme/nitelendirme iyi yazmanın bir diğer yapıtaşdır. Çocuk kitaplarında tasvir edilen insanlar ikna edici bir şekilde gerçek ve yan komşumuz kadar hayattan olmalı. Karakterlerin güvenilirliği, yazarın onların gerçek doğalarını güçlü ve zayıf taraflarını gösterme yeteneğine bağlıdır.

Çocuğun kitaptaki karakterle özdeşleşmesi, bütünleşmesi için ve kitabın içine kendini de dâhil edebilmesi için, karakterlerin inandırıcı, güvenilir ve günlük yaşamdaki kadar gerçekçi olmaları gerekir. Çocuk edebiyatımızdaki gerçek kişiliklerin listesi uzundur. Biz bütün bu karakterleri iyi tanırız. Çünkü yazar her birine yaşam nefesi üflemiştir. Onlar kitapların sayfalarında can bulmuşlardır ve zihinlerimizde ebediyen yaşayacaklardır. Bir solukta okunacak kitap yazmak ve unutulmaz karakterler meydana getirmek için onların içimizden biri olmasına dikkat edilmelidir.

Yeni bir arkadaşı tüm farklı yönleriyle tanımak nasıl zaman alırsa, yazar da bir

karakterin çoğu tarafını farklı farklı sunar. Yazar bir karakteri, karakterin diğerleriyle iletişimini kullanarak onu hikâyede direkt anlatarak, karakterin düşüncelerini tanımlayarak ya da karakteri bir olayın içinde göstererek ortaya koyar. Sadece bir yolla sunulan karakter derinlikten yoksun olmaya mahkûmdur. Eğer karakterin yalnızca bir boyutu sunulursa ya da bir özelliği aşırı vurgulanıp ortaya çıkarılırsa sonuç kalıplaşmış yargı olur. Yazarın etkilemelerinden ziyade karakterleri okuyucuya hikâyeden doğru oluşturtan kitaplar daha tatmin edicidir.

Kahramanlar her kitapta farklı karakterleri canlandırır. Çocuklar böylece okudukları her kitapta bir başka karakterle tanışır, yeni yaşantılar kazanır ve farklı deneyimler elde eder. “Günlük hayatta çocuğun uyması gereken toplumsal kurallar ve yükümlülükler uygulamada çocuk için soyut genellemelerden öteye geçemez. Sözlü olarak telkin edildiğinde çocuklar bunları dikkate almayabilirler. Doğru veya yanlış bir davranışın olumlu veya olumsuz taraflarını sözlü olarak telkin etmek yerine, öyküleyici bir eserde bunun yararlarını veya zararlarını öykü kahramanlarının kişiliğinde çocuğa yaşatmak, değer olarak iyi-kötü, doğru-yanlış vb. bir davranış olduğunu göstermek daha etkilidir” (Karataş, 2011a:1404). Çocuklar kendilerine bu kahramanları örnek aldıkları için ve karakterlerle kendilerini özdeşleştirdikleri için, karakterlerin taşıması gereken özelliklerden bazıları:

Evrensel ve milli değerlere saygılı

İyiliğin ve doğruluğun savunucusu

Barış yanlısı

Çevrenin ve kültürel değerlerin koruyucusu

Adil, çalışkan, özverili vb...

Kitaplardaki kahramanlar çocukların düşsel arkadaşlarıdır. Onlar aracılığıyla sorunları tanır, çözümlerine ilişkin fikir edinir. Farkında olmadan toplumsal kuralları ve değerleri öğrenir, özümser. “Çocuk kitaplarında, çocukların yeni yaşantılar kazanmalarına olanak sağlayan en temel öğelerden biri de öykündükleri kahraman/kahramanlar ve onların nitelikleridir. Kahramanın yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözmedeki kararlılığı, amaca ulaşmada izlediği yöntemlerin niteliği ve bu eylemler bileşkesinin söz ve davranışlarla somutlanması, çocukları da kahraman gibi

duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye istekli kılar” (Sever, 2008: s.77).

Çocuk kitaplarında karakterler gerek fiziksel olarak, gerek davranışsal olarak ve gerekse yazarın yorumuyla geliştirilebilir. Yazar karakterleri düz anlatım yoluyla, diyaloglar içinde, başkalarının ya da kendi düşüncesiyle veya olaylar içinde tanıtabilir. Sıra dışı kahramanlar kullanılabilir. Yazar hangi yolu kullanırsa kullansın önemli olan karakterleri sağlam yerlere oturtmasıdır. Kitap okuma kültürünün ve değer eğitimin kazandırılması için bir kitabın biçimsel yönden kusursuz olması yetmez, içerik yönünden de nitelikli olması gerekir. Aksi takdirde kaliteli kâğıda basılmış, resimlendirilmiş, dayanıklı vb. bir kitap kahramanları sönük kalmışsa ilgi çekmez; çocuğa hitap etmediği için onların okuma hevesini kırar ve merakını azaltır.

Nur İçözü “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” kitabında Kerim ile İrem’in hatalarını göz önüne sererek çocuklara empati kurmaları için ‘siz olsaydınız ne yapardınız?’ sorusunu yöneltiyor ve karakterlerle özdeşim kurarak doğruyu bulmalarını amaçlıyor.

“(...)İrem’in ayırdığı kitapları bir karta işlerken, ‘Bir kütüphanede nasıl davranmanız gerektiğini öğrenseniz iyi olacak.’ Dedi. Acaba ne hata yapmışlardı? Siz olsaydınız ne yapardınız?(...)” (s.29)

Bilgin Adalı’nın “Kralın Adaleti” isimli kitabında sevgi, sadakat, adalet gibi temalar işlenmiş ve kötülerin cezasını bulması, iyilerin kazanması şeklinde sonuçlanmıştır.

“Yüce Kral Hattuşili için büyük bir tören düzenlendi. Tanrılara sunula sunuldu. Tüm ülkede halk, günlerce yas tutup gözyaşı döktü kendilerini adaletle ve sevgiyle yöneten kralları için.(...)” (s.82)

Behiç Ak’ın “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” kitabında da çalışkan, alçakgönüllü, dürüst bir tamirci olan kadir Bey karakteri işlenmektedir.

“(...)Tamirci Kadir Bey’s’e, kendi dünyasında, yumuşak bir insandır. Böbürlenmeyi hiç sevmez. Tamir ettiği bozuk makinelerle övünmez. Sanki onlar, kendisi onardığı için değil de tesadüfen çalışmış

gibi hava takılır. ‘nasıl olduğunu anlayamadım. Şurasına bir dokundum, çalışmaya başlayıverdi,’ falan diyerek kendi becerilerini küçümser.(...) onun tamir edemediği hiçbir şey yoktur.(...)” (s. 12)

Kurgu

“Roman, öykü, oyun gibi yazınsal metinlerde en önemli öge olaydır. En yalın tanımıyla olan ya da ortaya çıkan şeydir olay. Bunu öyküye, romana, oyuna giren kişilerin birbirleriyle, kendileriyle, doğayla ya da çevreleriyle çatışması olarak da düşünebiliriz” (Özdemir, 2002:112,113) .

Kurgu öykünün akışını belirler. Kurguda neden sonuç ilişkisi vardır. Olayların böyle gelişmesinin sebeplerini açıklar. Kurgu yeni ve orijinal olmalı, iyi yapılandırılmalıdır. Sever’e göre(2008:128), çocuk edebiyatı ürünlerinde, olay dizisi boyunca bir gerilim oluşturan, okurun merak duygusunu canlı tutan çatışmalar, anlatım düzeninde çeşitli biçimlerde görülebilir. Bu çatışmalar şu şekilde sınıflandırılabilir:

Kişi - kişi çatışması

Kişinin kendisiyle olan çatışması

Kişi - doğa çatışması

Kişi - toplum çatışması

İyi çocuk kitapları çocukların düşünce ve duygularına ulaşanlardır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde olay örgüsü iyi kurulmalı ve tırmanma yavaş yavaş olmalıdır. Çocukların merak duygusu kamçılanmalı ama abartıdan kaçınılmalı ki öykünün inandırıcılığı gitmesin. “Bir öyküde, çatışmayı kimin kazanacağını, öykünün serim ya da düğüm bölümünde bilinmesi, merak ögesini zayıflatarak, okurun okuma isteğini sonlandırabilir. Bu nedenle, çocuklara sunulan yaşam durumlarında yer alan çatışmalar, merak ögesiyle dengelenmeli; çocuk, öykü sonuçlanıncaya kadar düşsel ve düşünsel katkılarıyla anlamın oluşmasına ortak edilmelidir” (Sever, 2008:137). Olaylar mantık sırası içinde verilmeli, düğüm noktasından sonra da hemen çözüme ulaşmalıdır. Bir sonraki adımda ne olacağını merak etme, kitapta geçen olaylara ilgi duyma çocukta

kitap okuma isteğini daha da artırır. İlgilerine hitap eden kahramanlar ve olaylar yardımıyla çocukların etik, ahlak ve değer yargıları oluşturmali sağlanır.

Mavisel Yener'in "Evinden Kaçan Masal" kitabı masalcı amcadan kaçan bir masalın bilgisayarların, cdlerin kendi yerlerini doldurduğunu görünce üzülmeli ama elektrik kesilince değerinin anlaşılmasıyla ait olduğu yere, evine dönmeye karar vermesi ve bu süreçte başından geçenler şeklinde kurgulanmış olaylar zinciridir. Yalın ve sade bir dille kaleme alınmış, ilgiyle okunabilecek bir kitaptır.

"Merhaba! Ben bir masalıım. Gerçeklerin masal, masalların gerçek olduğu bir ülkede yaşıyorum. Her masalın olduğu gibi benim de bir yazarım vardı. 'Vardı' diyorum çünkü artık ondan kaçtım.(...)"

"(...) Yaşlı kitap kütüphaneye kavuştuğu için çok mutlu olmuş. Arkadaşları da onu görünce bayram etmişler. Olup biteni dostlarına anlatmış.' Elektrikler kesilince hepsi nasıl süklüm püklüm oldu görmeliydiniz arkadaşlar! Dedi. O günden sonra kendi aralarında hiç tartışmamışlar. Gezi kitapları, masal kitapları, öykü kitapları, gülmece kitapları, şiir kitapları ve diğerleri kardeş olduklarını bilip birbirlerini hiç üzmemişler.(...)" (s. 9,41)

Betimleme / tasvir

Betimleme, yazıyla zihinde resmetme tekniğidir. İzlenimleri görünür kılma sanatıdır. Anlatılan hikâyenin iyi bir tasviri olmalı ki, çocuk anlatılanı görüntüye uyarlayabilsin ve sözü görüntüye aktarmayı öğrensin.

Eşyayı veya manzarayı sadece dış görünüşüyle, bir sıraya koymadan uzun uzadıya, gelişigüzel anlatmak okuyucuyu sıkır, bıktırır. Tasvir edilenler karşısında duyulan hislerin anlatıma dâhil edilmesi, tasvire canlılık katar, ruh verir. Tasvir ederken duyulardan yararlanılır, benzetmeler yapılır, öznel değerlendirmeler de tasvire katılır. Betimleme yapılırken genel ayrıntılardan, özele doğru gidilir ve anlatıcı okuyucuyu

etkilemek için duyularına seslenir.

İmge

Türkçe sözlükte; 1.Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, hayal, hülya. 2. Genel görüş, izlenim, imaj. 3. psikoloji Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri, hayal, imaj. 4. psikoloji Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte belirtilen nesne ve olaylar, hayal, imaj(TDK sözlük) şeklinde tanımlanmaktadır.

İmge, sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı öznel, özgün bir görüntünün dille aktarılışıdır. Buradan imgeselliğin dilin doğasında var olduğu anlaşılır. İmgelerin, kavramları çağrıştırmada; kavram öğrenmenin, bilişsel gelişimde önemli bir yeri vardır. Çocuğun imgelemine geliştirmek ve ona konuyu daha iyi anlatmak için resimlere sıkça yer verilmelidir. Resimleme, çocuğun öğrenme yetisini ve imgeleme gücünü kuvvetlendirir.

“İmge; ister “*zihinde tasarlanan şey*”in kendisi, isterse “*tasarlananın anlaşılmasına yarayan unsurlar...*” şeklinde düşünölsün, her iki halde de özneye göre “*dışarıda*”dır. Bu itibarla “*öteki*” konumundadır. “Ötekini anlama” söz konusu olunca da, ister istemez, anlamaya yardımcı görüntüler, izler, işaretler, renkler, biçimler, tipler... vb. akla gelmektedir” (Öçalan, s.4).

Severge’nin (1998:352) 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresinde yayınlanan bildirisinde: “Kitaplar açık ya da örtük biçimde, yetişkinlerin ürettiği bir “çocukluk” kurgusunu/tasarımını yansıtmaktadır. Bu kurgu/tasarım, çocukların toplumsal dünyadaki varlıksal durumlarına ilişkin –örneğin çocukların düşünme, eylem ve etkileşim biçimlerine- pek çok içermeye sahiptir.” Severge’ye göre önemli olan kitapların sunduğu bu imgelerin, çocukların, ne olduklarıyla, çevrelerindeki toplumsal dünyayı nasıl algıladıklarıyla ve diğer insanlarla kurdukları ilişkilerin doğasına ilişkin kurgularıyla örtüşüyor olmasıdır.

Üslup

Üslup, bir yazarın kendine özgü söyleyiş tarzı, anlatım biçimi kısacası tarzıdır. Her yazarın bir üslubu vardır. “...Bugün artık çocuklar için yazmak, bir zamanlar geçerli olduğu gibi hafife alınacak bir eylem değildir. Her zaman söylenilegelen bir şeyi burada yinelemekte yarar var: çocuklar için yazmak yetişkinler için yazmaktan daha güçtür” (Dilidüzgün, 2006:160).

Yazarların dünya görüşleri, yaşam stilleri, bakış açıları onların üslubunu belirleyen ana etmenlerdir. Bazı yazarların şiirsel bir dili vardır, bazıları masal dilini kullanır, bazıları kendiyle konuşur gibidir, bazıları ise hicvetmeyi sever... Kimi yazar öyküyü kahramanın ağzından, kimi de hâkim kişi olarak anlatır.

Çocuk kitaplarında esas olan ise çocuklara hitap eden, onları kitabın içine alarak sürükleyen bir üslubun kullanılmasıdır. Burada önemli olan da yazarın yeteneği ve dili kullanmadaki kıvraklığıdır. “Başarılı bir yazıda güzel bir üslup sağlamanın koşulları, anlatımda açıklık, duruluk, akıcılık, yalınlık, kişisellik bulunmasıdır. Yazardan yazara değişiklik gösteren üslup özelliklerinde ise onların eğitim düzeyleri ve kişisel zevklerinin de payı büyüktür. Üslubu belirleyen en önemli etmen ise dildir. Dili oluşturan tümcelerdeki sözcükler ve bu sözcükler arasındaki anlam ve ses ilişkileri özellikle çocuk yayınlarında üzerinde titizlikle durulması gereken ana noktalardır” (Kantemir, s.201).

Yazar olayları aktarırken üslubuna uygun anlatım tekniklerini de etkili olarak kullanmalıdır. Açıklayıcı, tartışmacı, öyküleyici ve betimleyici teknikler yeri geldikçe kullanılmalı, ağırlık öyküleyici ve betimleyici anlatımda olmalıdır. Betimleme, yazıyla resim yapma, zihinde canlandırma işidir. Duyu organlarımız üzerinde izlenim bırakmadır. Betimlemeler yoluyla yazar okuyucuyu kitabın içine alır ve olaylara tanıklık etmesini sağlar. Unutulmamalıdır ki en basit ve sıradan konu bile yazarın üslubu ve konuyu ele alış biçimiyle özgün hale gelebilir, çocukta büyük bir merak ve okuma duygusu uyandırabilir.

Ülker Köksal'ın “Sevgisayar” isimli kitabı da macera dolu bir yolculuk üzerine kurgulanmış, bir arabanın sahip olduğu doğüstü güçler kitabı ilgi çekici hale getirmiş, sevgi ve dostluk üzerine kurulmuş olaylar bütünüdür. Açık ve anlaşılır bir dil kullanılmış, yazarın üslubu kitabı akıcı hale getirmiştir.

“(…) ‘Ormanda bir geziye var mısın?’ diye sordu Sevgisayar muzip bir sesle.

İpek sevinçle otomobilin ön koltuğuna oturup iki elini de direksiyona koyarak;

‘Elbette’ dedi.

‘O zaman bir şarkı söylemelisin.’

‘Sevgisayar, sen şarkıyla çalışıyorsun değil mi?’

‘Evet. Şarkı benim için kontak anahtarını çevirmek gibidir.’ (…)

‘Zeynep’le Özlem, Yaratıcım mühendis Eren’le eşi bilgisayarıcı Cansu’nun kızları. Onları öyle çok severdim ki... sevgili arkadaşlarım benim.(…)” (s. 22-25)

2003 Tudem Edebiyat Ödülleri Öykü Yarışması Birincilik Ödülünü alan Miyase Sertbarut’un “Kırmızı Kartal” isimli kitabında yazarın üslubu ve benzetmeleri kitaba ayrı bir renk katıyor.

“(…) Kırmızı uçağın sesiydi bu. Başımı kaldırınca onu gördüm. Kırmızı uçaktı! Kırmızı Kartal geri dönmüştü! Otlığın üzerinde turlar atıyor, sanki beni arıyordu. El sallayarak kendimi gösterdim. Uçak biraz yan yattı, o zaman Muzaffer Amca’yı da gördüm. Sanki beni selamlıyor, Kırmızı Kartal’la dans ederek benim için küçük bir gösteri yapıyor gibiydi.(…) (s. 55-56)

İleti / mesaj

“İleti (ana düşünce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir. Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçiminde de tanımlanabilir” (Sever, 2008:140) .

İletiler yazınsal metinlerde açık bir şekilde verilebileceği gibi, metnin bütününe de yayılabilir. Çocuk ya bütünden parçaya giderek (ana mesajı bilir ve gelişmeleri takip eder) ya da parçadan bütüne giderek (olayların gidişinden ana mesajı çıkarır) iletiye ulaşır.

Çocuk edebiyatı eserleri, vermeye çalıştıkları iletilerle çocukların bilişsel, ahlakî, kişilik ve toplumsal gelişimlerini etkileyebilirler. “Çocukların hayata hazırlanması, sevgi, arkadaşlık, dostluk, yaşam gibi duysal gelişimini destekleyecek kavramları, yazılı-sözlü anlatım, görsel okuma ve görsel sunu, kelime dağarcığının zenginleşmesi, okumaya karşı isteklilik, zihinsel süreçlerin aktif kılınması gibi birçok gelişmeye katkı sağlayabilecek olan çocuk yayınlarında hangi iletilerin verileceği önem kazanmaktadır” (Arapacı, 2006:52). Bunun için iletiler çocukların ahlaki ve değer gelişimine katkı sağlamalı, onları olumluya yöneltmelidir.

Emek, eşitlik, özgürlük, barış, kardeşlik, adalet, güven kavramları işlenmeli, düşmanlık aşıl原因an iletilere yer verilmemeli ve yazar belli bir düşünceyi çocuğa aşıl原因amaya çalışmamalıdır. “ Kitap, yazarın otoriter yaklaşımından arınmış olmalı ve okuruna geniş alılmama olanakları sunabilmeli. Yani yazar, çocuğu küçümseyecek derecede her şey bilen bir yetişkinden çok, okuruyla birlikte düşünen bir konumda olmalı. Buna bağlı olarak kitabın iletileri, yazarın kafasındaki düşünceyi açıkça ortaya koyar nitelikte olmalı. İdealize edilmiş yaklaşımlardan kaçınmalı ve çocuğa belli erdemleri, dünya görüşlerini zorla benimsetmeye çalışmamalı” (Dilidüzgün, 2004:97). Aksine ona her şeyi olduğu gibi verip iyiye ve doğruya kendi iradesiyle ulaşması hedeflenmelidir.

Aysel Korkut’un yazdığı “Çınar Dede’nin Doğum Günü” de çınar ağacı ve Ankara Kalesi’nin dostluğu ile tarihe tanıklık etmesi ve boyacı Arda’yla başlayan arkadaşlıkları ile başlayan geçmişe yolculuk serüveni üzerine kurgulanmış bir kitaptır. Merak ögesi uyandırmakta ve sürükleyici anlatımıyla okuyucu olaylar zincirine dâhil etmektedir. Ve özellikle “dostluk” teması işlenmiştir.

“(...) Kale, ‘Evet, çınar kardeş !’ dedi, heyecanlı bir sesle.

‘Bininci doğum gününün kutlu olsun! Eğer kabul edersen sana bir

sürprizim var. Bu sürpriz, benim sana doğum günü armağanım olacak. Bininci yaşına girdiğin bu özel günün senin için unutulmaz bir gün olmasını istedim.’(...) Sonunda, ‘Perde açılıyoooo!’dedi. ‘Bu tarih perdesi, çınar kardeş. Benim ve senin, yani bizim tarihimizin.’(...) Sonra, havaya ışıktan yapılmış gibi görünen, top benzeri, yuvarlak bir şey attı. Yuvarlak ve ışıklı şey, ortasından kesilen bir karpuz gibi ikiye ayrıldı ve genişleyip şekil değiştirerek Kale’nin üstüne bir sinema perdesi gibi yayıldı.” (s. 28-31)

2.1.3. Görsellik

Görsellik, görme duyu organımızla algıladıklarımızı dikkat çekici hale getiren öğedir. Görsellik başlığı altında resim, renk ve tipografi alt başlıkları ele alınmıştır.

Resim

Öğrenme psikolojisi kitaplarına bakıldığında duyu organlarımızın öğrenmeye olan katkısının; okuduklarımızın %10’unu, işittiklerimizin %20’sini ve gördüklerimizin %30’unu hatırladığımız şeklindedir. Buradan yola çıkarak duyu organlarımızın tek başına öğrenmeye ve hatırlamaya olan katkısında görsellik ilk sırayı almaktadır. “Öykünün edebi diline resmin sanat dili de katılınca ortaya çıkan eser kuşkusuz çocukların estetik bilincini geliştirecektir” (Turan,2000: s.167).

Şüphesiz görsellik denince ilk akla gelen resimdir. Resim dikkat çekmesi, ilgiyi yoğunlaştırması, sıkıcılığı önlemesinin yanında kalıcılığı sağlamasıyla da öne çıkmaktadır. “Resim, sadece renklerden, çizgilerden, şekil ve dokulardan oluşmaz, tüm bunların oluşturduğu ve bunun sonucunda yüklendiği anlamı da taşır. Resim salt bakılan bir sanat objesi değildir. Resim önce bakılan, sonra görülen ve duyumsanan daha sonra ise iletisini izleyiciye taşıyan ve bu ileti üzerine düşündüren bir sanat formudur” (Özer, s.427). Resimleme, renklerdeki canlılık ve çizimlerdeki estetik gibi görseller, çocuğun kitaba karşı ilgisini çeken ilk unsurlardır ve bunlar çocukların kitap tercihinde önemli bir rol oynamaktadır.

Resimler çocuk kitaplarını yazı yığını olmaktan kurtarır. Sanatçının meydana getirdiği içeriği görünür hale getirir. Bir çocuğun kitabı eline ilk aldığı anda sayfalarını karıştırıp önce resimlerini incelediği dikkate alınırsa; resim çocukta okuma hevesi ve merakı uyandırır, okumaya yaklaştırır. “Çocuk kitaplarındaki resimlerin önemli bir işlevi de çocukların dağınık olan ilgilerini bir noktada (resimde) yoğunlaştırabilmek, onlarda öykü, masal dinleme isteği uyandırabilmektir. Bu nedenle resimler çocuklara çevrelerinden komik ya da ciddi durumları yalın ya da karmaşık görüntülerle sunabilir; ancak sunulan görüntülerin onları heyecanlandırması, eğlendirmesi, düşündürmesi beklenir” (Sever, 2008: s.175). Resimler görme duyusunu geliştirmenin yanında, görsel ilginin uyanması ve gelişmesine de katkı sağlar.

Resimler, kitaplarda anlatılanları gösterir. Başka bir deyişle kitabın içeriğini çocuklara görsel olarak özetler. Görsel algıyı geliştirir, çok boyutlu düşünme becerisinin gelişmesine katkı sağlar. Sedat Sever’e (2008:s.189-190) göre çocuğun gelişim sürecine çocuk kitaplarındaki resimlerin katkıları:

- Çocuk çevresinde gördüğü nesne ve varlıkları görsel imgeleriyle belleğine yerleştirir. Resimler, yazısız kitaplardan başlayarak çocukların belleklerinde nesne ve varlıkların imgelerini oluşturur, kavramsal gelişimlerini destekler.
- Kitaplardaki resimlerle yaşanan iletişim süreci, çocukların duyu algılarını geliştirir. İşitme, bakma, görme, imgeleme yetilerini geliştirmelerine olanak sağlar; soyut kavramları algılamalarını kolaylaştırır.
- Sözcüklerle aktarılamayan duyu ve düşüncelerin dışavurumunu, aktarılanların ise, çocuğun görme duyusunu da işleterek alımlamasına katkı sağlar.
- Kitap okuma ya da okunanı dinleme sürecine, çocuğun birden çok duyusuyla katılmasını sağlar. Duyularla düşünmeye fırsat yaratacak görsel ortamlar oluşturur.
- Düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme alıştırmaları için ortam yaratır. Resimlerin düşündürdüklerinden hareketle, çocukların duyu ve düşüncelerini açıklama isteğini devindirir.
- Çocuğa, resmin duyu ve düşüncelerini açıklamanın bir dili olduğuna, sanat dilinin de birden çok anlam içerebileceğine ilişkin ilk deneyimleri kazandırır.

- Resimler üzerine yapılan konuşmalar, çocukların, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirir.
- Çocukları okumaya özendirir; yazınsal metinlerle kuracakları iletişime hazırlar.
- Çocukların, “sanatçı kimdir, sanat nedir?” sorularını yanıtlayabileceği somut örnekler oluşturur.
- Çocuğa yaşadığı çevreye, doğaya daha duyarlı bakmayı öğretebilir.

Renk

Renkler, resimlere hayat veren onları öne çıkarıp dikkat çekici hale getiren en önemli öğelerdir. Renklendirilmiş bir kitap, siyah-beyaz bir kitaba göre çocuklar tarafından tercih edilme konusunda bir adım daha öndedir. “Renk görsel materyallerde önemli bir unsur olmakla birlikte etkililiği bilinçli kullanılmasına bağlıdır” (Yalın, 2006). Yanlış tema ve renk tercihleri resimlerde verilmek istenen mesajı olumsuz yönde etkilemekte ve okunabilirlik açısından sorunlara yol açmaktadır.

Resimler renklendirilirken dikkate alınması gereken durumlar vardır: Dikkat çekilmek istenilen öğelerin renk seçimlerinde parlak ve canlı renklere ağırlık verilmelidir. Bir bütünü oluşturan öğelerin her birinde aynı temanın (zemin rengi, yazı tipi rengi vb.) kullanılmasına özen gösterilmelidir. Görsellerdeki renk sayısı kısıtlanmalıdır. Renk kullanımında aşırıya kaçmak, görselin rahat takip edilebilmesini engelleyebilir.

Baskı kalitesi / tipografi

Basım ile ilgili; tipografi, yazı karakteri, harf boyutu/punto ve sayfa düzeni gibi özelliklerin sahip olması gereken nitelikler alt başlıklar halinde verilmiştir.

Tipografi

Tipografi: 1) Kabartma biçimlerle ilgili baskı yöntemi. 2) Basım, tipografya

(TDK sözlük, Ankara,2005).

“Tipografik uygulama iki gruba ayrılır: birincisi pratik amaçlara yöneliktir ve kitap, gazete, dergi, tanıtım broşürleri, yazışma gereçleri vb ürünlerin tasarım ve üretimi bu gruba girer. Bu gruptaki uygulamalarda okunabilirlik işlevi ön planda olmak üzere görsel dizgi kuralları öncelik kazanır. İkinci grup, reklama yönelik tipografik tasarımları kapsar ve bu uygulamalarda da okunabilirlikten ödün verilmeden, görsel iletişimde etkinlik sağlayan hareket, denge, kontrastlar ve ritim olgularının işlevselliğinden yararlanır. Tipografi her iki gruba ait uygulamalarda yararlı olacak kuralları bilmedir” (Sönmez, 2003:5).

Yazı karakteri

Yazı karakteri metnin kıyafeti gibidir. Nasıl gidilecek her mekân için, mekâna uygun olacak şekilde farklı kıyafet tercih ediliyorsa; metnin içeriğine uygun olacak şekilde yazı karakterleri seçilmelidir. Nasıl ki kitapların içeriğinden dolayı bir romanla, bir tıp kitabı için seçilen karakter bir olmayacaksa; bir reklam kitapçığı, broşür ve karikatür dergisinin yazı karakterleri de bir olmayacaktır. Bunun yanında yazı karakteri seçiminde hitap edilen kesim de göz ardı edilmemelidir. “Kitap dizgisinde çok çeşitli yazı karakteri kullanımı kitabın okunabilirliğini azaltıcı bir etkiye sahiptir. Bu nedenle iki ya da üç yazı karakterinin kullanılması, bütün bir yazı katalogunun kullanılmasından çok daha iyi olur. Tipografik sınırlama kitabın kişiliğini artırır, okuyucuya yardım eder ve kitabın kimliğini kuvvetlendirir” (Sönmez, 2003:18,19).

Farklılık güzeldir ama tadında bırakıldığı zaman. Çok farklı yazı karakteri kullanmak aşına olmayı engelleyeceği için, okuyucuyu yoracaktır. “Yazı karakteri seçiminde en büyük etki metnin konusu ve uzunluğuna bağlıdır. Seçilen karakterin amaca ve metnin ruhuna uygun olarak seçilmesinde fayda vardır. Bir kitap tasarımı içinde birden fazla karakter çeşidi kullanımı kitabın bütünlük olgusunu bozacaktır. Bu nedenle birden fazla karakter seçimi yerine seçilen karakterin yazı ailesinden yararlanılması (ince, kalın, dar gibi) bütünlük olgusunun korunması açısından önemli

bir etkendir” (Sönmez, 2003:35).

Harf boyutu / punto

Okunabilirlik ve görsellikte önemli olan kavramlardan biri de yazı boyutudur. Algılama ve okuma da sorun yaşanmaması için seçilen puntanın hedef kitlenin düzeyine uygun olması gerekir. Çocuklar, yaşlılar ve görme problemi yaşayanlar için büyük puntolu metinler kullanılması okumayı kolaylaştıracağı gibi, sıkılmayı da önleyecektir. “Yazı karakterleri çocukların [6 yaş öğrenciler için 24-30; 7-9 yaş öğrenciler için 16-18; 9-12 yaş ve üstü öğrenciler için 10-12 punto] gelişim düzeyine uygun olacak şekilde seçilmelidir.” (Çınar, 2009)

Gelişim düzeyine uygun olmayan puntoların kullanıldığı kitaplar, hitap ettiği kesimin özelliklerini göz önünde bulundurmadığı için tercih edilmeyecektir. “Çok küçük puntoda dizilmiş bir metin okumayı zorlaştırdığı (harfler ve sözcüklerin ayırt edilmesinde) gibi okuyucunun sıkılmasına da sebep olur. Bunun yanı sıra istenen vurguyu sağlamamakla birlikte okuyucunun dikkatinin de dağılmasına neden olacaktır. Bu durumun tam tersi olan büyük puntolu yazılarla dizilen metinlerde de harflerin bütün olarak değil tek tek algılanması okuma süresinin artmasına ve daha fazla yer tutarak sayfa sayısının artmasına sebep olmaktadır”(Sönmez, 2003:40).

Sayfa düzeni

Sayfa düzeni, bütün dizgi düzenlemelerini kapsar: satır ve sütunların yapısı, metni hizalama, harf-sözcük-satır boşlukları, kelimeleri uygun heceden bölme, vurgu yapılan kelimelerin gösterimi...

Satır uzunlukları, genişlikleri, boşlukları ve satırdaki harf sayısı okunabilirlikte önemlidir. Satır uzunluğu algılamayı yavaşlatıp dikkat dağılmasına yol açarken; satırdaki harf sayısının yetersiz olması, kelime arası boşlukların farklı olması da görsel kaliteyi düşürür ve okunabilirliği zorlaştırır.

Sütunlamanın gerekli olduğu türlerde; yazı puntosu, yazı karakteri ve boşluklar dikkat edilmesi gereken unsurların başında gelir. “Kural olarak iki sütun arası mesafe, satır arasından büyük olmalıdır. Ve sayfaya bakıldığında önce sütun arası sonra satır arası algılanmalıdır” (Sönmez, 2003:43). Algılamayı olumsuz etkilemek adına nasıl ki satır arası sütun arasından küçük olmak zorunda ise; harf arası boşluklarda sözcük arası boşluklardan küçük olmalıdır.

Metni hizalama da görsellik açısından ve daha çok kitaplarda tercih edilen şekli her iki taraftan hizalamadır. Satırlardaki kelime farkından dolayı boşluk düzeni aşırı dengesiz şekilde dağılmamışsa, algılamayı olumsuz yönde etkilemeyecektir.

Metin içerisinde vurgu gerektiren yerlerde; yazı karakteri, yazı boyutu, boşluklar ya da renk değiştirilerek dikkat çekilebilir. Bu işlem yapılırken mümkün olduğu kadar vurgu şeklinin aynı olmasına dikkat edilmelidir. Aksi takdirde görsellik olumsuz etkilenecektir. Bunların yanında satır içine sığmayan kelimelerde anlam bütünlüğünü bozmadan ve okumayı sekteye uğratmayacak şekilde hecelere ayrılmalı ya da dizgi düzenlemesi yapılmalıdır. “Ve son olarak baskı altı materyallerinin yüzey özelliği ve renk tonu okunabilirliği direkt etkilediği gibi, baskı sistemi ve uygulama koşulları da görsel kaliteyi ve okunabilirliği direkt olarak etkiler” (Sönmez, 2003:123).

2.2. Karakter Eğitimi ile İlgili Çalışmalar

Bu bölümde ülkemizde karakter eğitimi ile ilgili yazılan önemli akademik araştırmalara değinilmiştir.

2.2.1. Deneysel araştırmalar

Değer aktarımı yoluyla ilköğretim öğrencilerine olumlu karakter kazandırmaya yönelik yapılan çalışmalardan biri Dilmaç (1999)’ın “ *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitimin Sınanması*” adlı çalışmasıdır. Dilmaç’ın “İnsani Değerler Eğitimi” adlı programın önemi, geliştirdiği “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” adındaki ölçek ile değer öğretimini sınamasıdır. Araştırmaya,

4 ve 5. sınıflardan seçilen 18 deney ve 18 de kontrol grubu olmak üzere toplam 36 öğrenci katılmıştır. Araştırma süreci, haftada 3 oturum olmak üzere toplamda 36 oturumda tamamlanmıştır. Her oturumda deney grubuna önceden belirlenen değerleri kazandırmaya yönelik eğitimler verilmiştir. Deneysel desenlenen araştırmada “insani değerler eğitiminden elde edilen bulgular ışığında, programın ilköğretime giden çocukların ahlaki olgunluk düzeyinin gelişmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karakter eğitimine yönelik önemli çalışmalardan biri Kanger (2007)’in “*Hz. Muhammed Ahlakını Referans Alan Bir Karakter Eğitimi Modeli*” adlı çalışmasıdır. Kanger, çalışmasında belirlediği on dört ahlaki değer (1. Temiz Olmak 2. Dürüst ve Güvenilir Olmak 3. Adaletli, Ölçülü Olmak ve Hakça Davranmak 4. Sorumluluk Sahibi Olmak 5. Yardımsever ve Cömert Olmak 6. Şefkatli ve Merhametli Olmak 7. Saygılı ve İtaatkâr olmak 8. Çalışkan, Sabırlı ve Sebatkâr Olmak 9. İyimser ve Ümitli Olmak 10. Kanaat Sahibi ve Şükredici Olmak 11. Dostluk, Komşuluk ve Akrabalık İlişkilerine Önem Vermek 12. Edepli ve Alçak Gözümlü Olmak 13. Barışsever ve Hoşgörülü Olmak 14. Cesur ve Yiğit Olmak) her biri için “hadise yorumlama”, “yaparak öğrenme”, “fotoğraf yorumlama”, “yaratıcı yazma” teknikleriyle uygulama örnekleri hazırlamıştır. Deneysel yöntemin kullanıldığı çalışmada veri toplamak amacıyla “hedef davranış gelişim ölçeği” kullanılmıştır. Program sonunda uygulanan teste göre hedef davranışlarda %87,3’lük bir değişme gözlemlenmiştir. Böylelikle bir ahlaki değer kazandırılmasında uygulanan tekniklerin elverişliliği ve verimliliği sınanmıştır.

Değerler eğitimi ile ilgili bir diğer çalışma da Keskinoglu’nun (2008) “*İlköğretim 5. Sınıf Öğrencisine Verilen Mesnevi Temelli Değerler Eğitiminin Ahlaki Olgunluğa ve Saldırganlık Eğilimine Etkisi*” adlı çalışmasıdır. Araştırmanın amacı, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerine Değerler Eğitimi vererek Ahlaki Olgunluk ve Saldırganlık Ölçekleri ile bu programın etkililiğini sınamaktır. Bu amaçla program hazırlanırken Mevlana’nın mesnevisinden yararlanılmıştır. Uygulamada beşinci sınıfta okuyan öğrencilerden ahlaki olgunluk seviyesi düşük 15’i deney ve 15’i de kontrol grubu olmak üzere 30 kişi yer almıştır. Deney grubundaki 15 öğrenciye birer saatten haftada üç ders ve toplam 33 oturum süren İnsani Değerler Eğitimi verilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin

ahlaki olgunluk düzeyinin geliştiği ve saldırganlık eğiliminin azaldığı tespit edilmiştir.

Aydın'ın (2008) *“Sorumluluk ve Yardımseverlik Odaklı Karakter Eğitimi Programının 7. Sınıf Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeyine Etkisi”* adlı çalışmasında programının uygulanma etkililiği, öğrencilerin ahlaki karakter düzeylerine göre tespit edilmeye çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Ahlaki Olgunluk Ölçeği” kullanılmıştır. Yalova ilinde uygulanan araştırmada 7.sınıf öğrencilerinden 10'u deney ve 10'u da kontrol grubu olmak üzere 20 öğrenci yer almıştır. Deney grubunda yer alan 10 öğrenciye 14 oturum süren “Yardımseverlik ve Sorumluluk Karakter Eğitimi” verilmiştir. Bu etkinlikler haftada 2 oturum, her oturum yaklaşık bir saat olmak üzere 14 oturumda tamamlanmıştır. Araştırma bulguları ışığında bu programın ilköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyinin gelişmesinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu alanda yapılan çalışmalardan bir diğeri Gökçek (2007)'in *“5-6 Yaş Çocukları İçin Hazırlanan Karakter Eğitimi Programının İncelenmesi”*dir. Okul öncesi dönem için hazırlanan karakter eğitimi programlarının etkililiğini incelemiştir. Bu amaçla araştırmacı tarafından yedi anahtar değere (saygı, sorumluluk, özgüven, liderlik, yardımseverlik, nezaket, sabır) yönelik hazırlanan etkinlikleri içeren bir program geliştirilmiştir. 22 deney, 22 kontrol olmak 44 öğrencinin örneklem olarak alındığı araştırma 10 hafta sürmüştür. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Öğretmen Davranış Kontrol Listesi”, “Aile Davranış Kontrol Listesi” ve “Aile Bilgi Formu” kullanmıştır. Araştırma sonucunda; ailelerin karakter eğitiminin okul müfredatı içinde yer alması gerektiğini ve karakter eğitiminin okul öncesi eğitimimin bir parçası olması gerektiğini düşündükleri ortaya konmuştur. Uygulanan eğitim programının sonrasında davranış kontrol listesi sonuçlarına göre; programda yer alan tüm değerlerde olumlu davranış değişikliği görülmüştür.

Destebaşı'nın (2011) *“Çocuk Edebiyatı Eserlerinin 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi”* adlı çalışmasında ilköğretim II. kademe 7. ve 8. sınıf çocuklarına yönelik çocuk edebiyatı eserlerinin çocukların ahlaki olgunluk düzeylerini ne ölçüde etkilediği araştırılmıştır. Veri toplamak amacıyla “Ahlaki Olgunluk Ölçeği”

kullanılmıştır. Düzce ili Kaynaşlı ilçesinde uygulanan araştırmaya 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden 45'i deney 44'ü kontrol grubu olmak üzere 89 öğrenci katılmıştır. Araştırmada deney grubu öğrencilerine edebi eserler aracılığıyla 12 hafta süren bir edebiyat temelli karakter eğitimi verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre edebiyat temelli karakter eğitiminin etkili olduğu saptanmıştır.

2.2.2. Betimsel araştırmalar

Karakter eğitime yönelik yapılan önemli makale çalışmalarından biri, Ekşi'nin (2003) *Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları* adlı çalışmasında, "Karakter eğitimi önemli midir?" sorusundan yola çıkarak karakter eğitiminin tanımına ve kapsamına, temellerine, karakter eğitimi yaklaşımlarına değinmiştir. Araştırmacı, karakter eğitimi programlarını Amerika'da uygulanan programlar ışığında tanıtmıştır. Çalışmada ayrıca konuyla ilgili iki örnek metne yer verilmiştir: Thomas Lickona'dan Karakter Eğitimin Temel Prensipleri ve Türkiye'de uygulanan bir karakter eğitimi uygulama örneği.

Yıldırım (2007)'ın yaptığı "*İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*" adlı doktora çalışması bu alanda yapılan önemli çalışmalardan biridir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda ilköğretim düzeyinde karakter eğitimi programının ilkelerini, yapılanmasını, işleyişini ve örnek etkinliklerini içeren model geliştirilmiştir. Modelin uygunluğuna ilişkin görüşleri belirlemek amacıyla hazırlanan model 4 boyutlu 68 maddelik bir ankete dönüştürülmüştür. "Çok aşamalı tabakalı örnekleme" yöntemiyle Türkiye evrenini yansıtabilecek şekilde seçilen 21 ilden 1255 (370 yönetici, 424 öğretmen, 461 veli) kişiye anket uygulanmıştır. Araştırmanın en önemli sonuçlarından biri, katılımcıların büyük çoğunluğunun karakter eğitimi modelinin ilköğretim okullarında uygulanmasına ihtiyaç duymasıdır. Bunun yanında "önerilen karakter eğitimi modelinin ilkeleri, yapılanması, işleyişi ve örnek etkinlikleri, araştırmaya katılanlar tarafından yüksek düzeyde uygulanabilir bulunmuştur.

Akkiprik (2007)' "*Genel Lise Öğretmenlerine Göre Karakter Eğitimi Yoluyla*

Öğrencilere Kazandırılacak Değerler: Çok Boyutlu Bir Araştırma” adlı çalışmasında karakter eğitiminde hangi değerlerin öncelikli olarak öğrencilere kazandırılması gerekliliğini tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma İstanbul ilinde orta öğretim seviyesinde 300 öğretmen üzerinde, değişkenlerin toplanmasına yönelik bir bilgi formu ve “Schwartz Değerler Ölçeği” kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilere hangi değerlerin öncelikli olarak öğretilmesi konusu öğretmenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki kıdem, branş, en son mezun olunan okul, en son mezun olunan fakülte değişkenleri açısından ortaya konmuştur. Öğretmenlerin öğrencilere kazandırılmasını gerekli gördükleri değerlerin öncelik sırası şu şekilde sıralanmaktadır: *evrensellik, özdenetim, yardımseverlik, uyum, güvenlik, başarı, geleneksellik, hazcılık, uyarılma ve güç.*”

Uysal (2008)’ın karakter eğitimi ve etkili karakter eğitimi programlarının tanıtılması ve bu programların etkililiğinin değerlendirilmesi amacıyla yaptığı çalışması *“Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi”*dir. Bu amaçla karakter eğitiminin tarihsel gelişim süreci ve temellerini, karakter eğitimi etkileyen kuramları ve karakter eğitimindeki yaklaşımları betimsel araştırma yöntemlerinden “literatür tarama yöntemi” ile incelenmiştir. Konuyla ilgili Amerika’da uygulanan etkili karakter eğitimi programlarını ve kullandıkları stratejileri tanıtmıştır. Karakter eğitimi programlarının çok büyük bir çoğunluğunun, öğrencilerin davranışı ve akademik başarı üzerine, istatistiksel olarak pozitif anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Çağatay (2009), tarafından yapılan *“Öğretmen Görüşlerine Göre Karakter Eğitiminde ve Karakter Gelişiminde Okulun Rolü”* isimli çalışmanın amacı okulun, öğrencilerin karakter gelişimine ve karakter eğitimine etkisini öğretmen görüşleriyle ortaya çıkarmaktır. Tarama modelinde gerçekleşen araştırma 10 ilköğretim okulunda öğretmenlik yapan 15 öğretmenin görüşlerini kapsayan nitel bir çalışmadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı kendi hazırladığı 7 sorudan oluşan görüşme formunu kullanmıştır. Verilerin yorumlanmasında ise “betimsel analiz yöntemi” kullanılmıştır. Araştırma sonunda çıkan önemli bulgular:

- Okul, öğrencinin karakter gelişiminde etkilidir.
- Öğretmenler, öğrencinin karakter gelişiminde okul içerisinde en çok

etkili olan kişilerdir.

- Öğretmenlerin sınıf içi uygulamaları ve sınıf yönetimi anlayışı da öğrencinin karakter gelişiminde etkilidir.
- Okul yöneticilerinin öğrencilerinin karakter gelişiminde etkisi vardır.
- Okulda karakter bileşenlerinden en çok yardımseverlik ve sorumluluğun geliştirildiği ifade edilmiştir.
- Öğrencilerin karakter gelişimlerini ve karakter eğitimini en çok etkileyen dersler müzik, beden eğitimi, görsel sanatlar, sosyal bilgiler ve Türkçe dersleridir.
- Ders dışı etkinlikler, öğrencinin karakter gelişiminde etkili olmasına rağmen yeterli önem verilmemektedir.

Karakter eğitimini, eğitimciler yönünden ele alan araştırmalardan biri de Üstünyer (2009)'ın yaptığı “*Karakter Eğitimi İle İlgili Eğitimcilerin Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma*” adlı çalışmadır. Veri toplama aracı olarak “Karakter Eğitimi İle İlgili Eğitimci Görüşleri Görüşme Formu” kullanılmıştır. Bu amaçla il milli eğitim yöneticisi, müfettiş, okul müdürü, sınıf, Türkçe, fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, resim, beden eğitimi ve din kültürü ve ahlak bilgisi branşlarında 10 kişiyle görüşülmüştür. Elde edilen veriler “içerik analizi” yöntemi ile yorumlanmıştır. “Görüşme sonucunda eğitimciler, karakter eğitiminin çok acil bir ihtiyaç olduğunu, ailelerin çocuklarına evrensel değerleri vermede yetersiz kaldıklarını, öğretmenlerinde iş yükleri ve yeterlilikleri nedeniyle başarılı olamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin karakterlerini geliştirmeleri için sosyal faaliyetlere yönlendirilmesi gerektiğini, bunun için de sınav sisteminin değiştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Karakter eğitimine yönelik çalışmalardan bir diğeri de Kırışlı (2009)'nın yaptığı “*Karakter Eğitimi Yaklaşımına Eleştiriler*” adlı çalışmadır. Araştırmada amaç alanla ilgili eleştirileri ve alternatif yöntemleri bir plan dâhilinde ortaya koymaktır. Eleştiriler temel kavramlardan kullanılan yöntemlere kadar birçok alanı içermektedir. Eleştiri kategorileri konu ile ilgili kitaplar, makaleler, tezler, sunular, vb. kaynaklar taranarak belirlenmiştir. Araştırmacı tüm bu incelemelerin sonucunu şu şekilde özetlemektedir: “Karakter Eğitimi Yaklaşımları’nın en önemli eksikleri, ortaya konan

programların işe yarayıp yaramadığı ile ilgili tatmin edici araştırma yapılmamış olması, uygulanan yöntemlerin, hedeflenen dışında sonuçlar doğurması, var olan problemleri ortadan kaldırmak yerine geçici ve uçucu çözümler sunması ve belli bir ideolojiye yaslanarak toplumun genelini kapsamaktan uzak olmasıdır.

Karakter eğitimini ülkemizde yüksek öğretim düzeyinde inceleyen ilk çalışma olma özelliğine sahip olan “*Yüksek Öğretimde Karakter Eğitiminin İncelenmesi*” başlıklı doktora tezidir. Sılay (2010)’ın hazırladığı bu çalışma da Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında yetiştirilmekte olan öğrencilerin karakter eğitiminde, öğretim elemanları ile üniversite öğrencilerinin görüşlerine göre ne şekilde gerçekleşmekte olduğu öğrenilmeye çalışmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada örneklem olarak “İktisadi ve idari bilimler (iktisat) fakülteleri, eğitim fakülteleri, fen ve edebiyat fakülteleri, mühendislik bilimleri (teknik)” fakültelerinde görev yapan 262 öğretim elemanı, 2155 öğrenci alınmıştır. Veri toplama aracı olarak hem “Yükseköğretimde Karakter Eğitime Yönelik Görüşleri Belirleme Ölçeği” hem de yüz yüze görüşmelerden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda hem öğretim elemanlarının hem de öğrencilerin genel olarak üniversitedeki öğrenciler için karakter eğitiminin gerçekleşmediği belirlenmiştir.

Konuyla ilgili önem arz eden bir diğer makale çalışması da Karatay (2011a)’ın “*Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı*” adlı çalışmasıdır. “Eğitim ve karakter” kavramları arasındaki ilişki üzerinde duran araştırmacı karakter eğitiminde okulun, ailenin, sosyal çevrenin önemine de değinmiştir. Edebi eserlerin karakter eğitimindeki işlevinin de geniş bir şekilde ele alındığı çalışmada, karakter eğitiminde kullanılacak edebi eserlerin niteliklerinden, kullanılan yöntemlerden ve edebi metinleri işleme sürecinden bahsedilmiştir. Bu bağlamda edebî eserlere dayalı yapılan karakter eğitiminde kullanılan ahlaki muhakeme yöntemi ve örnek uygulanmasına yer verilmiştir. Uygulamada ele alınan hikaye işleme süreci basamakları:

1. Okuma öncesi hazırlık,
2. Hikayede geçen olayı tanımlama/kavrama,
3. Okuma sonrası sorular/ikilemli olay ve duruma katılma ve olayın ve durumun iç yüzünü aydınlatma,

4. Aktarılan değerlerin sağlamlaştırılması: Canlandırma Etkinliği.

Yapılan bütün bu araştırmalar gösterdikleri örnek uygulama ve yöntemlerle, yaptıkları önerilerle bu çalışmaya desen oluşturmak için fikir ve veri sağlamıştır.

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın yönteminin anlatıldığı bu bölümde sırasıyla “Araştırma Yöntemi”, “Evren ve Örneklem”, “Veri Toplama Araçları” ve “Verilerin Analizi” açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel verilere dayanan betimsel bir araştırmadır. Araştırma verilerine ulaşmak için *Doküman İnceleme Tekniği* kullanılmıştır. “Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 187).

Bu araştırmayla “4-5.” sınıf öğrencileri içi hazırlanan çocuk edebiyatı eserlerinin, tasarım, içerik özellikleri, milli ve evrensel değerleri işleme sıklıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bakımdan araştırma, mevcut durumda var olan ancak araştırılması gereken bir durumu ortaya koymayı hedeflediği için betimsel niteliktedir. Araştırmada söz konusu yöntem ile elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu bölümde evren, örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili kısımlara yer verilmiştir.

3.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini, I. kademe 4-5. (9-12 yaş) sınıf öğrencilerinin düzeyine uygun olarak kaleme alınmış çeşitli yayınevlerine ait çocuk edebiyatı kitapları oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 9-12 yaş grubuna hitap eden çocuk edebiyatı kitapları içerisinde; bir kısmı Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi (Ankara) çocuk bölümünde çocukların en çok okudukları yazarların kitapları ve bir kısmı da yayınevlerinin en çok satan kitapları arasından seçilmiştir. En çok okunan ve satan 50 çocuk kitabı üzerinde çalışmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Konuyla ilgili veri toplamak için 57 maddeden oluşan “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır (Karatay, 2011b:119). Bu ölçek, çocuk edebiyatı alanında hazırlanmış yerli ve yabancı kaynak kitap ve yayınların incelenmesi sonucu oluşturulmuştur. Bu ölçeğe bağlı olarak değerlendirme ölçütlerinin nasıl olacağına karar vermek için çocuk edebiyatı alanında üç uzmanın görüşleri alınmıştır. Hazırlanan ölçeğe göre çocuk edebiyatı eserlerinin görsel tasarım ve içerik özellikleri her eser incelendikten sonra yeterlilik düzeyleri ayrı ayrı puanlanmış, puanlama ile ilgili çelişkiye düşüldüğü durumlarda ikinci ve üçüncü alan uzmanının görüşüne başvurularak tutarlı ve güvenilir puanlamalar elde edilmeye çalışılmıştır. Buna göre ölçekte iki temel boyut bulunmaktadır. Birinci boyutta görsel tasarım başlığı altında; *kapak(5 madde)*, *ciltleme(4 madde)*, *kağıt(2 madde)*. *Sayfa düzeni(7 madde)*, *harf büyüklüğü(1 madde)*, *resim(5 madde)* alt boyutları incelenmiştir. İkinci boyutta ise içerik özellikleri başlığı altında; *konu/tür(3 madde)*, *kurgu(6 madde)*, *ileti(6 madde)*, *karakter (7 madde)*, *yer(1 madde)*, *zaman(1 madde)*, *dil ve anlatım(5 madde)*, *söz varlığı(3 madde)*, *söz sanatları(3 madde)* alt boyutları incelenmiştir.

“Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği’nde puanlama üç aşamadan oluşmuştur: Eğer gözlenen özellik kitaba uymuyorsa “Hayır” (1Puan), gözlenen özellik kısmen uyuyorsa “Kısmen Uygun” (3Puan) ve belirtilen özellik incelenen kitaba uyuyorsa “Evet” (5 Puan) olarak düzenlenmiştir.

Ölçekte verilen puanların toplanıp aritmetik ortalaması alındıktan sonra şu ölçüte göre değerlendirme yapılmıştır:

1-2,9 puan arası: Yetersiz

3-3,9 puan arası: Kısmen Yeterli

4-5 puan arası Yeterli olarak değerlendirilmiştir.

Kitaplarda işlenen ahlaki değerleri tespit etmek amacıyla “Değer İşleme Sıklığı Ölçeği”nden yararlanılmıştır (Karatay, Destebaşı, Demirbaş, 2011). “Değer İşleme Sıklığı Ölçeği”nde 11 değer teması ve bunların kapsadığı 61 alt değer bulunmaktadır. Bu temalar; *sevgi*(8 alt değer), *saygı* (10 alt değer), *dürüstlük* (7 alt değer), *sorumluluk* (7 alt değer), *yardımseverlik*(5 alt değer), *duyarlılık* (4 alt değer), *mutluluk*(4 alt değer), *sabır*(4 alt değer), *cesaret* (5 alt değer), *temizlik*(3 alt değer), *ileri görüşlülük* (4 alt değer) şeklinde ana ve alt değerler olarak oluşturulmuştur.

Kitaplar “Değer İşleme Sıklığı Ölçeği”ndeki ana ve alt temalara göre incelenmiş ve bulgular ölçeğe sayfa sayfa fişlenmiştir. Kitaplar incelenirken 61 alt değer esas alınmış fakat alt değerlerin karşılayamadığı değerler için ana tema başlığı altında kodlama yapılmıştır. Örneğin, “sevgi” ana teması “aile birliği, vatanseverlik, dostluk/arkadaşlık, misafirperverlik, insan severlik, hayvan severlik, merhamet/şefkat, fedakârlık” olmak üzere 8 alt değerden oluşuyor. Sevgi temasına giren fakat alt değerler arasında yer almayan (kitap sevgisi, pul sevgisi, araba sevgisi, okuma sevgisi, uçurtma sevgisi vb.) değerler sevgi ana teması başlığında değerlendirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin elde edilmesinde doküman inceleme tekniği kullanılmış, her kitap

okunmuş, araştırmanın hipotezlerine göre veri toplama ölçeklerine yeterlilik düzeyleri, geliştirilen “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği” ve “Değer İşleme Sıklığı Ölçeği”ne kodlanmış, incelenen özelliklerle ilgili yeterlik düzeylerini somutlaştırmak için kitaplardan örnekler de alınmıştır. Okuma ve inceleme çalışmalarından sonra bütün kitaplardan elde edilen veriler, bilgisayara aktarılmış aritmetik ortalama ($\bar{x}$), standart sapma (S) ve frekansları(N) alındıktan sonra içerik analizi yapılmıştır. Değerlendirme ölçütlerine göre çok yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz olanların yorumunda kitaplardan alınan örneklerden yararlanılarak bulgular somutlaştırmaya çalışılmıştır.

- 1. alt problem doğrultusunda, 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *kapak, cilt, kağıt, sayfa düzeni, harf ve resim* gibi tasarım özelliklerinin yeterlilik düzeylerini belirlemek için değerlendirme ölçütlerine ilişkin puanlar ve bu puanların ortalamaları incelenmiştir.
- 2. alt problem doğrultusunda, 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *konu-tür, kurgu, ileti, karakter, zaman, yer, dil ve anlatım, söz varlığı, söz sanatları* gibi içerik özelliklerinin yeterlilik düzeylerini belirlemek için değerlendirme ölçütlerine ilişkin puanlar ve bu puanların ortalamaları incelenmiştir.
- 3. alt problem doğrultusunda, 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, duyarlılık, mutluluk, sabır, cesaret, temizlik, ileri görüşlülük* gibi temel değerleri işleme sıklıklarını belirlemek için değerlendirme ölçütlerine ilişkin puanlar ve bu puanların ortalamaları incelenmiştir.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, ilk olarak örnekleme giren 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının görsel tasarım, içerik ve değerler yönünden niteliklerine ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilecektir.

Araştırmanın temel amacını belirleyen problem cümlesi ve alt problemleri doğrultusunda elde edilen veriler; görsel tasarım, içerik ve değerler başlığı altında ele alınıp değerlendirilmiştir. Bulgular ve yorum kısmı sırasıyla şu başlıklardan oluşmaktadır:

1. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *kapak, cilt, kağıt, sayfa düzeni, harf ve resim gibi* tasarım özelliklerinin yeterlilik düzeyleri
2. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *konu-tür, kurgu, ileti, karakter, zaman, yer, dil ve anlatım, söz varlığı, söz sanatları gibi* içerik özelliklerinin yeterlilik düzeyleri
3. 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, duyarlılık, mutluluk, sabır, cesaret, temizlik, ileri görüşlülük gibi* temel değerleri işleme sıklıkları

4.1. 4-5. Sınıflar İçin Hazırlanan 50 Çocuk Edebiyatı Kitabının *Kapak, Cilt, Kağıt, Sayfa Düzeni, Harf ve Resim Gibi* Tasarım Özellikleri Yeterli Düzeyde midir?

Bu problemin çözümlenmesinde, çocuk edebiyatı kitaplarının tasarım özellikleri ile ilgili her kitap için doldurulan “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği”ne verilen puanların aritmetik ortalamalarından yararlanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 1’de

verilmiştir.

Tablo 1: 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *kapak, cilt, kağıt, sayfa düzeni, harf ve resim gibi* tasarım özelliklerinin yeterlilik düzeyi

Sınıf	Tasarım Özellikleri	N	En az	En çok	Toplam	Ortalama $\bar{X}$
4-5.sınıf kitapları	1. Kapak	50	3,80	5,00	224,80	4,49
	2. Cilt	50	3,00	5,00	235,00	4,70
	3. Kağıt	50	4,00	5,00	202,00	4,04
	4. Sayfa düzeni	50	3,29	5,00	207,43	4,14
	5. Harf	50	1,00	5,00	238,00	4,76
	6. Resim	50	1,00	5,00	200,00	4,00
	TOPLAM	50	3,69	4,67	217,87	4,35

Değerlendirme Ölçütleri: Hayır yetersiz (1-2.99), Kısmen yeterli (3-3.99), Evet yeterli (4-5)

Örnekleminizdeki 50 kitap, “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği”ne göre incelenmiştir. İçerik ve görsellik ile ilgili ölçütlerin bulunduğu ölçekte; kapak, cilt, kağıt, sayfa düzeni, harf ve resim gibi tasarım özelliklerine ait 23 madde bulunmaktadır.

Tablo 1.1: Kapak Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	KAPAK				Toplam
		3,80	4,20	4,60	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	0	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	0	0	1
	3) Azat Kuşu	0	1	0	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	0	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	0	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	0	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	1	0	0	1
	9) Çiçek Dübüdü	0	0	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	1	0	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	0	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	0	0	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	0	0	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	0	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	0	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	1	0	0	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	0	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	0	1	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	1	0	0	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	1	0	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	0	0	1
	26) İyilik Meleş	0	1	0	0	1
	27) İyilikler Adası	0	0	1	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	1	0	0	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	0	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	0	0	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	0	0	1
	33) Kuzucuk	0	1	0	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	0	1	1

35) Merhaba Sevgi	0	0	0	1	1
36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	1	0	0	0	1
37) Murat'ın Düşü	0	1	0	0	1
38) Neşeli Boyacı	0	1	0	0	1
39) Ölümsüzleşen Bahçe	1	0	0	0	1
40) Pullar Savaşı	0	1	0	0	1
41) Sayısal Çocuk	0	0	0	1	1
42) Sevgisayar	0	0	0	1	1
43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	0	1	0	1
44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	0	1	1
45) Şenlik Günü	0	1	0	0	1
46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	0	1	1
47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	1	0	0	1
48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	0	1	1
49) Yürekdede ile Padişah	1	0	0	0	1
50) Zıpkın ile Bıçkın	0	1	0	0	1
Toplam	3	25	4	18	50

Kitaplar incelendiğinde “kapak” ile ilgili kriterlerin yeterlilik düzeyi “3,80 ve 5,00” arasında değişmekte ve ortalaması 4,49’dur. “3,80-4,20” arası değer alan 3 kitap, “4,20-4,60” arası değer alan 25 kitap, “4,60-5,00” arası değer alan 4 kitap ve “5,00” değeri alan 18 kitap bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak denilebilir ki örneklemdaki kitapların 3’ü kapak tasarımı açısından “kısmen uygun” 3 puanın üstünde ve 47’si “evet yeterli” 4-5puandır yani niteliklidir. “Kapak” başlığı altındaki 5 kriterden yalnızca bir tanesi problem oluşturmaktadır. Örneklemdaki kitapların yarısından fazlasının kapağında hangi yaş düzeyine hitap ettiği yer almamaktadır. Kitap kapağında hitap ettiği yaş düzeyi yer alan kitaplar:

1. Ayla Kutlu	Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar
2. Ayla Kutlu	Küçük Mavi Tren
3. Ayla Kutlu	Merhaba Sevgi
4. Aysel Korkut	Boncuklu Günler
5. Aysel Korkut	Çınar Dedenin Doğum Günü
6. Betül Avunç	Duygu’nun Doğum Günü Armağanı
7. Hasan Hüseyin	Becerikli Çocuğun Düşleri
8. Hidayet Karakuş	Sayısal Çocuk
9. Mavisel Yener	Evinden Kaçan Masal
10. Mehmet Maden	İyilikler Adası
11. Muzaffer İzgü	Güldüren Uçurtma
12. Muzaffer İzgü	Hayri Potur Görünmez Çocuk
13. Muzaffer İzgü	Hayri Potur ve Pempirik
14. Muzaffer İzgü	Şarkıcı Kuşlar

15. Muzaffer İzgü Uçtu Uçtu Ali Uçtu
 16. Muzaffer İzgü Yumurtadan Çıkan Öğretmen
 17. Nur İçöz Güneşe Tırmanan Çocuk
 18. Nur İçöz Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?
 19. Sulhi Dölek Her Şeyi Bilen Çocuk
 20. Ülker Köksal Sevgisayar

Tablo 1.2: Cilt Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	CİLT			Toplam
		3,00	4,00	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	0	1	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	0	1	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	1	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	1	0	0	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	0	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	1	0	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	1	0	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	0	1	1
	22) Hoşça kal Akdeniz	0	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	0	1	1
	24) İnternet Canavarı I	0	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	0	1	1
	26) İyilik Meleği	0	0	1	1
	27) İyilikler Adası	0	0	1	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	1	0	0	1
	30) Kırmızı Kartal	0	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	1	0	0	1
	35) Merhaba Sevgi	0	0	1	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	0	1	1
	37) Murat'ın Düşü	0	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	0	0	1	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	0	0	1	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	1	0	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	0	1	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	1	0	1
	45) Şenlik Günü	0	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	1	0	0	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	0	1	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	1	1
	Toplam	4	7	39	50

“Ciltleme” başlığı altında 2 ölçüt bulunmaktadır. Bu ölçütlerin kitaplarda bulunma düzeyleri “3,00 ve 5,00” arasında değişmekte ve ortalaması 4,70’dir. Örneklemdaki 50 kitaptan 4’ü “3,00-4,00”, 7’si “4,00-5,00” ve 39’u “5,00” değerini almaktadır. Ciltleme açısından kitapların %92’si “evet yeterli” 4-5 puandır, yani niteliklidir. Örneklemdaki tüm kitapların kapağı kolaylıkla açılabilen, sayfaları kolayca çevrilebilmekte ve desteksiz durabilmektedir fakat özellikle bazı yayın evlerine ait kitapların neredeyse tamamında çıkan bir sorun mevcut ki bazı kitapların sayfaları çok çabuk dağılmakta, cildi sağlam değil ve dayanıksız. Bu kitapları 9-12 yaş grubunun okuyacağı için, onların elinde paramparça olması kaçınılmazdır.

Tablo 1.3: Kağıt Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	KAĞIT		Toplam
		4,00	5,00	
4-5 sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	1	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	1	0	1
	3) Azat Kuşu	1	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	1	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	1	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	1	0	1
	7) Boncuklu Günler	1	0	1
	8) Canım Kitaplığım	1	0	1
	9) Çiçek Dübüdü	1	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	1	0	1
	11) Denizin Çağırışı	1	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	1	0	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	1
	14) Duygu’nun Doğum Günü Armağanı	1	0	1
	15) Evinden Kaçan Masal	1	0	1
	16) Güldüren Uçurtma	1	0	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	1	0	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	1	0	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	1	0	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	1	0	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	1	0	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	1	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	1	1
	24) İnternet Canavarı 1	1	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	1	0	1
	26) İyilik Meleği	1	0	1
	27) İyilikler Adası	1	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	1	0	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	1	0	1
	30) Kırmızı Kartal	1	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	1	0	1
	32) Kralın Adaleti	1	0	1
	33) Kuzucuk	1	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	1	0	1
	35) Merhaba Sevgi	1	0	1
	36) Mimar Sinan’ın İstanbul’u	1	0	1
	37) Murat’ın Düşü	1	0	1
	38) Neşeli Boyacı	1	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	1	0	1
	40) Pullar Savaşı	1	0	1
	41) Sayısal Çocuk	1	0	1
	42) Sevgisayar	1	0	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	1	0	1

44) Şarkıcı Kuşlar	1	0	1
45) Şenlik Günü	1	0	1
46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	1	0	1
47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	1	0	1
48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	1	0	1
49) Yürekdede ile Padişah	1	0	1
50) Zıpkın ile Bıçkın	1	0	1
Toplam	48	2	50

Belirlenen 6 tasarım özelliği içerisinde yeterlilik düzeyi açısından en iyi değerlere sahip özellik “kağıt” ile ilgili özelliklerdir. “Kağıt” özellikleri için 2 ölçüt bulunmaktadır ve bunların kitaplarda bulunma düzeyi “4,00 ve 5,00” arasında değişirken ortalaması 4,04’tür. Örneklemdeki kitapların 48’i “4,00-5,00” arasında değer alırken, 2’si “5,00” değerini almaktadır. “Kağıt” özellikleri ile ilgili yeterlilik düzeyleri “evet yeterli” 4-5 puandır yani niteliklidir. Çocuk kitaplarında genellikle kaliteli, dokusu sağlam, silinebilir nitelikte ve göz yormayacak matlıkta, renkleri soldurmeyen, mürekkebi dağıtmayan kağıt kullanımına dikkat edilmiştir. Kitapların 25’inde beyaz sayfa kullanılırken 21’inde sarı sayfa kullanılmıştır. Sadece Mehmet Maden’in “İyilikler Adası” isimli kitabında pembe sayfa kullanılmıştır. Pembe sayfa diğerlerine nazaran biraz göz yormaktadır. Geriye kalan 3 kitap ise kullanılan kağıdın parlaklığı ve kalitesi bakımından diğerlerinden farklılık göstermektedir. Kaliteli, sağlam ve parlak kağıt kullanılan bu kitaplar:

1. Ayla Kutlu Huvava İlk Çevre Koruyucusu
2. Behiç Ak Güneşi Bile Tamir Eden Adam
3. Mehmet Güler Kırmızı Pelerinli Kurtçuk

Tablo 1.4: Sayfa Düzeni ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	SAYFA DÜZENİ							Toplam
		3,29	3,57	3,86	4,14	4,43	4,71	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	0	0	1	0	0	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	0	0	0	1	0	0	1
	3) Azat Kuşu	0	0	0	0	0	1	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	0	0	0	1	0	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	0	0	0	1	0	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	0	0	1	0	0	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	0	0	1	0	0	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	0	0	0	1	0	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	0	0	1	0	0	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	1	0	0	0	0	0	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	0	0	0	0	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	1	0	0	0	0	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	0	0	1	0	0	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	0	0	0	1	0	0	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	1	0	0	0	0	0	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	1	0	0	0	0	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	0	0	0	1	0	0	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	0	1	0	0	0	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	1	0	0	0	0	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	1	0	0	0	0	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	0	0	1	0	0	0	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	0	0	1	0	0	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	0	0	1	0	0	0	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	0	0	0	1	0	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	0	0	0	0	0	1
	26) İyilik Meleği	1	0	0	0	0	0	0	1
	27) İyilikler Adası	0	0	0	0	1	0	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	0	0	0	1	0	0	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	0	1	0	0	0	1
	30) Kırmızı Kartal	0	0	0	0	1	0	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	0	0	1	0	0	1
	32) Kralın Adaleti	0	0	0	0	1	0	0	1
	33) Kuzucuk	0	0	0	1	0	0	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	1	0	0	0	0	1
	35) Merhaba Sevgi	0	0	0	1	0	0	0	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	0	1	0	0	0	0	1
	37) Murat'ın Düşü	0	0	0	0	1	0	0	1
	38) Neşeli Boyacı	0	0	0	0	0	1	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	1	0	0	0	0	1
	40) Pullar Savaşı	0	0	0	0	0	0	1	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	1	0	0	0	0	1
	42) Sevgisayar	1	0	0	0	0	0	0	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	0	0	0	0	1	0	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	1	0	0	0	0	1
	45) Şenlik Günü	0	0	0	0	1	0	0	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	1	0	0	0	0	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	0	1	0	0	0	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	1	0	0	0	0	1
	49) Yürekkede ile Padişah	0	0	1	0	0	0	0	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	0	0	1	0	0	1
	Toplam	2	4	12	11	16	4	1	50

Ölçekte “sayfa düzeni” ile ilgili 7 kriter bulunmaktadır. Bu kriterlere kitapların sahip olma düzeyi “3,29 ve 5,00” arasında değişmekte ve ortalaması 4,14’tür. “3,29-3,57” arası değer alan 2 kitap, “3,57-3,86” arası değer alan 4 kitap, “3,86-4,14” arası değer alan 12 kitap “4,14-4,43” arası değer alan 11 kitap, “4,43-4,71” arası değer alan 16 kitap, “4,71-5,00” arası değer alan 4 kitap ve “5,00” değerine sahip 1 kitap bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak kitapların “kısmen uygun” 3 puan üstünde olduğu

söylenbilir. “Sayfa düzeni” ile ilgili kriterlerden bazılarını bütün kitaplarda uyulurken, bazılarında değişiklik göstermektedir. Kâğıdın zemini ve yazının rengi bütün kitaplarda zıtlık oluşturacak şekildedir. Başlıklar ve vurgulanması gereken sözcükler hemen hemen bütün kitaplarda koyu renkte ve metin orta koyulmaktadır. Yine bütün kitaplarda metin ve resimler uygun konumlandırılmış, kitaplar kolaylıkla okunabilmektedir. Fakat sayfa kenar boşlukları, satır aralarındaki boşluklar, paragraf ve bölümler arasındaki boşluklar, cümle ve satır uzunlukları gibi ölçütlere bazı kitaplarda dikkat edilmemiş, değerler kitaptan kitaba değişmektedir.

Gülsüm Cengiz’in “Kayıp Sözcükler ve Leyla Kıyafet’in “Bir Tepsi Baklava” adlı kitaplarında harfler kalın punto ile yazıldığı için daha koyu durmakta ve ölçeğimizdeki ölçüte uymamaktadır. Yine Gülsüm Cengiz’in “Kayıp Sözcükler” ve Samed Behrengi’nin “Bir Şeftali Bin Şeftali” adlı kitaplarında sola hizalama yapıldığı için sayfa dağınık durmaktadır.

Bazı kitaplarda cümle uzunluğu ile ilgili “4-5 sınıf” için en fazla 10 kelime [60-70 karakter] “ kuralına da uyulmadığı görülmektedir. Ülker Köksal’ın “Sevgisayar” adlı kitabından bir örnek:

*“(...)Yolculuklarının altıncı günü sabahı, tam da düşünde Jül Vern’le birlikte gerçekleştirdikleri bir uzay yolculuğunu sürdürürken, güçlü bir vapur düdüğü sesiyle uyandı ipek(...)”(s.69).*20 kelimedenden oluşan bir cümle.

Ayla Kutlu’nun “Merhaba Sevgi” kitabı 10 yaş ve üstü için yazılmış bir kitap fakat Bir cümlede “4-5 sınıf” için en fazla 10 kelime [60-70 karakter] olacak şekilde öğrenci düzeyine uygunluk kuralına pek dikkat edilmemiş. Cümlelerin çoğu 10 kelimedenden fazla ve 20 kelimeyi aşan cümlelere de sıkça rastlıyoruz.

“ (...) Hatta ondan hiç beklenmeyecek bir şey yaparak Çiftyürek, koca ön ayaklarını kaldırıp göğsüne dayandığında, eliyle sertçe itti, köpeğin üzgün bakışlarını fark etmeden hızlı hızlı yürüdü gitti(...)” (s. 138). 26 kelimedenden oluşan bir cümle.

Ayla Kutlu’nun “Merhaba Sevgi” adlı kitabından 33 kelimelik bir cümle:

“(...)Akçay köyün sırtına dayandığı dağdan koca bir pınar olarak doğuyor,

hemen yatağını genişletiyor, az öte de bir gölet oluşturuyor, içinde bir sürü balık besliyor, köyden aşağılara doğru kıvrılarak uzaklaşırken, bütün bahçelere tarlalara suyundan dağıtıyor(...)" (s. 17).

Tablo 1.5: Harf Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	HARF		Toplam
		1,00	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	1
	6) Bir Tepsi Baklava	1	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	1	1
	24) İnternet Canavarı I	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	1
	26) İyilik Meleği	0	1	1
	27) İyilikler Adası	1	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	1	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	1	1
	37) Murat'ın Düşü	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	0	1	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	1	0	1
	41) Sayısal Çocuk	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	1	1
	45) Şenlik Günü	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	1	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	1	1
	Toplam	3	47	50

Ölçeğimizde tasarım özelliklerinin bir diğeri olan “harfler” ile ilgili 1 ölçüt bulunmaktadır. Harf özellikleri ile ilgili yeterlilikler “1,00 ve 5,00” arasında değişmekte ve

ortalama 4,76'dır. "1,00-5,00" arası değer alan 3 kitap, "5,00" değerine sahip 47 kitap bulunmaktadır. Kitapların %94'ü "evet yeterli" 5 puanına sahip olduğu için kitaplar harf özellikleri bakımından niteliklidir diyebiliriz. Tasarım özellikleri arasında en yüksek ortalamaya sahip özellik "harf"tir. Örneklememizdeki kitapların çoğunda yazı karakterleri çocukların gelişim düzeyine uygundur. 9-12 yaş ve üstü öğrenciler için 10-12 puntoluk harfler kullanılmış, sadece birkaç kitapta 12 puntoluk harfler birde kalın punto ile yazılınca daha büyük puntuyla yazılmış gibi bir izlenim uyandırıyor. Bu kitaplar:

- Gülsüm Cengiz Kayıp Sözcükler
- Leyla Kıyafet Bir Tepsi Baklava
- Mehmet Maden İyilikler Adası

Tablo 1.6: Resim Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	RESİM							Toplam
		1,00	2,60	3,40	3,80	4,20	4,60	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	0	0	0	1	0	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	0	0	0	1	0	0	1
	3) Azat Kuşu	0	0	1	0	0	0	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	0	0	1	0	0	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	0	0	0	0	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	0	0	1	0	0	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	0	1	0	0	0	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	0	0	1	0	0	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	0	0	1	0	0	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	0	0	1	0	0	1
	11) Denizin Çağırışı	0	0	0	0	1	0	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	0	0	1	0	0	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	0	1	0	0	0	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	0	0	0	0	1	0	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	0	0	0	1	0	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	0	0	0	1	0	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	0	0	0	0	1	0	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	0	0	0	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	0	0	0	1	0	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	0	0	0	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	0	0	1	0	0	0	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	0	0	0	1	0	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	0	0	0	0	1	0	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	0	0	0	1	0	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	1	0	0	0	0	0	0	1
	26) İyilik Meleşti	1	0	0	0	0	0	0	1
	27) İyilikler Adası	0	0	1	0	0	0	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	0	0	1	0	0	0	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	0	0	1	0	0	1
	30) Kırmızı Kartal	0	0	0	0	0	1	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	0	0	0	1	0	1
	32) Kralın Adaleti	0	0	0	1	0	0	0	1
	33) Kuzucuk	0	0	0	0	0	1	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	0	0	1	0	0	1
	35) Merhaba Sevgi	0	0	0	1	0	0	0	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	0	0	0	1	0	0	1
	37) Murat'ın Düşü	0	0	0	1	0	0	0	1
	38) Neşeli Boyacı	0	0	0	1	0	0	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	0	0	1	0	0	1
	40) Pullar Savaşı	0	0	0	0	0	0	1	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	0	1	0	0	0	1

42) Sevgisayar	0	0	0	0	1	0	0	1
43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	0	0	1	0	0	0	1
44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	0	0	0	1	0	1
45) Şenlik Günü	0	0	0	1	0	0	0	1
46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	0	0	0	1	0	1
47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	1	0	0	0	0	1
48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	1	0	0	0	0	1
49) Yürekdede ile Padişah	0	0	0	1	0	0	0	1
50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	0	0	0	1	0	1
Toplam	2	1	4	15	13	12	3	50

Görsel özellikleri bakımından kitap değerleri “1,00 ve 5,00” arasında değişmekte ve ortalama 4,00’tür. “Resim” tasarım özelliği altında 6 ölçüt bulunmaktadır. Bu ölçütler açısından örnekleme “1,00-2,60” arası değer alan 2 kitap, “2,60-3,40” arası değer alan 1 kitap, “3,40-3,80” arası değer alan 4 kitap, “3,80-4,20” arası değer alan 15 kitap, “4,20-4,60” arası değer alan 13 kitap, “4,60-5,00” arası değer alan 12 kitap ve “5,00” değerini alan 3 kitap bulunmaktadır. Kitapların %94’ü “kısmen uygun” 3 puanın üstündedir. Ve görsel tasarım açısından nitelikli oldukları söylenebilir. Kitaplar incelenirken görselliğin özellikle de renklendirmenin geri planda bırakıldığı görülmüştür. Örnekleme 50 kitapta yalnızca 15’inde resimler renklidir. Bunlardan 3’ü “kağıt” ile ilgili özelliklerde olduğu gibi en parlak resim ve renkler de;

- Ayla Kutlu Huvava İlk Çevre Koruyucusu
- Behiç Ak Güneşi Bile Tamir Eden Adam
- Mehmet Güler Kırmızı Pelerinli Kurtçuk adlı kitaplardadır. Tabi bunda kağıt kalitesinin de payı unutulmamalıdır.

Resimler genel olarak çocukların gelişim düzeyine uygun olarak tasarlanmış, metinde anlatın olay ve durumlarla örtüşüyor. 9-12 yaş ve üstü için kitabın 3/4’ü yazı, 1/4’ü resim olacak şekilde yaş seviyelerine de uygundur. Ama kitaplarda 3 boyutlu ve farklı anlamlara gelen, çağrışımlar yapabilen, hayal güçlerine harekete geçirecek çok anlamlı resimlere ise nerdeyse hiç yer verilmemiştir. . “Resim” ile ilgili ölçütlerin hiç birine sahip olmayan yalnızca 2 kitap bulunmaktadır. Bunlar:

- Canan Tan İster Mor İster Mavi
- Kemalettin Tuğcu İyilik Meleği

4.2. 4-5. Sınıflar İçin Hazırlanan 50 Çocuk Edebiyatı Kitabının *Konu-Tür, Kurgu, İleti, Karakter, Zaman, Yer, Dil ve Anlatım, Söz Varlığı, Söz Sanatları Gibi İçerik Özellikleri* Yeterli Düzeyde midir?

Bu problemin çözümlenmesinde, çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özellikleri ile ilgili her kitap için doldurulan “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği”ne verilen puanların aritmetik ortalamalarından yararlanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *konu-tür, kurgu, ileti, karakter, zaman, yer, dil ve anlatım, söz varlığı, söz sanatları gibi içerik özelliklerinin yeterlilik düzeyi*

Sınıf	İçerik Özellikleri	N	En az	En çok	Toplam	Ortalama $\bar{X}$
4-5.sınıf kitapları	1. Konu-tür	50	3,00	5,00	240,00	4,80
	2. Kurgu	50	4,33	5,00	244,00	4,88
	3. İleti	50	3,80	5,00	212,80	4,25
	4. Karakter	50	3,86	5,00	227,71	4,55
	5. Zaman	50	1,00	5,00	246,00	4,92
	6. Yer	50	3,00	5,00	248,00	4,96
	7. Dil ve anlatım	50	4,60	5,00	249,60	4,99
	8. Söz varlığı	50	4,33	5,00	249,33	4,98
	9. Söz sanatları	50	2,33	5,00	175,33	3,50
	TOPLAM	50	4,29	4,96	232,53	4,65

Değerlendirme Ölçütleri: Hayır yetersiz (1-2.99), Kısmen yeterli (3-3.99), Evet yeterli (4-5)

Örnekleminizdeki 50 kitap “Çocuk Kitaplarını Değerlendirme Ölçeği”ne göre incelenmiştir. İçerik ve görsellik ile ilgili ölçütlerin bulunduğu ölçekte içerik özellikleri ile ilgili 34 madde bulunmaktadır.

Tablo 2.1: Konu-Tür Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	KONU-TÜR				Toplam
		3,00	3,67	4,33	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	0	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	0	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	0	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	0	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	0	0	1	1
	6) Bir Tepsî Baklava	0	0	1	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	0	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	0	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	0	0	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	0	1	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	0	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	0	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	0	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	0	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	1	0	0	0	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	0	1	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	0	0	1	1
	26) İyilik Meleği	0	0	0	1	1
	27) İyilikler Adası	0	0	0	1	1
	1) Alagün Çocukları	0	0	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	0	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	0	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	1	0	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	0	0	1	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	0	0	1	1
	37) Murat'ın Düşü	0	0	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	0	0	0	1	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	0	0	1	0	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	0	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	0	0	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	0	1	1
	45) Şenlik Günü	0	0	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	1	0	0	0	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	0	1	1
	Toplam	2	3	3	42	50

İçerik özelliklerinden “konu-tür” alt başlığı ile ilgili ölçeğimizde 2 ölçüt bulunmaktadır. Kitapların bu ölçütlere sahip olmaları bakımından yeterlilik düzeyleri “3,00 ve 5,00” arasında değişmekte ortalama olarak 4,80’dir. “3,00-3,67” arası değer alan 2 kitap, “3,67-4,33” arası değer alan 3 kitap, “4,33-5,00” arası değer alan 3 kitap ve “5,00” değerine sahip 42 kitap bulunmaktadır. Örneklememizdeki kitaplar “kısmen

uygun” 3 puan üstünde ve %90’ı “evet yeterli” 4-5 puandır, verilerden yola çıkarak kitaplar niteliklidir diyebiliriz. Kitaplarda 9-12 yaş grubunun gelişim düzeyine uygun olarak sevgi, tarih-kahramanlık, fantastik, macera konuları işlenmiş ve bunlar akla yakın ve inandırıcıdır. Yine kitapların büyük bir çoğunluğunda 9-12 yaş düzeyi için “öykü” türü işlenmiştir fakat örneklemimizde bu kurala uymayan kitaplar da bulunmaktadır. Bunlar:

- Adnan Özyalçın Ölümsüzleşen Bahçe efsane
- Ayla Kutlu Huvava İlk Çevre Koruyucusu destan
- Haldun Hürel Mimar Sinan’ın İstanbul’u biyografi
- Ömer İlanbey Zıpkın ile Bıçkın fabl
- Tarık Dursun K. Deve Tellal Pire Berber İken masal

Tablo 2.2: Kurgu Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	KURGU			Toplam
		4,33	4,67	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	0	1	1
	7) Boncuklu Günler	1	0	0	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	1	1
	14) Duygu’nun Doğum Günü Armağanı	0	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	0	1	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	0	1	1
	26) İyilik Meleşti	0	1	0	1
	27) İyilikler Adası	0	0	1	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	0	1	1
	36) Mimar Sinan’ın İstanbul’u	0	1	0	1
	37) Murat’ın Düşü	1	0	0	1
	38) Neşeli Boyacı	1	0	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	1	1

	40) Pullar Savaşı	0	1	0	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	1	0	0	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	1	1
	45) Şenlik Günü	1	0	0	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	1	0	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	1	1
	Toplam	5	8	37	50

“Kurgu” ile ilgili ölçeğimizde 6 ölçüt mevcuttur. Yeterlilik düzeyi “4,33 ve 5,00” arasında değer almakta ortalama olarak 4,88’dir. Örneklemde “4,33-4,67” arası değer alan 5 kitap, “4,67-5,00” arası değer alan 8 kitap ve “5,00” değerini alan 37 kitap bulunmaktadır. Kitaplar “evet” 4-5 puan değerine sahiptir, bu değerlere bakarak kitapların kurgu ile ilgili içerik özellikleri açısından nitelikli olduğunu rahatça söyleyebiliriz. Kurgulanan olaylar birbiriyle tutarlı ve çelişmiyor, mantıklı bir sıra izliyor, genel olarak farklı ve orijinal okuyucunun ilgisini canlı tutuyor fakat bazı kitaplarda kitabın kurgusunda çatışmalar keşif ve merak uyandırmıyor, sonu kolaylıkla tahmin edilebiliyor. Örneğin, Muzaffer İzgü’nün “Hayri Potur” serisi sonunda Hayri Potur ve babaannesi çok sıradan ve basit yöntemlerle kötülerinden hakkında geliyor. Bu süreç hem sıkıyor hem de ilgi çekmiyor.

Tablo 2.3: İleti Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	İLETİ				Toplam
		3,80	4,20	4,60	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	0	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	1	0	0	0	1
	3) Azat Kuşu	0	0	1	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	0	1	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	0	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	0	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	1	0	0	1
	8) Canım Kitaplığım	1	0	0	0	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	0	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	1	0	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	0	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	1	0	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	1	0	1
	14) Duygu’nun Doğum Günü Armağanı	1	0	0	0	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	0	0	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	1	0	0	0	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	1	0	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	1	0	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	1	0	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	1	0	0	0	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	0	1	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	1	0	0	0	1
	24) İnternet Canavarı I	0	0	1	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	0	1	0	1

26) İyilik Meleği	1	0	0	0	1
27) İyilikler Adası	0	0	1	0	1
28) Kayıp Sözcükler	0	1	0	0	1
29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	0	1	1
30) Kırmızı Kartal	0	1	0	0	1
31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	0	0	1
32) Kralın Adaleti	0	1	0	0	1
33) Kuzucuk	0	1	0	0	1
34) Küçük Mavi Tren	1	0	0	0	1
35) Merhaba Sevgi	1	0	0	0	1
36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	0	1	0	1
37) Murat'ın Düşü	0	1	0	0	1
38) Neşeli Boyacı	0	1	0	0	1
39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	1	0	0	1
40) Pullar Savaşı	1	0	0	0	1
41) Sayısal Çocuk	0	1	0	0	1
42) Sevgisayar	0	1	0	0	1
43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	1	0	0	0	1
44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	0	1	1
45) Şenlik Günü	0	1	0	0	1
46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	1	0	0	0	1
47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	1	0	0	0	1
48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	1	0	1
49) Yürekdede ile Padişah	0	0	1	0	1
50) Zıpkın ile Bıçkın	1	0	0	0	1
Toplam	14	18	15	3	50

İleti, kitapta verilmek istenen asıl düşüncedir. Kitaplar “3,80 ve 5,00” arasında değişen değerler ve ortalamada 4,25 değerini almıştır. “3,80-4,20” arası değer alan 14 kitap, “4,20-4,60” arası değer alan 18 kitap, “4,60-5,00” arası değer alan 15 kitap ve “5,00” değerine sahip 3 kitap bulunmaktadır. Kitaplar “kısmen uygun” 3 puanın üzerinde çıkmış ve nitelikli olduklarını kanıtlamışlardır. Örneklemedeki kitaplarda evrensel ve ahlaki değerlere yer verilmiş; din, dil, ırk ayrımcılığı yapılmamakta ve ana fikir yanlış anlaşılama sebebin olmayacak şekilde işlenmiştir.

Mehmet Maden’in “İyilikler Adası” adlı kitabı iyilik ve yardımseverlik ile ilgili çok güzel mesajlar veriyor. Aynı şekilde Behiç Ak’ın “Güneşi Bile Tamir Eden Adam” adlı kitabı da dostluk, değer verme, tutumlu olma mesajları veriyor. Ayla Kutlu’nun “Merhaba Sevgi” isimli kitabında hayvan sevgisi üzerinde duruluyor.

“İleti” ile ilgili olarak ölçeğimizde bulunun 5 ölçütten 2’si diğer 3’üne göre zayıf kalıyor. Genel olarak kitaplarda farklı kültürden insanlar bir arada verilmemiş, mizah ve güldürü öğeleri de yine geri planda bırakılmıştır. Mizah öğesi ağır basan kitaplar Muzaffer İzgü’nün Hayri Potur serisi ile Canan Tan’ın “İster Mor İster Mavi” isimli kitabıdır.

Tablo 2.4: Karakter Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	KARAKTER					Toplam
		3,86	4,14	4,43	4,71	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	0	1	0	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	0	1	0	0	1
	3) Azat Kuşu	0	0	1	0	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	0	1	0	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	0	0	1	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	0	1	0	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	1	0	0	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	0	0	1	1
	9) Çiçek Dübbünü	1	0	0	0	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	0	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	0	0	1	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	0	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	1	0	0	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	0	0	1	0	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	0	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	0	1	0	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	0	0	0	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	1	0	0	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	0	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	0	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	1	0	0	0	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	1	0	0	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	0	0	1	0	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	0	0	1	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	0	0	0	1
	26) İyilik Meleği	0	0	1	0	0	1
	27) İyilikler Adası	0	0	0	1	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	0	1	0	0	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	0	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	0	0	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	0	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	0	0	0	1
	33) Kuzucuk	0	0	0	1	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	0	1	0	1
	35) Merhaba Sevgi	0	0	1	0	0	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	0	1	0	0	1
	37) Murat'ın Düşü	0	0	1	0	0	1
	38) Neşeli Boyacı	0	0	1	0	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	0	1	0	1
	40) Pullar Savaşı	0	1	0	0	0	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	1	0	0	1
	42) Sevgisayar	0	0	0	1	0	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	0	0	0	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	0	0	1	1
	45) Şenlik Günü	0	0	0	1	0	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	0	1	0	0	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	0	1	0	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	0	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	1	0	0	0	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	1	0	0	1
	Toplam	1	9	17	13	10	50

Karakterler metnin yapı taşlarıdır. Olaylar onların etrafında gelişir ve onlar aracılığı ile somutlaşır. “Karakterler” ile ilgili 7 ölçütün yeterlilik düzeyi “3,86 ve 5,00” arasında değişmekte ortalama olarak 4,55’dir. “3,86-4,14” arası değer alan 1 kitap, “4,14-4,43” arası değer alan 9 kitap, 4,43-4,71” arası değer alan 17 kitap, “4,71-5,00” arası değer alan 13 kitap ve “5,00” değerine sahip 10 kitap bulunmaktadır. Veriler “kısmen uygun” ve 3 puanın üzerinde olduğu için kitapların karakterlerle ilgili olarak

nitelikli oldukları söylenebilir. Karakterler farklı anlatım teknikleri ile geliştirilmiş, kitapta aynı yaş düzeyinden karakterlere yer verilmiş, karakterlerin güçlü ve zayıf yönleri görülebilmekte, davranışları arsında tutarsızlık bulunmamaktadır.

Bunların yanı sıra kitaplarda göz ardı edilen diğer bir ayrıntı ise sıra dışı karakterlere fazla yer verilmemiş olmasıdır. Muzaffer İzgü'nün Hayri potur serisindeki "Pempirik ve Validemort" dışında sıra dışı kahraman neredeyse yoktur.

Tablo 2.5: Zaman Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	ZAMAN		Toplam
		1,00	5,00	
4-5. sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	1
	7) Boncuklu Günler	0	1	1
	8) Canım Kitaphığım	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	1	0	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	1	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	1
	26) İyilik Meleği	0	1	1
	27) İyilikler Adası	0	1	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	1	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	1	1
	37) Murat'ın Düşü	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	0	1	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	0	1	1
	41) Sayısal Çocuk	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	1	1
	45) Şenlik Günü	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	1	1
	50) Zıpkin ile Bıçkın	0	1	1
	Toplam	1	49	50

Kitaplarda işlenen zaman doğrusal ilerliyor ve çocuğun zaman algısına (dün-bugün-yarın) uyuyor. “Zaman” ile ilgili ölçekte bulunan ölçüt “1,00 ve 5,00” arasında değişmekte ve ortalama 4,92’dir. “1,00-5,00” arası değer alan 1 kitap ve “5,00” değerini alan 49 kitap bulunmaktadır. Kitapların %98’i “evet yeterli” 4-5 puanına sahip olduğu için, örneklemdaki kitaplar zaman bakımından niteliklidir.

Aysel Korkut’un “Çınar Dede’nin Doğum Günü” adlı kitabında diğer kitaplardan farklı olarak zaman doğrusal ilerlemiyor ve sürekli farklı yüzyıllara gidiş gelişler yapılıyor.

Tablo 2.6: Yer Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	YER		Toplam
		3,00	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	1
	7) Boncuklu Günler	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	1
	14) Duygu’nun Doğum Günü Armağanı	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	1	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	1
	26) İyilik Meleği	0	1	1
	27) İyilikler Adası	0	1	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	1	1
	36) Mimar Sinan’ın İstanbul’u	0	1	1
	37) Murat’ın Düşü	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	0	1	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	1	0	1
	41) Sayısal Çocuk	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	1

44) Şarkıcı Kuşlar	0	1	1
45) Şenlik Günü	0	1	1
46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	1	1
47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	1	1
48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	1	1
49) Yürekdede ile Padişah	0	1	1
50) Zıpkın ile Bıçkın	0	1	1
Toplam	1	49	50

Kitapta anlatılan çevre, yer çocukların algılayabileceği düzeydedir. Bütün kitaplar “yer “ ile ilgili ölçüte sahiptir. Kitaplar yer bakımından “3,00 ve 5,00” arasında değişen değerler almakta ve ortalaması 4,96’dır. “3,00-5,00” arası değer alan 1 kitap ve “5,00” değerine sahip 49 kitap bulunmaktadır. Nitelik bakımından kitapların %98’i “evet yeterli” 4-5 puanını aldığı için kitaplar “yer” kavramı açısından niteliklidir.

Betül Avunç’un “Duygu’nun Doğum Günü Armağanı” adlı kitabında ‘Dönüşümler Ormanı’ diye farklı bir yer kurgulanmış fakat bu çocukların algılayamayacağı bir düzeyde değildir.

Tablo 2.7: Dil ve Anlatım Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	DİL VE ANLATIM		Toplam
		4,60	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	1
	7) Boncuklu Günler	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	1	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Korumucusu	0	1	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	1
	26) İyilik Meleği	0	1	1
	27) İyilikler Adası	0	1	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	1	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	1	1
	37) Murat'ın Düşü	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	1	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	0	1	1
	41) Sayısal Çocuk	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	1	1
	45) Şenlik Günü	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	1	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	1	1
	Toplam	1	49	50

“Dil ve anlatım” ile ilgili ölçekte 5 ölçüt bulunmaktadır. İçerik özellikleri ile ilgili alt başlıklar arasında yeterlilik düzeyi en fazla değere sahip olan özellik “4,60 ve 5,00” arasında değişen değerleri ve 4,99 ortalaması ile dil ve anlatımdır. Kitaplardan 1 tanesi “4,60-5,00” arasında değer alırken, geriye kalan 49’u “5,00” değerine sahiptir. Kitapların hepsi 4,50’nin üzerinde ve tamamı “evet yeterli” 4-5 puanına sahiptir, verilerden yola çıkarak örneklemdaki kitapların nitelikli olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Betimlemeler karakterlerin fiziksel ve ruhsal özelliklerini yansıtmakta, betimlemeler olayın zihinde canlanmasına katkı sağlamakta, kitapta farklı anlatım tekniklerinden ve farklı bakış açılarından yararlanılmakta ve genel olarak devrik cümlelerden ziyade kurallı cümleler kullanılmaktadır.

Ayla Kutlu'nun "Merhaba Sevgi" adlı kitabında Akçay deresi betimleniyor:

"(...)Tam ortasında Akçay adı verilmiş bir dere geçiyor. Öylesine saydam bir su ki bu, yatağının dibindeki taşlar pırıl pırıl parlıyor. Akçay köyün sırtına dayandığı dağdan koca bir pınar olarak doğuyor, hemen yatağını genişletiyor, az öte de bir gölet oluşturuyor, içinde bir sürü balık besliyor, köyden aşağılara doğru kıvrılarak uzaklaşırken, bütün bahçelere tarlalara suyundan dağıtıyor(...)" (s. 17).

Yine aynı kitaptan başkarakterin betimlemesi:

"(...) "Sevgi öyküsünün başladığı tarihte, ufacık bir kız çocuğu. Dünyaya parlak kara gözlerle bakıyor ve yaşamaktan sevinç duyuyor. Bu sevinci herkesle paylaşmaya hazır.

Kıvrıcık saçları da gözleri gibi, kara. Yorulmak durmak bilmiyor(...)"(s.11).

Tablo 2.8: Söz Varlığı Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	SÖZ VARLIĞI		Toplam
		4,33	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	1
	3) Azat Kuşu	0	1	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	0	1	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	1
	7) Boncuklu Günler	0	1	1
	8) Canım Kitaplığım	0	1	1
	9) Çiçek Dürbünü	0	1	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	1	1
	11) Denizin Çağırışı	0	1	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	1	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	1	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	1	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	1	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	1	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	0	1	1
	22) Hoşça kal Akdeniz	0	1	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	1	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	1	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	1	1
	26) İyilik Meleş	0	1	1
	27) İyilikler Adası	0	1	1
	28) Kayıp Sözcükler	0	1	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	1	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	1	1
	32) Kralın Adaleti	0	1	1
	33) Kuzucuk	0	1	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	1	1
	35) Merhaba Sevgi	0	1	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	0	1	1
	37) Murat'ın Düşü	0	1	1
	38) Neşeli Boyacı	0	1	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	1	1
	40) Pullar Savaşı	0	1	1
	41) Sayısal Çocuk	0	1	1
	42) Sevgisayar	0	1	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	1	1
	45) Şenlik Günü	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	1	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	1	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	1	1
	49) Yürekdede ile Padişah	1	0	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	1	1
	Toplam	1	49	50

İçerik özellikleri arasında “dil ve anlatım”dan sonra en yüksek ortalamaya sahip değer, ‘4,98’ ile “söz varlığı”dır. “4,33-5,00” arası değer alan 1 kitap ve “5,00” değerini alan 49 kitap bulunmaktadır. Yazarlar kitaplarda çocukların gelişim düzeyine uygun ve günlük hayatta sık kullanılan açık ve anlaşılır kelimeler ile metnin içinde çıkarımı yapılabilen ya da metin içinde açıklanan kelimeler kullanmış ve yabancı sözcük yerine Türkçe sözcük kullanmaya özen göstermiştir. Kitapların tamamı “evet yeterli” 4-5

puanına sahip değeri aldığı için kitaplar “söz varlığı” açısından niteliklidir diyebiliriz.

Gülsüm Cengiz’in “Kayıp Sözcükler” adlı kitabında Türkçe sözcüklerin yabancı karşılıklarının kullanımları yüzünden sözlükten silinen sözcükler üzerinde durularak sözcük dağarcığımızı Türkçe sözcüklerle zenginleştirmemiz gerektiği vurgulanmış.

“(...) Özveri: Bir şey uğrunda değerli bir şeyden vazgeçmek...

Dayanışma: Bir bütünü meydana getirenlerin duygu düşünce birliğinde birbirlerine karşılıklı bağlanması... (..)” (s.62)

Metinde içinde anlamı bilinmeyen kelimeler açıklanıyor, Muzaffer İzgü’nün Hayri Potur ve “Pempirik” kitabından:

“(...)Ortopedik tırnak yaptırırım.

Ne ne ne?

Sinirlerin gibi sen de geri kalmışsın Validemort... Ortopedik tırnak yani yapay tırnak, yani yapma tırnak. Biraz kitap oku, gazete oku Validemort(..)” (s.42-43).

Tablo 2.9: Söz Sanatları Tasarımı ile İlgili Özelliklerin Yeterlilik Düzeyleri

SINIF	ESER ADI	SÖZ SANATLARI					Toplam
		2,33	3,00	3,67	4,33	5,00	
4-5.sınıf kitapları	1) Alagün Çocukları	0	1	0	0	0	1
	2) Annem Babam Okul Birincisi	0	1	0	0	0	1
	3) Azat Kuşu	0	1	0	0	0	1
	4) Becerikli Çocuğun Düşleri	1	0	0	0	0	1
	5) Bir Şeftali Bin Şeftali	0	1	0	0	0	1
	6) Bir Tepsi Baklava	0	1	0	0	0	1
	7) Boncuklu Günler	0	0	1	0	0	1
	8) Canım Kitaplığım	0	0	1	0	0	1
	9) Çiçek Dürbünü	1	0	0	0	0	1
	10) Çınar Dedenin Doğum Günü	0	0	0	1	0	1
	11) Denizin Çağırışı	0	0	1	0	0	1
	12) Deve Tellal Pire Berber İken	0	0	0	0	1	1
	13) Dikkat! Maymun Çıkabilir	0	0	0	1	0	1
	14) Duygu'nun Doğum Günü Armağanı	0	1	0	0	0	1
	15) Evinden Kaçan Masal	0	0	0	1	0	1
	16) Güldüren Uçurtma	0	0	0	0	1	1
	17) Güneşe Tırmanan Çocuk	0	1	0	0	0	1
	18) Güneşi Bile Tamir Eden Adam	0	0	1	0	0	1
	19) Hayri Potur Görünmez Çocuk	0	0	0	1	0	1
	20) Hayri Potur ve Pempirik	0	0	0	0	1	1
	21) Her Şeyi Bilen Çocuk	1	0	0	0	0	1
	22) Hoşçakal Akdeniz	0	1	0	0	0	1
	23) Huvava İlk Çevre Koruyucusu	0	0	0	1	0	1
	24) İnternet Canavarı 1	0	1	0	0	0	1
	25) İster Mor İster Mavi	0	0	1	0	0	1
	26) İyilik Meleği	1	0	0	0	0	1
	27) İyilikler Adası	1	0	0	0	0	1
	28) Kayıp Sözcükler	1	0	0	0	0	1
	29) Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar	0	0	1	0	0	1
	30) Kırmızı Kartal	0	1	0	0	0	1
	31) Kırmızı Pelerinli Kurtçuk	0	0	0	1	0	1
	32) Kralın Adaleti	1	0	0	0	0	1
	33) Kuzucuk	0	0	0	1	0	1
	34) Küçük Mavi Tren	0	0	0	1	0	1
	35) Merhaba Sevgi	1	0	0	0	0	1
	36) Mimar Sinan'ın İstanbul'u	1	0	0	0	0	1
	37) Murat'ın Düşü	1	0	0	0	0	1
	38) Neşeli Boyacı	0	0	0	1	0	1
	39) Ölümsüzleşen Bahçe	0	0	1	0	0	1
	40) Pullar Savaşı	0	0	1	0	0	1
	41) Sayısal Çocuk	0	0	0	1	0	1
	42) Sevgisayar	0	0	1	0	0	1
	43) Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?	0	1	0	0	0	1
	44) Şarkıcı Kuşlar	0	0	1	0	0	1
	45) Şenlik Günü	0	0	0	0	1	1
	46) Uçtu Uçtu Ali Uçtu	0	1	0	0	0	1
	47) Uçurtmam Bulutlardan Yüce	0	0	1	0	0	1
	48) Yumurtadan Çıkan Öğretmen	0	0	0	1	0	1
	49) Yürekdede ile Padişah	0	0	0	1	0	1
	50) Zıpkın ile Bıçkın	0	0	1	0	0	1
	Toplam	10	12	12	12	4	50

“Söz sanatları” ile ilgili yeterlilik düzeyi “2,33 ve 5,00” arasında değer almakta ve ortalama olarak 3,50 dir. “2,33-3,00” arası değerlere sahip 10 kitap, “3,00-3,67” arası değerlere sahip 12 kitap, “3,67-4,33” arası değerlere sahip 12 kitap, “4,33-5,00” arası değerlere 12 kitap ve “5,00” değerine sahip 4 kitap bulunmaktadır örnekleme. Kitapların %80’i kısmen uygun” 3 puanın üstünde olduğu için nitelikli olduğu söylenebilir fakat içerik özellikleri ile ilgili diğer değerlerin 4’ün üstünde çıktığı göz

önüne alınırsa söz sanatlarına kitaplarda fazla ağırlık verilmediğini söyleyebiliriz. Atasözü ve deyimler daha fazla kullanılabilir; kafiye kullanımlara daha çok yer verilebilir.

Aysel Korkut'un "Çınar Dede'nin Doğum Günü" adlı kitabında yer verilen şiirden metin içi kafiye kullanımlara ve deyim(dile gelmek) kullanımına bir örnek.:

“ ÇOCUK VE ANKARA

Çocuk çıktı Kale'ye

Baktı karşı tepeye.

Tepeden esen rüzgâr

Gülümsedi sevgiyle.

Rüzgâr gülümseyebilir de,

Dile gelmez olur mu?(...)” (s.83).

Muzaffer İzgü'nün “Hayri Potur Görünmez Çocuk” kitabından tekerleme örneği:

“Tahtaya kalk Müjdat

At Müjdat, at Müjdat

Hiç çalışma yat Müjdat

İşkembeden at Müjdat”(s.61)...

4.3. 4-5. Sınıflar İçin Hazırlanan 50 Çocuk Edebiyatı Kitabının *Sevgi, Saygı, Dürüstlük, Sorumluluk, Yardımseverlik, Duyarlılık, Mutluluk, Sabır, Cesaret, Temizlik, İleri Görüşlülük* Temel Değerleri İşleme Sıklıkları Nasıl Bir Dağılım Göstermektedir?

Bu problemin çözümlenmesinde, çocuk edebiyatı kitaplarının içerik özellikleri ile ilgili her kitap için doldurulan “Değerler Kontrol Listesi”ne verilen puanların tekrar sıklıklarından yararlanılmıştır. Bununla ilgili veriler Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: 4-5. sınıflar için hazırlanan 50 çocuk edebiyatı kitabının *sevgi, saygı, dürüstlük, sorumluluk, yardımseverlik, duyarlılık, mutluluk, sabır, cesaret, temizlik, ileri görüşlülük* temel değerleri işleme sıklıkları

Sınıf	Değerler	N	En az	En çok	Toplam	Ortalama $\bar{X}$	S
4-5. sınıf kitapları	1. Sevgi	50	5,00	83,00	1335,00	26,7000	16,04
	2. Saygı	50	,00	61,00	870,00	17,4000	11,41
	3. Dürüstlük	50	1,00	32,00	591,00	11,8200	7,46
	4. Sorumluluk	50	,00	64,00	654,00	13,0800	10,83
	5. Yardımseverlik	50	,00	34,00	495,00	9,9000	7,61
	6. Duyarlılık	50	,00	31,00	503,00	10,0600	6,34
	7. Mutluluk	50	1,00	42,00	976,00	19,5200	9,65
	8. Sabır	50	,00	13,00	223,00	4,4600	3,51
	9. Cesaret	50	,00	18,00	351,00	7,0200	4,22
	10. Temizlik	50	,00	21,00	249,00	4,9800	4,51
	11. İleri Görüşlülük	50	2,00	76,00	1104,00	22,0800	14,61
	TOPLAM	50	46,00	274,00	7351,00	147,0200	59,91

Örnekleminizdeki 50 kitap, tez danışmanımız (Karatay, Destebaşı, Demirbaş, 2011) tarafından oluşturulan “Değerler Ölçeği” ne göre incelenmiştir. Değer temalarının yer aldığı ölçekte 11 değer teması altında 61 değer yer almaktadır.

Değer temaları açısından örneklemdaki kitaplar arasında tüm değerlerin işlendiği bir kitap bulunmamaktadır. Kitaplar içinde en fazla değer temasının kullanıldığı kitap, 48 değerle Canan Tan’ın “İster Mor İster Mavi” adlı kitabıdır. Yine hiçbir değer kullanılmadığı bir kitap olmamakla birlikte 16 değerle en az değer temasının kullanıldığı kitap, Ayla Kutlu’nun “Huvava İlk Çevre Koruyucusu” isimli kitabıdır. 50 kitaptan 30(%60)’unun belirlediğimiz 61 alt değer açısından 30’un altında kaldığı görülmüştür. Yani değer kullanımı %49’un altındadır. 19 kitap 30-40 arasında değişen değerler almıştır. Yalnızca bir kitap 48 değerle %78’lik değere oranına sahiptir.

Değer temalarına yer verilme sıklığı kitaptan kitaba değişirken, en sık işlenen ve öne çıkan değerler “istek/merak/şevk, mutluluk ve sevgi” ve hiç kullanılmayan değerler “bağımsızlık ve esneklik”tir.

Ahmet Önel’in “Dikkat maymun Çıkabilir” isimli kitabından “merak”la ilgili bir paragraf:

“(…) En ateşli konuşmayı Serdar Amca yapıyor. Anladığımız kadarıyla toplantının konusu, babaların biz çocuklara daha yakın olmasıyla ilgili. Bizlerle nasıl daha yakın arkadaş olabilirler, bundan söz

ediyorlar. Babaların değişik düşünceleri var bu konuda. Merakla dinliyoruz(...)" (s. 19).

Halikarnas Balıkcısı'nın "Denizin Çağırışı" isimli kitabından "mutluluk"la ilgili bir bölüm:

"(...) Artık kaptan onları, onlar da kaptanı iyiden iyiye seçebiliyorlardı. Kıyıda elli altmış dudaktan birden, "Merhaba Kaptan hoşgeldin"ler gürlledi. Kaptan da "Hoş bulduk, merhaba! Merhaba!" diye el kol sallıyordu. Fakat aşırı sevincinden dümen yekesini kendi halinde unutmuş, bırakmıştı(...)" (s.29-30).

"Sevgi" değer temasına Ülkü Tamer'in "Pullar Savaşı" adlı kitabından bir örnek:

"(...) Cem de babası gibi , pulları pek severdi. Sık sık güzel sözler söylerdi onlara. Söylediklerini türk pulları anlar, geceleri albümün ikinci bölümüne gidip yabancı pullara anlatırlardı(...)" (s.13).

"Sevgi" değer teması altında 'aile birliği, vatanseverlik, dostluk/arkadaşlık, misafirperverlik, insan severlik, hayvan severlik, merhamet/şefkat ve fedakârlık' gibi değerler yer almaktadır. "Sevgi" değer temasıyla ilgili değerlerin kitaplarda bulunma sıklığı "6,00 ile 51,00" arasında değişirken ortalaması "25,14"tür. Örnekleme yer alan kitapların içerdiği değer temaları arasında en yüksek ortalamaya sahip değer "sevgi"dir. Kitaplarda sıklıkla yer alan değerlerin başında gelmektedir. Toplamda "1257,00" adet sevgi teması ile ilgili değer işlenmiştir. Bu değer temasının altındaki değerler içinde en çok kullanılan değer "sevgi ve dostluk/arkadaşlık" iken en az kullanılan değerler "vatanseverlik ve insan severlik"tir.

"Dostluk" değeriyle ilgili bir örnek Mavisel Yener'in "Evinden Kaçan Masal" adlı kitabından:

"(...)Ben senin ninenin koltuğuydum. Ninenin ölüp gitmesine kadar onu ne kadar sevdiğimi anlayamamıştım. O benim yıllar boyunca tek dostum, tek arkadaşım olmuştu(...)" (s. 57).

“Vatanseverlik” değerine Muzaffer İzgü’nün “Hayri Potur Görünmez Çocuk” isimli kitabından bir bölüm:

“(...) Ay hangisini istesem, hangisini istesem? Kaç tane havayolu şirketi var, Türk hava yolları var, Pegasus var, İzmir air var, Onur air var, Atlas Jet var, Sun Ekspres var... yabancı şirketler de var ama ben Türk şirketi istiyorum(...)” (s.39).

“Saygı” değer teması altında ‘hoşgörü, onur/şeref, vakar/ciddiyet, görgü/terbiye, kibarlık/nezaket, alçak gönüllü olma/tevazu, barış, bağışlamak, minnettarlık, değer bilme/ değer verme’ gibi değerler yer almaktadır. “Saygı” değer temasıyla ilgili değerlerin kitaplarda bulunma sıklığı “1,00 ve 58,00” arasında değişirken ortalaması “16,34”tür. Kitaplarda sıklıkla yer alan değerlerdendir. Saygı teması ile ilgili toplamda “817,00” değer işlenmiştir. Bu değer temasının altındaki değerler içinde en çok kullanılan değer “saygı ve değer bilme/ değer verme” iken en az kullanılan değerler “hoşgörü ve barış”tır.

Cahit Zarifoğlu’nun “Yürekdede ile Padişah” isimli kitabından “saygı” temasına örnek:

*“(...) Yürekdede kıkır kıkır güldü.
- Sana bir şey diyeyim mi dedi.
- Emret, dedi Ayşe Nine, emret yapayım.
- Bende sana diyecektim ki, kadıncığım, epeydir benden hiçbir şey istemezsin, sen emret bir kere de ben yapayım(...)” (s. 29).*

Mustafa Asoğlu’nun “Hoşça kal Akdeniz” kitabından “değer verme” ve “hayvan severlik” ile ilgili bölüm:

*“(...) – Kerim Dede! kimmiş bu kadın?
- Kim olacak benim gibi delinin biri. Denizdeki kaplumbağaların soyu tükenmesi diye koşturan bir sivri akıllı. Doğal Hayatı Koruma Derneği başkanymış(...)” (s. 44)*

“Dürüstlük” değer teması ‘güven/güvenilir olma, sadakat/bağlılık, adil olma/hak

bilinci, açık sözlülük, samimiyet/içtenlik, sır tutma, iffet/namus' gibi değerleri içine almaktadır. Bu değerlere örneklemdaki kitaplarda yer verilme düzeyi “1,00 ve 29,00” arasında değişmekte ve ortalama “13,14”tür. Dürüstlük teması ile ilgili kitaplarda toplamda “657,00” değer işlenmiştir. “Dürüstlük” değer temasının kapsadığı değerlerden kitaplarda en sık yer verilen “, adil olma/hak bilinci” değeriye, en az yer verilen değer “sır tutma”dır.

“Adalet” değerine Leyla Kıyafet’in “Bir Tepsi Baklava” adlı kitabından bir örnek:

“(...) Spiker:

- Aç oldukları için hırsızlık yaptıkları, daha önce hiçbir kötü davranışları olmadığı tespit edildiğinden çocuklar serbest bırakılıp ailelerine teslim edilmişledir, diyordu” (s.72).

Nur İözü’nün “güneşe Tırmanan Çocuk” isimli kitabından “sır tutma” değeriyle ilgili:

“(...) Sonra, “Hoşça kal, Cengiz” dedi . “Buraya gelmeyi öylesine arzuladın ki sonunda gerçekleşti işte. Yalnız senden bir ricamız var: Sakın burada gördüklerini başkalarına anlatma(...)” (s.17).

Değer temalarından bir diğeri de ”sorumluluk”tur. Sorumluluk değer teması “sosyal kurallara uyma, vatandaşlık/yurttaşlık bilinci, çalışkanlık/çalışma, disiplinli olma/düzenli olma, tedbirli olma, tasarruf/ tutumlu olma, danışma/istişare” gibi 7 alt değeri içermektedir. Bu değerlere kitaplarda yeterince yer verilme düzeyi “00 ve 58,00” arasında değişmekte ve ortalama olarak “13,64”tür. Toplamda sorumluluk teması ile ilgili “682,00” değer işlenmiştir. Bu alt değerler arasında kitaplarda en sık işlenen değer “danışma/istişare” iken, en az işlenen değer “vatandaşlık/yurttaşlık bilinci”dir. Yine 11 değer temasının kapsadığı 61 alt değer arasında kitaplarda en çok yer verilen alt değer “danışma/istişare”dir.

“Danışma” değeri için Miyase Sertbarut’un “Kırmızı Kartal” adlı kitabından bir örnek:

“(...) Ev mi yapacaklardı acaba? Ama neden köye değil de buraya yapıyorlardı? Yanlarına gidip öğrenmeyi çok istedim; ama inekler gürültüden korktukları için o tarafa süremedim. Eve dönünce öğrenmekten başka yol yoktu(...)” (s.7)

“Danışma” değerine bir tane de Haldun Hürel’in “Mimar Sinan’ın İstanbul’u” isimli kitabından örnek:

“(...)1550’de başlanan ama temelleri daha önceden atılan Süleymaniye için, Sinan çeşitli taslaklar yapmış, kubbelerin, kemerlerin, pencerelerin, süslemelerin nasıl olacağı konusunda diğer ustalarla görüşmüştür(...)” (s.26).

İncelediğimiz 11 değer temasından biri de “yardımseverlik”dir. Yardımseverlik temel değeri 5 alt değerden oluşur. Bunlar: “iyilikseverlik, cömertlik, hayırseverlik, diğergamlık, dayanışmadır.” Yardımseverlik ile ilgili değerlerin kitaplarda işlenme düzeyi “2,00 ve 43,00” arsında değişmekte ve ortalama olarak “14,38”dir. Yardımseverlik temasıyla ilgili “719,00” değer bulunmaktadır. Alt değerler arasında en sık yer verilen “iyilikseverlik” iken en az yer verilen “diğergamlık” değeridir.

Kemalettin Tuğcu’nun “İyilik Meleği” isimli kitabında geçen “iyilikseverlik” değeri ile ilgili bölümlerden biri:

“(...) Yanına gelemeyenlerin yanına o giderdi. Başlarını, çenelerini okşar, yemek sırasında dolu kaşığı yüzüne gözüne süren bir çocuğun yemeğini yediriyor, hastaların ateşlerine bakıyor, ilaçlarının verilmesine yardım ediyordu(...)” (s. 22-23).

“Duyarlılık” değer teması 4 alt değeri içermektedir. Bu değerler “anlayışlı olma, empati/duygudaşlık, esneklik, estetik” şeklinde ayrılmaktadır. Duyarlılık ile ilgili değerler “2,00 ve 46,00” arasında değişmekte ve ortalama “18,04”tür. Toplamda duyarlılık teması ile ilgili “902,00” değer bulunmaktadır. Bu değer kapsamında en çok işlenenler “duyarlılık ve estetik” değerleri iken, “esneklik” hiç işlenmeyen değerdir.

Haldun Hürel'in "Mimar Sinan'ın İstanbul'u" isimli kitabında "estetik" değerine örnek:

"(...) Onun için şimdi caminin arka tarafındaki mezarlıkta bulunan olağanüstü güzellikte bir türbe yaptırır. Baş mimar Sinan bu eserinde renkli taşlar kullanarak görsel bir güzellik sağlamış ve türbeyi kısa sürede inşa ederek 1544'ün bahar aylarında tamamlamıştır (...)" (s.23-24).

Değer temalarının en çok işlenenlerinden biri de "Mutluluk" temasıdır. "Mutluluk" 'umut, kanaatkârlık/elindekilerle yetinme, iyimser olma, nükteli/esprili olma' gibi 4 alt değeri kapsamaktadır. Değerler "1,00 ve 27,00" arasında değişirken ortalaması "9,46"dır. Mutluluk teması ile ilgili kitaplarda "473,00" değer işlenmiştir. Örneklemedeki kitaplarda bu alt değerlerden en fazla "mutluluk ve nükteli/esprili olma" ele alınırken, en geri planda kalan "iyimser olma" değeridir.

Ayla Kutlu'nun "Küçük Mavi Tren" isimli kitabından:

"(...) Senin bir adın olmalı küçük bulut. Sana 'Sevinç' adını veriyorum. Sen çocuklara sevinç dağıtıyorun çünkü, dedi bekçi. Küçük bulutun mutluluktan soluğu kesildi(...)" (s. 78).

Gülten Dayıoğlu'nun "Neşeli Boyacı" isimli kitabından:

"(...) Erhan'ın ilk müşterisi, genç bir polisti. Erhan ayakkabıları öyle bir parlattı ki!.. Polis ona 'Aferin!' demekten kendini alamadı. Erhan sevinçten uçmaya kalkıştı(...)" (s.10)

Muzaffer izgü'nün "Güldüren Uçurtma" adlı kitabından 'iyimser olma' değerine örnek:

"(...)Uçurtma bahçeye hiçbir zarar vermez ki, dedi. O çok hafiftir, kuş gibi hafiftir(...)" (s. 23)

"Sabır" değer teması altında "sebat/kararlılık, özdenetim/oto kontrol, soğukkanlı olma, tutarlı olmak" üzere 4 alt değer bulunmaktadır. İncelediğimiz 11 değer teması

arasında en az işlenen tema, “sabır” temasıdır. “00 ve 10,00” arasında değişen değerler alırken ortalama “2,26”dır ve en düşük ortalama sahip değer temasıdır. Örneklemdeki kitaplarda sabır teması ile ilgili toplam “113,00” değer bulunmaktadır. Bu değerlerden en çok işlenen “sabır” en az işlenen ise “tutarlı olma” değeridir.

Nur İ    ’n n “Siz Olsaydınız ne yapardınız?” isimli kitabından ‘sabır’ temasına  rnek:

(...) Tülay Hanım, çantasından bir paket kraker çıkarıp uzattı. ‘
Biraz sabırlı ol. Az sonra yola  ıkaca ız. Herkes yerine yerleşsin hemen
yemeğe çıkarız(...)’ (s.96)

“Cesaret” değer teması ‘girişimcilik, yeni düşüncelere açık olma/yenilikçilik, yaratıcılık/mucitlik, özgürlük, bağımsızlık’ olarak 5 alt başlıktan oluşmaktadır. Değer teması “00 ve 24,00 arasında değişmekte ve ortalama “7,02”dir. Cesaret teması kapsamında “351,00” değer işlenmiştir. En sık işlenen değer “ zg rl k ve cesaret” iken “bağımsızlık” değerine hiç yer verilmemiştir.

Gülten Dayıo lu’nun “ şenlik Günü” isimli kitabından ‘ zg rl k’ değeri ile ilgili bir bölüm:

(...) Acı içinde olduğu yere çakılıp kaldı. Kuyru u kapana
kısılmıştı. O anda, yuvasından ayrılıp, insanların arasına girdi ine bin
kez pişman oldu. Mutfaktaki yiyeceklerde gözü yoktu artık. En değerli
şeyi, özgürlüğünü yitirmiřti(...)” (s.52).

Değer temalarından bir diğeri olan “temizlik” , ‘sağlıklı olma, kişisel bakım ve çevreyi temiz tutma’ alt değerlerini içermektedir. Temaya kitaplarda yer verilme düzeyi “2,00 ve 69,00” arasında değişmekte ve ortalaması da “19,66”dır. Kitaplarda temizlik temasına yönelik olarak “983,00” değer işlenmiştir. Temizlik kapsamında en çok işlenen değer “temizlik” ve en az işlenen değer “sağlıklı olma”dır.

“Temizlik” değerine Hasan Hüseyin’in “Becerikli  ocu un Düşleri” kitabından bir  rnek:

“(...) Evet ama, üstü başı hiç de kirli değil, diye savundu arkadaşını. Sınıftaki çocukların çoğundan temiz ve düzenli. Hem de bilgili(...)” (s.40)

Hidayet Karakuş’un “Sayısal Çocuk” kitabından ‘sağlıklı olma2 değerine örnek:

“(...) ‘Anne şu sigarayı içmesen olmaz mı?’

‘Neden istemiyorsun içmemi?’

‘Çok kötü kokuyor da ondan. Hem sağlığına zararlı anneciğim(...)’ (s.81)

Kitaplarda incelediğimiz değer temalarından sonuncusu “ileri görüşlülük” temasıdır. ‘İdealistlik/ülkü/hayal kurma, merak, bilimsellik/mantıklı olma, diplomasi/iletişim kurma/iletişimde ustalık’ gibi 4 alt değerden oluşan temanın kitaplarda işlenme sıklığı “2,00 ve 76,00” arasında değişmekte ve ortalama olarak “22,10”dur. İleri görüşlülük teması ile ilgili “1083,00” değer işlenmiştir. “Sevgi” temasından sonra toplamda işlenen değer bakımında “ileri görüşlülük” teması ikinci sırada yer almaktadır. Temanın alt değerleri arasında en çok işlenen değer “merak” ve en az işlenen değer ise “bilimsellik/mantıklı olma”dır. Yine “merak” alt değeri diğer alt değerler arasında en çok yer verilen değerlerdendir.

Sulhi Dölek’in “Her Şeyi Bilen Çocuk” kitabından ‘merak’ değeriyle ilgili bir örnek:

“(...) Kız kardeşinin duymaması için sesini iyice alçaltarak konuştu.

‘Buhar makinesi ne demek baba?’

‘Her şeyi bilmesen bile çok önemli bir şeyi öğrenmişsin’ dedi babası, ‘yani soru sormasını öğrenmişsin(...)’ (s.12-14)

Yine aynı kitaptan “bilimsellik” değerine örnek:

“(...)Evimizde inek beslemediğimiz için, müziğin inekler üzerindeki etkisini anlamak olanağım yoktu o zaman. Ama müziğin çiçekler üzerindeki etkisini araştırmak fırsatını buldum(...) (s.74).

9.4	Özgürlük	s.19	s.43	s.77	s.91						
9.5	Bağımsızlık										
10	TEMİZLİK	s.10	s.13	s.16	s.21	s.46	s.84				
10.1	Sağlıklı olma	s.16	s.46								
10.2	Kişisel bakım	s.10	s.46								
10.3	Çevreyi temiz tutma	s.13									
11	İLERİ GÖRÜŞLÜK										
11.1	İdealistlik / Ülkü										
11.2	Merak	s.37	s.69	s.70	s.74	s.75	s.84	s.98	s.99	s.100	s.110
		s.111									
11.3	Bilimsellik / Mantıklı olma										
11.4	Diplomasi / İletişim kurma/iletişimde ustalık	s.83	s.89								

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Çiçek Dürbünü									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.8	s.24	s.27	s.32	s.46					
1.1	Aile Birliği										
1.2	Vatanseverlik	s.33	s.62								
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.57	s.60								
1.4	Misafirperverlik	s.39									
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.17									
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI										
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref										
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezaket										
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.17									
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık										
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.17	s.43	s.56	s.57						
3	DÜRÜSTLÜK										
3.1	Güven / Güvenilir olma										
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.56									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.38									
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.17									
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK										
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma										
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.60									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.8	s.11	s.12	s.22	s.27	s.36	s.46	s.48	s.49	s.53
5	YARDIMSEVERLİK	s.20	s.51								
5.1	İyilikseverlik										
5.2	Cömertlik	s.34									
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma										
6	DUYARLILIK										
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.9	s.20	s.23	s.43	s.44	s.50	s.53			
7	MUTLULUK	s.14	s.15	s.20	s.23	s.25	s.27	s.28	s.32	s.34	s.36
		s.37	s.55	s.62							
7.1	Umut	s.28	s.44	s.55	s.62						
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma										
8	SABIR										
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET										
9.1	Girişimcilik										
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.32	s.52	s.60							
9.4	Özgürlük	s.32									
9.5	Bağımsızlık										
10	TEMİZLİK	s.43									

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Çınar Dededin Doğum Günü									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.7	s.8	s.14	s.16	s.24	s.25	s.28	s.40	s.49	s.66
		s.69	s.70	s.72	s.76	s.77	s.81	s.82	s.83	s.88	s.90
		s.92	s.102								
1.1	Aile Birliği	s.18									
1.2	Vatanseverlik	s.84									
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.15	s.17	s.23	s.56	s.76	s.78	s.86	s.87	s.90	s.100
1.4	Misafirperverlik	s.11	s.14								
1.5	İnsan severlik	s.35									
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.39	s.44	s.98							
1.8	Fedakârlık	s.14	s.63								
2	SAYGI	s.104									
2.1	Hoşgörü	s.47									
2.2	Onur/Şeref	s.29	s.50	s.70							
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.19	s.20	s.28	s.64						
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.11	s.14	s.19	s.20	s.28	s.64	s.66	s.78	s.81	
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış	s.29	s.54	s.55							
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.35	s.64	s.98							
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.10	s.28	s.35	s.58	s.70	s.77	s.82	s.100		
3	DÜRÜSTLÜK	s.80									
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.12	s.76								
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.56									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.15	s.21	s.51	s.64	s.80	s.87				
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.15	s.22	s.24							
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.11	s.15	s.22							
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.53									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.31	s.57	s.58	s.61	s.72	s.75	s.84			
5	YARDIMSEVERLİK	s.13	s.18	s.34	s.44	s.45	s.49	s.64	s.66	s.92	s.98
5.1	İyilikseverlik	s.23	s.44	s.47	s.51	s.68					
5.2	Cömertlik	s.22	s.24	s.25	s.66						
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.11	s.14	s.18							
6	DUYARLILIK	s.18	s.34	s.42	s.44	s.45	s.62	s.67	s.75	s.76	s.98
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.12	s.60								
7	MUTLULUK	s.16	s.19	s.24	s.25	s.44	s.47	s.48	s.49	s.56	s.57
		s.69	s.78	s.85	s.100	s.102					
7.1	Umut	s.21	s.22	s.44	s.67						
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.26	s.27	s.62	s.102						
8	SABIR	s.8	s.12	s.16	s.43	s.45	s.51	s.70	s.85		
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.12									
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET										
9.1	Girişimcilik										
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.89									
9.4	Özgürlük	s.44	s.85								

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Denizin Çağırışı									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.7	s.24	s.28	s.48	s.71	s.74	s.76			
1.1	Aile Birliği										
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.7	s.29	s.8	s.28	s.30	s.48	s.52			
1.4	Misafirperverlik	s.29									
1.5	İnsan severlik	s.7									
1.6	Hayvan severlik	s.7	s.10	s.12							
1.7	Merhamet/Şefkat	s.25									
1.8	Fedakârlık	s.10	s.11	s.12	s.14						
2	SAYGI	s.25	s.68								
2.1	Hoşgörü	s.26									
2.2	Onur/Şeref										
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezaket										
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.28									
2.10	Değer bilme/ Değer verme										
3	DÜRÜSTLÜK	s.58									
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.8	s.52	s.54	s.55						
3.2	Sadakat/Bağlılık										
3.3	Adil olma / Hak bilinci										
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.24									
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.40									
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma										
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.71									
5	YARDIMSEVERLİK	s.14	s.34	s.36							
5.1	İyilikseverlik	s.25									
5.2	Cömertlik	s.29									
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma										
6	DUYARLILIK	s.41									
6.1	Anlayışlı olma	s.26									
6.2	Empati / Duygudaşlık	s.26									
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.45	s.50	s.59	s.62	s.72	s.73				
7	MUTLULUK	s.11	s.21	s.24	s.25	s.30	s.33	s.62	s.66	s.70	
7.1	Umut	s.56	s.59	s.61							
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.26	s.40	s.44	s.54						
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.52	s.58	s.78							
8	SABIR	s.64	s.65								
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.44									
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.13									
9.1	Girişimcilik										
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik										
9.4	Özgürlük	s.28									
9.5	Bağımsızlık										
10	TEMİZLİK	s.45									
10.1	Sağlıklı olma										

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Deve Tellal Pire Berber İken									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.41									
1.1	Aile Birliği	s.26									
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.19	s.73	s.74	s.76	s.113					
1.4	Misafirperverlik	s.84									
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.27	s.85	s.103	s.104	s.107	s.108	s.109	s.129	s.131	
1.8	Fedakârlık	s.82	s.134								
2	SAYGI	s.26	s.27	s.30	s.84	s.90	s.134	s.138			
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref										
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.48									
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.132									
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.120									
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.9									
3	DÜRÜSTLÜK	s.37	s.44	s.73	s.101	s.102					
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.73									
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.13	s.37	s.38							
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.8	s.10	s.26	s.44	s.46	s.49	s.50	s.51	s.52	s.53
		s.60	s.80	s.87	s.91	s.92	s.97	s.102	s.135	s.136	s.138
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.17									
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.83									
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.81	s.90	s.134							
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma	s.94									
4.7	Danışma/İstişare	s.15	s.18	s.57	s.64	s.66					
5	YARDIMSEVERLİK	s.99	s.104	s.107	s.108	s.109	s.129	s.131	s.132		
5.1	İyilikseverlik	s.13	s.14	s.15	s.16	s.18	s.19	s.52	s.76	s.118	s.120
5.2	Cömertlik	s.43	s.94	s.95	s.114	s.115	s.118	s.120			
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık	s.13	s.14	s.83							
5.5	Dayanışma	s.93									
6	DUYARLILIK										
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.13	s.25	s.26	s.28	s.57	s.58	s.59	s.83	s.129	s.134
7	MUTLULUK	s.52	s.72	s.90	s.91	s.92	s.118	s.129	s.131	s.132	s.139
7.1	Umut	s.94									
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.25	s.71	s.82	s.97	s.118	s.120				
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma										
8	SABIR	s.13	s.14	s.28	s.44	s.69	s.86				
8.1	Sebat / Kararlı olma	103									
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.57	s.87								
9.1	Girişimcilik										
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.7	s.11	s.40	s.41	s.42	s.133				
9.4	Özgürlük										
9.5	Bağımsızlık										

[illegible]

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Evinden Kaçan Masal									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.12	s.17	s.27	s.28	s.44	s.57	s.58	s.64		
1.1	Aile Birliği	s.41									
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.10	s.14	s.19	s.41	s.48	s.57	s.61			
1.4	Misafirperverlik	s.48									
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat										
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI	s.16	s.19	s.32							
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref										
2.3	Vakar/Ciddiyet	s.60									
2.4	Görgü/Terbiye	s.16	s.32	s.39	s.47						
2.5	Kibarlık/Nezaket										
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.39									
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık										
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.64	s.65								
3	DÜRÜSTLÜK										
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.10	s.23	s.61							
3.2	Sadakat/Bağlılık										
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.22	s.65								
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.39									
3.6	Sır tutma	s.12									
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.24	s.37								
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.37									
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.28	s.10	s.34	s.53						
5	YARDIMSEVERLİK	s.50	s.53								
5.1	İyilikseverlik										
5.2	Cömertlik	s.46									
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma										
6	DUYARLILIK	s.19	s.20	s.22	s.24	s.37	s.50	s.53	s.65		
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık	s.39									
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik										
7	MUTLULUK	s.15	s.30	s.38	s.39	s.41	s.46	s.47	s.48	s.50	s.61
		s.62	s.63	s.64							
7.1	Umut	s.20	s.22	s.46							
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.65									
7.3	İyimser olma	s.20									
7.4	Nükteli / espirili olma	s.16	s.17	s.60	s.67						
8	SABIR	s.63									
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.10	s.17								
9.1	Girişimcilik	s.15	s.20								
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.9	s.25								
9.4	Özgürlük										
9.5	Bağımsızlık										
10	TEMİZLİK	s.24	s.37	s.57							

10	TEMİZLİK	s.9	s.34								
10.1	Sağlıklı olma	s.52									
10.2	Kişisel bakım										
10.3	Çevreyi temiz tutma										
11	İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK										
11.1	İdealistlik / Ülkü										
11.2	Merak	s.32	s.34	s.49	s.50	s.57	s.67				
11.3	Bilimsellik / Mantıklı olma										
11.4	Diplomasi / İletişim kurma / iletişimde ustalık	s.15	s.14	s.15							

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Hayri Potur Görünmez Çocuk									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.16	s.36	s.37	s.46	s.62	s.66	s.67	s.72		
1.1	Aile Birliği										
1.2	Vatanseverlik	s.39									
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.16	s.32	s.45	s.68	s.77					
1.4	Misafirperverlik	s.70	s.78								
1.5	İnsan severlik	s.52									
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.15									
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI	s.20	s.40	s.43	s.72						
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref	s.45									
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.20	s.54	s.73							
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.80									
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış	s.46									
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.11	s.15	s.79	s.80						
2.10	Değer bilme/ Değer verme										
3	DÜRÜSTLÜK	s.55	s.74								
3.1	Güven / Güvenilir olma										
3.2	Sadakat/Bağlılık										
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.58									
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.43	s.48	s.49	s.52	s.69	s.74				
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.11	s.16	s.69	s.72						
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma	s.54									
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare										
5	YARDIMSEVERLİK	s.15	s.69	s.73							
5.1	İyilikseverlik										
5.2	Cömertlik	s.16	s.70								
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.32	s.68	s.69	s.77						
6	DUYARLILIK	s.12	s.15	s.19	s.48	s.52	s.55	s.68	s.73		
6.1	Anlayışlı olma	s.47									
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik										
7	MUTLULUK	s.18	s.20	s.39	s.42	s.45	s.69	s.72	s.74	s.78	
7.1	Umut										
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.7	s.29	s.33	s.55						
8	SABIR										
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.60									
9.1	Girişimcilik	s.43	s.68								
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.7	s.62	s.66							
9.4	Özgürlük										
9.5	Bağımsızlık										

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Hoşçakal Akdeniz									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
1	SEVGİ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		s.17	s.21	s.22	s.24	s.26	s.29	s.31	s.40	s.42	s.49
		s.53	s.60	s.62	s.67	s.70	s.76	s.78	s.102	s.104	
1.1	Aile Birliği	s.46	s.79								
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.17	s.18	s.33	s.42	s.44	s.62	s.63			
1.4	Misafirperverlik	s.15	s.17	s.18	s.38	s.39	s.67				
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik	s.28	s.29	s.30	s.38	s.39	s.41	s.43	s.44	s.45	s.46
		s.50	s.51	s.56	s.58	s.59	s.66	s.67	s.70	s.71	s.73
		s.94	s.96	s.100	s.104						
1.7	Merhamet/Şefkat	s.67	s.90								
1.8	Fedakârlık	s.17									
2	SAYGI	s.34	s.40	s.64	s.77						
2.1	Hoşgörü	s.13									
2.2	Onur/Şeref	s.30	s.62	s.90							
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.48									
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.54	s.61	s.63	s.77	s.79	s.82	s.102			
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.82									
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnetarlık	s.75	s.94	s.100	s.104						
2.10	Değer bilme/ Değer verme										
3	DÜRÜSTLÜK	s.90									
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.24	s.36	s.91							
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.94									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.12	s.41	s.55	s.77	s.91	s.96	s.98			
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.17	s.18	s.22	s.38						
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus	s.33									
4	SORUMLULUK	s.36	s.45	s.48	s.51	s.66	s.68	s.99			
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.34									
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.97	s.99								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.69									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.21	s.25	s.30	s.43	s.54	s.55	s.88	s.89	s.90	s.101
5	YARDIMSEVERLİK	s.18	s.19	s.46	s.51	s.76					
5.1	İyilikseverlik	s.91									
5.2	Cömertlik	s.104									
5.3	Hayırseverlik	s.64									
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.18	s.41	s.43							
6	DUYARLILIK	s.18	s.23	s.28	s.43	s.44	s.45	s.51	s.64	s.66	s.102
6.1	Anlayışlı olma	s.13	s.36	s.79	s.101						
6.2	Empati / Duygudaşlık	s.67	s.72								
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.11	s.15	s.16	s.17	s.18	s.19	s.28	s.52	s.63	s.67
		s.86	s.88	s.90	s.96	s.100					
7	MUTLULUK	s.13	s.28	s.32	s.33	s.34	s.51	s.52	s.60	s.63	s.84
		s.96	s.100	s.101							
7.1	Umut										
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.53									
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.37	s.90								
8	SABIR	s.11	s.81								
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										

9	CESARET	s.41	s.52	s.57	s.59	s.94	s.98	s.125			
9.1	Girişimcilik	s.66									
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.66	s.114	s.115							
9.4	Özgürlük	s.37	s.48	s.49	s.79						
9.5	Bağımsızlık										
10	TEMİZLİK	s.71	s.104	s.105	s.106	s.107	s.138				
10.1	Sağlıklı olma	s.76									
10.2	Kişisel bakım	s.27	s.42	s.76	s.86	s.104	s.106				
10.3	Çevreyi temiz tutma	s.67									
11	İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK	s.47									
11.1	İdealistlik / Ülkü	s.49									
11.2	Merak	s.22	s.42	s.43	s.44	s.45	s.53	s.54	s.58	s.61	s.70
		s.78	s.90	s.91	s.93	s.95	s.96	s.102	s.104	s.112	s.129
11.3	Bilimsellik / Mantıklı olma										
11.4	Diplomasi / İletişim kurma / iletişimde ustalık	s.34	s.100	s.127							

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: İyilikler Adası									
		TEKRAR SAYISI (Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.12	s.17	s.55	s.86						
1.1	Aile Birliği										
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.78	s.87	s.88							
1.4	Misafirperverlik	s.37	s.38	s.43							
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat										
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI	s.57	s.58								
2.1	Hoşgörü	s.64									
2.2	Onur/Şeref	s.58	s.85								
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.17									
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.69									
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.39									
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.32	s.34	s.37	s.51	s.54	s.62	s.67	s.78		
3	DÜRÜSTLÜK										
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.7	s.22	s.23	s.86						
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.32	s.88								
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.16	s.58	s.64							
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.33	s.34	s.37	s.49	s.54	s.55	s.58	s.86		
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.13	s.16	s.58	s.65						
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.12	s.40								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma	s.16	s.50								
4.5	Tedbirli olma	s.23	s.40	s.43							
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.13	s.64	s.67	s.73	s.78					
5	YARDIMSEVERLİK	s.53	s.64	s.70	s.83						
5.1	İyilikseverlik	s.7	s.32	s.45	s.48	s.49	s.50	s.53	s.59	s.60	s.61
		s.66	s.79	s.81	s.82	s.84	s.86	s.87	s.88		
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.49									
6	DUYARLILIK	s.7	s.32	s.40	s.43	s.45					
6.1	Anlayışlı olma	s.17	s.57	s.64							
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.8	s.26	s.37	s.46	s.56	s.58	s.63	s.66	s.69	s.78
		s.79									
7	MUTLULUK	s.7	s.8	s.32	s.49	s.55	s.57	s.59	s.63	s.69	s.70
		s.78	s.82	s.83	s.86	s.88					
7.1	Umut	s.22	s.29	s.30	s.62						
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.57									
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.19									
8	SABIR	s.45	s.53	s.74	s.77	s.78					
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.21									
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma	s.56									
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET										
9.1	Girişimcilik	s.32	s.40	s.43	s.66	s.67					
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.40									
9.4	Özgürlük	s.25	s.84								

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Kayıp Sözcükler									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ										
1.1	Aile Birliği										
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.34	s.56								
1.4	Misafirperverlik	s.9									
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat										
1.8	Fedakârlık	s.50	s.62								
2	SAYGI	s.38	s.42								
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref	s.61									
2.3	Vakar/Ciddiyet	s.12									
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.9	s.20	s.21							
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık										
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.32	s.43								
3	DÜRÜSTLÜK	s.21	s.24	s.25							
3.1	Güven / Güvenilir olma										
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.7									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.27	s.44								
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.9	s.12	s.27	s.53	s.54					
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.11	s.16	s.20							
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.9	s.63								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma	s.11	s.12								
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.31	s.32	s.40	s.48						
5	YARDIMSEVERLİK	s.11	s.32	s.55	s.56	s.59					
5.1	İyilikseverlik										
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.50	s.54	s.56	s.57	s.59	s.62				
6	DUYARLILIK	s.34	s.35	s.43	s.46	s.50	s.59	s.62			
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik										
7	MUTLULUK	s.7	s.9	s.51	s.57	s.59	s.61				
7.1	Umut	s.44	s.45	s.50							
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma										
8	SABIR	s.7	s.50	s.63							
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.31	s.63								
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.46	s.49	s.50							
9.1	Girişimcilik	s.49									
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik										
9.4	Özgürlük										
9.5	Bağımsızlık										

[illegible]

10	TEMİZLİK	s.20	s.15	s.19	s.71						
10.1	Sağlıklı olma	s.41	s.59	s.70	s.72						
10.2	Kişisel bakım	s.7	s.20								
10.3	Çevreyi temiz tutma	s.35	s.38	s.48							
11	İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK										
11.1	İdealistlik / Ülkü	s.48									
11.2	Merak	s.32	s.44	s.51							
11.3	Bilimsellik / Mantıklı olma										
11.4	Diplomasi / İletişim kurma / iletişimde ustalık	s.15	s.66								

[illegible]

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Kralın Adaleti									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
1	SEVGİ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.1	Aile Birliği	s.26	s.33	s.40	s.47	s.48	s.50	s.57	s.60	s.78	s.82
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.26	s.61	s.80							
1.4	Misafirperverlik										
1.5	İnsan severlik	s.88									
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat										
1.8	Fedakârlık	s.26									
2	SAYGI	s.14	s.19	s.22	s.62	s.63	s.80				
2.1	Hoşgörü	s.46	s.55	s.65							
2.2	Onur/Şeref	s.9	s.44	s.58							
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.74	s.58	s.79							
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.13	s.62	s.69							
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.67									
2.7	Barış	s.68									
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.58									
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.37	s.57	s.60	s.80	s.86					
3	DÜRÜSTLÜK	s.54	s.72								
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.15	s.42	s.89							
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.68	s.80	s.88							
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.14	s.61	s.64	s.68	s.72	s.75	s.82	s.88	s.89	
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.70	s.72								
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.72									
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.34									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.84	s.85	s.87	s.88	s.89	s.90				
5	YARDIMSEVERLİK	s.50	s.67								
5.1	İyilikseverlik	s.45	s.66	s.68							
5.2	Cömertlik	s.67									
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.10									
6	DUYARLILIK	s.26									
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik										
7	MUTLULUK	s.11	s.52	s.53	s.56	s.58	s.61	s.69	s.70	s.77	s.79
7.1	Umut										
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.25	s.44								
8	SABIR	s.14	s.15	s.19	s.20	s.35	s.88				
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.67	s.71	s.75							
9.1	Girişimcilik	s.18	s.19								
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.39	s.41	s.42	s.79						
9.4	Özgürlük										
9.5	Bağımsızlık										

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Kuzucuk									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.10	s.12	s.14	s.17	s.18	s.19	s.21	s.22	s.23	s.25
		s.35	s.36	s.40							
1.1	Aile Birliği	s.22									
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.10	s.18	s.22	s.24	s.25	s.32	s.34	s.35	s.42	s.43
		s.45	s.48	s.51							
1.4	Misafirperverlik										
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik	s.10	s.12	s.14	s.17	s.18	s.19	s.21	s.22	s.42	s.45
		s.48									
1.7	Merhamet/Şefkat	s.21	s.42	s.45							
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI										
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref										
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezakat										
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak	s.27	s.29	s.31							
2.9	Minnettarlık										
2.10	Değer bilme/ Değer verme										
3	DÜRÜSTLÜK	s.22									
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.31	s.48								
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.12									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.27									
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma	s.43									
3.7	İffet / Namus	s.25									
4	SORUMLULUK										
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.18									
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma										
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.14	s.17	s.28	s.32	s.35					
5	YARDIMSEVERLİK	s.24									
5.1	İyilikseverlik	s.9	s.10	s.14	s.17	s.18	s.40	s.48			
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.32									
6	DUYARLILIK	s.19									
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.21	s.24								
7	MUTLULUK	s.19	s.36	s.41	s.45						
7.1	Umut										
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.19									
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma										
8	SABIR	s.23	s.24	s.25	s.32	s.34	s.36	s.42	s.50		
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET										
9.1	Girişimcilik	s.32	s.51								
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik										
9.4	Özgürlük	s.28	s.45								

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Merhaba Sevgi									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.19	s.20	s.24	s.26	s.27	s.30	s.31	s.32	s.35	s.39
		s.40	s.47	s.57	s.60	s.65	s.67	s.68	s.70	s.78	s.85
		s.86	s.87	s.90	s.93	s.102	s.105	s.106	s.119	s.124	s.125
		s.143	s.148								
1.1	Aile Birliği										
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.27	s.29	s.30	s.32	s.40	s.96	s.99	s.105	s.125	s.142
1.4	Misafirperverlik										
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik	s.19	s.22	s.23	s.26	s.27	s.29	s.30	s.31	s.34	s.35
		s.36	s.38	s.39	s.40	s.42	s.44	s.47	s.48	s.49	s.57
		s.93	s.94	s.97	s.98	s.99	s.100	s.111	s.122	s.123	s.124
		s.128	s.140	s.141	s.142	s.143	s.144				
1.7	Merhamet/Şefkat	s.94	s.98	s.101							
1.8	Fedakârlık	s.19	s.23								
2	SAYGI	s.41	s.84	s.119	s.136						
2.1	Hoşgörü	s.27	s.28	s.102	s.105	s.109					
2.2	Onur/Şeref	s.44	s.86	s.106							
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.77	s.119	s.129	s.136						
2.5	Kibarlık/Nezaket										
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.35	s.51								
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.14	s.65	s.125	s.137						
3	DÜRÜSTLÜK	s.22	s.48	s.136							
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.27	s.51	s.54	s.59	s.72	s.76	s.105	s.125	s.130	
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.125	s.141								
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.96									
3.4	Açık sözlülük	s.101									
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.25	s.117								
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.18	s.23	s.47	s.51	s.53	s.61	s.84			
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.11	s.17								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.140	s.141								
5	YARDIMSEVERLİK	s.14	s.29	s.54	s.79	s.81	s.84	s.93	s.106	s.125	s.131
5.1	İyilikseverlik	s.20	s.79	s.142							
5.2	Cömertlik	s.11	s.128								
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma										
6	DUYARLILIK	s.38	s.56	s.59	s.65	s.81	s.94	s.98	s.101	s.115	s.126
		s.133	s.138	s.142	s.147						
6.1	Anlayışlı olma	s.47									
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.17	s.23	s.35	s.47	s.54	s.56	s.57			
7	MUTLULUK	s.11	s.23	s.30	s.31	s.32	s.36	s.44	s.52	s.53	s.54
		s.57	s.59	s.60	s.73	s.76	s.78	s.79	s.80	s.81	s.87
		s.90	s.96	s.105	s.133	s.141	s.142				
7.1	Umut	s.143	s.144								
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.92									
7.3	İyimser olma	s.57									
7.4	Nükteli / espirili olma	s.23	s.25	s.51							
8	SABIR	s.42	s.74	s.82	s.105	s.119					
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.71	s.73	s.76	s.80	s.147					
8.2	Özdenetim / Otokontrol	s.102									
8.3	Soğukkanlı olma	s.101	s.102								

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Mimar Sinan'ın İstanbul'u									
		TEKRAR SAYISI (Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.1	s.16	s.23	s.38	s.60	s.62	s.68			
1.1	Aile Birliği	s.5	s.38								
1.2	Vatanseverlik	s.9	s.37								
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.16	s.37								
1.4	Misafirperverlik										
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat										
1.8	Fedakârlık	s.68									
2	SAYGI										
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref	s.1	s.38	s.45	s.58	s.63	s.67				
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezaket										
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.22									
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.51									
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.6	s.24	s.31	s.35	s.38	s.40	s.49	s.63	s.65	
3	DÜRÜSTLÜK										
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.9	s.42								
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.63									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.31	s.68								
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.63									
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.1	s.13	s.14	s.18	s.20	s.22	s.31	s.40	s.51	s.57
		s.60	s.66								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.27									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.1	s.4	s.6	s.7	s.9	s.11	s.15	s.16	s.17	s.19
		s.21	s.22	s.25	s.26	s.28	s.29	s.30	s.31	s.35	s.37
		s.38	s.42	s.44	s.45	s.47	s.48	s.49	s.50	s.51	s.54
		s.55	s.58	s.60	s.65						
5	YARDIMSEVERLİK	s.10	s.64								
5.1	İyilikseverlik										
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.5	s.31								
6	DUYARLILIK	s.66	s.67								
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.22	s.23	s.24	s.45	s.58					
7	MUTLULUK	s.9	s.57	s.61							
7.1	Umut										
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma										
8	SABIR	s.36	s.66								
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET										
9.1	Girişimcilik	s.11	s.16	s.18	s.19	s.22	s.32	s.34	s.40		
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.11	s.27	s.32	s.33	s.34	s.45	s.51			

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Murat'ın Düşü									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.8	s.45	s.46	s.47	s.59	s.66	s.76	s.84	s.87	s.101
		s.106	s.107	s.111	s.112	s.116	s.117	s.119	s.120	s.122	s.125
		s.126									
1.1	Aile Birliği	s.5	s.17	s.84	s.106						
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.14	s.16	s.31	s.69						
1.4	Misafirperverlik										
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik	s.59									
1.7	Merhamet/Şefkat	s.31	s.32	s.33	s.34	s.59	s.61	s.63	s.125		
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI										
2.1	Hoşgörü	s.81									
2.2	Onur/Şeref	s.16	s.34	s.116							
2.3	Vakar/Ciddiyet	s.16	s.22								
2.4	Görgü/Terbiye	s.10	s.45	s.96	s.110	s.124					
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.20	s.96	s.110							
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.12									
2.7	Barış	s.83	s.86								
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.102									
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.48	s.50	s.53	s.59	s.122					
3	DÜRÜSTLÜK	s.22	s.23	s.49							
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.11	s.85	s.88							
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.22									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.10	s.92	s.106							
3.4	Açık sözlülük	s.88									
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.68									
3.6	Sır tutma	s.17									
3.7	İffet / Namus	s.20	s.83	s.125							
4	SORUMLULUK	s.5	s.11	s.28	s.50	s.57	s.58	s.69	s.106		
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.124									
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.28	s.58	s.95							
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma	s.56	s.57								
4.5	Tedbirli olma	s.48	s.57	s.107	s.125						
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.16	s.26	s.27	s.90	s.91					
5	YARDIMSEVERLİK	s.31									
5.1	İyilikseverlik	s.112	s.126								
5.2	Cömertlik	s.126									
5.3	Hayırseverlik	s.59	s.60								
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.16	s.17	s.76	s.126						
6	DUYARLILIK	s.5	s.17	s.30	s.35	s.46	s.54	s.60	s.70	s.97	s.101
		s.109	s.110	s.112	s.113						
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.33	s.68	s.121							
7	MUTLULUK	s.6	s.8	s.10	s.23	s.32	s.34	s.60	s.78	s.79	s.83
		s.85	s.86	s.93	s.101	s.107	s.108	s.113	s.115	s.117	s.119
		s.120	s.122	s.125							
7.1	Umut	s.85	s.90	s.120							
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.34	s.50								
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.13	s.15	s.30	s.41	s.42	s.78				
8	SABIR	s.12	s.56	s.76	s.107						
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.11									
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma	s.40									
8.4	Tutarlı olma										

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Ölümsüzleşen Bahçe									
		TEKRAR SAYISI (Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.14	s.34	s.34	s.41						
1.1	Aile Birliği	s.48									
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.33	s.39								
1.4	Misafirperverlik	s.15									
1.5	İnsan severlik	s.56	s.59	s.64							
1.6	Hayvan severlik	s.21									
1.7	Merhamet/Şefkat	s.70									
1.8	Fedakârlık										
2	SAYGI	s.1	s.5	s.64							
2.1	Hoşgörü	s.16									
2.2	Onur/Şeref	s.17									
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezakat	s.1									
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Bariş	s.56									
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık										
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.4	s.10								
3	DÜRÜSTLÜK										
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.6	s.39								
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.61									
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.4	s.13	s.24	s.46	s.56	s.59	s.61	s.6		
3.4	Açık sözlülük	s.37									
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.72									
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK										
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.7	s.21	s.36	s.74						
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.73									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/Istişare	s.10	s.18	s.19	s.26	s.33	s.40	s.41	s.42	s.44	s.54
		s.56	s.67	s.68	s.71	s.74					
5	YARDIMSEVERLİK	s.19	s.20	s.25							
5.1	İyilikseverlik	s.18	s.27	s.65							
5.2	Cömertlik	s.3	s.27	s.45							
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.53									
6	DUYARLILIK	s.46	s.65	s.73	s.74						
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.3	s.4	s.6	s.10	s.11	s.13	s.14	s.15	s.18	s.20
7	MUTLULUK	s.3	s.6	s.9	s.13	s.27	s.28	s.29	s.30	s.51	s.52
		s.64	s.65	s.73	s.22	s.26	s.45				
7.1	Umut	s.17									
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.3									
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.29	s.49	s.70							
8	SABIR	s.6	s.21	s.35	s.59	s.61					
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.58	s.61								
9.1	Girişimcilik										
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.54									
9.4	Özgürlük	s.22	s.25								
9.5	Bağımsızlık										

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Pullar Savaşı									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.6	s.13	s.31							
1.1	Aile Birliği	s.6									
1.2	Vatanseverlik	s.31									
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.9									
1.4	Misafirperverlik	s.30	s.31								
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.44									
1.8	Fedakârlık	s.6	s.43	s.44							
2	SAYGI	s.22									
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref	s.32									
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye	s.22									
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.22	s.24	s.33							
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış	s.44	s.46	s.48							
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.32									
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.11	s.12	s.20	s.25	s.27	s.40				
3	DÜRÜSTLÜK	s.37	s.38								
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.17	s.27								
3.2	Sadakat/Bağlılık										
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.8	s.16	s.20	s.23	s.25	s.26	s.34	s.37		
3.4	Açık sözlülük	s.38									
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK										
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma										
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.8	s.12	s.14	s.22						
5	YARDIMSEVERLİK	s.15	s.32	s.39	s.42						
5.1	İyilikseverlik	s.9	s.40								
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.35									
6	DUYARLILIK	s.15	s.43								
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.6	s.19	s.24	s.25	s.28	s.37	s.46			
7	MUTLULUK	s.17	s.30	s.44	s.45						
7.1	Umut										
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.45									
8	SABIR	s.27	s.39	s.46							
8.1	Sebat / Kararlı olma										
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.41									
9.1	Girişimcilik	s.15	s.16	s.32							
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.5	s.7	s.12							
9.4	Özgürlük	s.26	s.36	s.39	s.40	s.41	s.44	s.45			
9.5	Bağımsızlık										

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Sayısal Çocuk									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.7	s.9	s.24	s.27	s.36	s.39	s.64	s.73	s.83	s.120
		s.128	s.132								
1.1	Aile Birliği	s.49	s.71								
1.2	Vatanseverlik	s.28	s.132	s.133							
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.88	s.133								
1.4	Misafirperverlik	s.87	s.131								
1.5	İnsan severlik	s.28									
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat										
1.8	Fedakârlık	s.39									
2	SAYGI	s.44	s.45	s.48	s.71	s.89	s.96	s.121	s.127		
2.1	Hoşgörü	s.15	s.82								
2.2	Onur/Şeref	s.64	s.89	s.106	s.124	s.128	s.135				
2.3	Vakar/Ciddiyet	s.50	s.126								
2.4	Görgü/Terbiye	s.14	s.48	s.71							
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.131									
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu										
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık										
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.8	s.48	s.56	s.68						
3	DÜRÜSTLÜK	s.28									
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.73	s.90	s.108	s.115	s.116					
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.15	s.16	s.107							
3.3	Adil olma / Hak bilinci										
3.4	Açık sözlülük	s.88									
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma	s.129									
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.36	s.77	s.92	s.114						
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.19	s.103	s.111	s.120	s.129					
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma										
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma	s.50	s.84	s.119							
4.7	Danışma/İstişare	s.9	s.76								
5	YARDIMSEVERLİK	s.85									
5.1	İyilikseverlik										
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.33	s.85								
6	DUYARLILIK	s.12	s.33	s.49	s.54	s.56	s.61	s.80	s.81		
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.9									
7	MUTLULUK	s.7	s.13	s.40	s.51	s.52	s.57	s.58	s.59	s.64	s.73
		s.80	s.89	s.90	s.94	s.95	s.96	s.98	s.100	s.101	s.104
		s.113	s.116	s.117	s.121	s.135					
7.1	Umut	s.59	s.64	s.69	s.94	s.100	s.104	s.111	s.116		
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.79	s.80								
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.18	s.19	s.70	s.86	s.93	s.119	s.131			
8	SABIR	s.43	s.103								
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.50	s.67	s.69	s.83	s.93	s.94	s.100	s.102	s.103	s.111
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET										
9.1	Girişimcilik	s.45	s.60	s.67	s.118	s.119					
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.44	s.45	s.48	s.54	s.86	s.90	s.117	s.118	s.119	s.121
		s.123	s.127								

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Sevgisayar									
		TEKRAR SAYISI (Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.18	s.19	s.24	s.25	s.33	s.35	s.36	s.44	s.48	s.56
		s.57	s.69	s.77	s.82	s.90	s.94	s115			
1.1	Aile Birliği	s.44									
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.19	s.22	s.25	s.26	s.27	s.28	s.32	s.52	s.74	s.76
		s.77	s.78	s101	s111	s115					
1.4	Misafirperverlik	s.73	s.79	s110							
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.10	s.27	s.32							
1.8	Fedakârlık	s.52	s.58								
2	SAYGI	s.84									
2.1	Hoşgörü										
2.2	Onur/Şeref	s.76									
2.3	Vakar/Ciddiyet										
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.44									
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.41									
2.7	Barış	s.35									
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.16	s.41	s.45	s.79	s110	s112				
2.10	Değer bilme/ Değer verme										
3	DÜRÜSTLÜK	s.13	s.72								
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.33	s.36	s.54	s.62	s.69	s.76	s.85	s.86	s.93	s107
		s.9	s.18	s.44							
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.68	s.76	s.98							
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.10									
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik	s.18									
3.6	Sır tutma	s.21	s.26	s116							
3.7	İffet / Namus										
4	SORUMLULUK	s.38	s114								
4.1	Sosyal kurallara uyma										
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.15	s.24								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.69									
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma										
4.7	Danışma/İstişare	s.77	s.83								
5	YARDIMSEVERLİK	s.25	s.31	s.32	s.35	s.36	s.38	s.45	s.72	s.79	s.86
		s104	s111								
5.1	İyilikseverlik	s.48									
5.2	Cömertlik	s.76									
5.3	Hayırseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.62	s.67	s.68	s.78	s111	s115	s118			
6	DUYARLILIK	s.10	s.21	s.35	s.52	s.70	s111	s114			
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.16	s108								
7	MUTLULUK	s.19	s.20	s.22	s.26	s.48	s.52	s.55	s.57	s.63	s.73
		s.74	s.76	s.77	s.82	s.83	s.93	s.96	s.100	s103	s106
		s112	s115								
7.1	Umut	s.78	s100	s103							
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme										
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma										
8	SABIR	s.70									
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.36	s.38	s.40	s.74						
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma										
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.54	s.58	s.69	s.85	s118					
9.1	Girişimcilik										

[illegible]

[illegible]

9.3	Yaratıcılık / Mucitlik	s.14									
9.4	Özgürlük										
9.5	Bağımsızlık										
10	TEMİZLİK	s.40	s.63								
10.1	Sağlıklı olma										
10.2	Kişisel bakım										
10.3	Çevreyi temiz tutma	s.9	s.78								
11	İLERİ GÖRÜŞLÜLÜK	s.36									
11.1	İdealistlik / Ülkü										
11.2	Merak	s.15	s.20	s.23	s.28	s.31	s.33	s.34	s.40	s.49	s.63
		s.64	s.67	s.69	s.70	s.71	s.73	s.77			
11.3	Bilimsellik / Mantıklı olma										
11.4	Diplomasi / İletişim kurma / iletişimde ustalık	s.25	s.65								

[illegible]

S. NU.	DEĞER TEMALARI	ÖYKÜ ADI: Zıpkın İle Bıçkın									
		TEKRAR SAYISI(Değerlerin geçtiği bağlamın sayfa numarası)									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	SEVGİ	s.15	s.16	s.61	s.69	s.70	s.79	s.85			
1.1	Aile Birliği	s.15	s.26								
1.2	Vatanseverlik										
1.3	Dostluk/Arkadaşlık	s.12	s.25	s.30	s.31	s.39	s.41	s.44	s.57	s.59	s.70
		s.79	s.80	s.85							
1.4	Misafirperverlik										
1.5	İnsan severlik										
1.6	Hayvan severlik										
1.7	Merhamet/Şefkat	s.75									
1.8	Fedakârlık	s.49	s.67	s.73	s.74	s.83					
2	SAYGI	s.31	s.55	s.56	s.79	s.86					
2.1	Hoşgörü	s.61									
2.2	Onur/Şeref	s.17	s.44	s.53	s.56	s.64					
2.3	Vakar/Ciddiyet	s.39									
2.4	Görgü/Terbiye										
2.5	Kibarlık/Nezaket	s.41	s.44	s.79							
2.6	Alçak gönüllü olma/Tevazu	s.55	s.85								
2.7	Barış										
2.8	Bağışlamak										
2.9	Minnettarlık	s.42	s.70	s.75	s.85	s.86					
2.10	Değer bilme/ Değer verme	s.35									
3	DÜRÜSTLÜK	s.30									
3.1	Güven / Güvenilir olma	s.9	s.17	s.52	s.80						
3.2	Sadakat/Bağlılık	s.22	s.42	s.43	s.48	s.51					
3.3	Adil olma / Hak bilinci	s.5	s.7	s.38	s.39	s.77	s.79	s.81			
3.4	Açık sözlülük										
3.5	Samimiyet/içtenlik										
3.6	Sır tutma										
3.7	İffet / Namus	s.17	s.29	s.34	s.64						
4	SORUMLULUK	s.3	s.23	s.52	s.77	s.81					
4.1	Sosyal kurallara uyma	s.19	s.20								
4.2	Vatandaşlık / Yurttaşlık bilinci										
4.3	Çalışkanlık / Çalışma	s.4	s.77								
4.4	Disiplinli olma/Düzenli olma										
4.5	Tedbirli olma	s.7	s.8	s.15	s.25	s.27	s.67	s.84			
4.6	Tasarruf / Tutumlu olma	s.27									
4.7	Danışma/İstişare	s.15									
5	YARDIMSEVERLİK	s.35	s.66	s.72	s.75						
5.1	İyilikseverlik	s.22	s.53	s.70	s.81	s.86					
5.2	Cömertlik										
5.3	Hayirseverlik										
5.4	Diğergamlık										
5.5	Dayanışma	s.7	s.26	s.27	s.31	s.72					
6	DUYARLILIK	s.12	s.70	s.83							
6.1	Anlayışlı olma										
6.2	Empati / Duygudaşlık										
6.3	Esneklik										
6.4	Estetik	s.17	s.19	s.47	s.76						
7	MUTLULUK	s.4	s.9	s.17	s.23	s.42	s.55	s.59	s.66	s.70	s.75
7.1	Umut	s.3	s.19								
7.2	Kanaatkârlık / Elindekilerle yetinme	s.19	s.20								
7.3	İyimser olma										
7.4	Nükteli / espirili olma	s.63									
8	SABIR	s.10	s.16	s.17	s.25	s.52	s.69	s.74			
8.1	Sebat / Kararlı olma	s.4	s.10	s.51	s.56						
8.2	Özdenetim / Otokontrol										
8.3	Soğukkanlı olma	s.84									
8.4	Tutarlı olma										
9	CESARET	s.5	s.7	s.17	s.20	s.41	s.83	s.86			
9.1	Girişimcilik										
9.2	Yeni düşüncelere açık olma										
9.3	Yaratıcılık / Mucitlik										
9.4	Özgürlük	s.83									
9.5	Bağımsızlık										

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkarak ulaşılan sonuçlar ve bunlara yönelik öneriler dile getirilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada “4-5.” sınıf öğrencileri için kaleme alınan 50 çocuk kitabı değer temaları, görsel tasarım ve içerik özellikleri açısından incelenmiştir. İnceleme sonuçlarından elde edilen veriler ışığında:

- Tüm alt değerlerin yer aldığı bir kitap bulunmamakta ve 61 alt değerden 48’inin yer aldığı yalnızca bir kitap bulunmaktadır.
- Görsel tasarım açısından kitapların büyük bir kısmı “kısmen uygun” 3puanın üzerindedir. Kapak dışında görsel tasarım öğelerine yer verilmeyen iki kitap bulunmaktadır. Bunlar: Kemalettin Tuğcu’nun “İyilik Meleği” ve Canan Tan’ın “İster Mor İster Mavi” adlı kitaplarıdır.
- Kitaplar içerik açısından da görsel tasarımda olduğu gibi “kısmen uygun” 3puanın üzerindedir. Bu bakımdan kitapların okunabilirlik ölçütleri açısından nitelikli oldukları söylenebilir.

İnceleme sonuçlarına bakıldığında zaman çocuk kitaplarının görsel tasarım ve içerik açısından nitelikli olduğunu söyleyebiliriz. Ama maalesef aynı şey değer temaları için geçerli değildir. Aşağıdaki tablo incelendiğinde değer temalarına gerekli önemin verilmediği açık bir şekilde görülmektedir. 50 kitaptan 30(%60)’ının belirlediğimiz 61 alt değer açısından 30’un altında kaldığı görülmüştür. Yani değer kullanımı %49’un

altındadır. 19 kitap 30-40 arasında değişen değerler almıştır. Yalnızca bir kitap 48 değerle %78'lik değer oranına sahiptir.

Tablo 5: Değer Temalarının Çocuk Kitaplarında Verilme Sıklığı

“1-16” arası değer teması	Kitap yok
“16-19” arası değer teması	4 kitap
“20-29” arası değer teması	26 kitap
“30-39” arası değer teması	18 kitap
“40-48” arası değer teması	2 kitap
“48-61” arası değer teması	Kitap yok

Araştırma sonucu öne çıkan başka bir ayrıntı ise Canan Tan'ın “İster Mor İster Mavi” isimli kitabının görsel tasarım açısından düşük verileri sahipken değer temaları açısından açık ara farkla birinci olmasıdır. Görsel tasarım geri planda bırakılmış fakat en çok değer bu kitapta işlenmiş ve içerik açısından da 4.50'nin üstünde çıkarak değerler ve içerik açısından nitelikli olduğunu göstermiştir.

5.2. Öneriler

Bu başlık altında öğretmenlere, MEB'e ve yazarlara yönelik öneriler yer almaktadır.

5.2.1. Öğretmenlere yönelik öneriler

- Öğrencinin hayatında aileden sonraki en önemli unsur olduğunu bilip bunun sorumluluğuyla öğrenciye yaklaşmalı. Tıpkı bir heykeltıraşın kilden bir heykel yaparken verdiği emek ve gösterdiği özen gibi, öğrencilerin hayatını şekillendirdiğinin bilincinde olmalıdır. Bu bilinçle, öğrencinin maddi ve manevi bütünlüğü açısından kişiliğinin sağlam olması gerekliliğiyle karakter eğitiminin önemine inanmalıdır. Karakter eğitime yönelik etkinlikler düzenlemeli ve materyaller kullanmalıdır.
- Derse değer temaları açısından zengin metinler getirerek, öğrencilere değerlere sahip olmanın, erdemin ve ahlaklı olmanın gerekliliğinin aşılamalıdır.

- Değer temalarının dolu dolu işlendiği çocuk kitapları aracılığıyla değerlerin fark edilmesi ve değerlerin özümzenmesine destek olmalıdır.

5.2.2. MEB’e yönelik öneriler

- Karakter eğitimi alanında çalışan ve gerekliliğine inanan alan uzmanları bir araya getirilerek yapılması gereken ve yapılabileceklerle ilgili bir yol haritası çizilmelidir.
- Karakter eğitimi “örtük eğitim”le sınırlı kalmamalı, örgün eğitim içerisinde “Karakter Eğitimi” adı altında zorunlu ders olarak müfredata sokulmalıdır.
- “Karakter Eğitimi” derslerinde kullanılmak üzere; kılavuz kitap, ders ve öğrenci kitapları, serbest okuma metinleri, çocuk kitapları vb. materyaller hazırlanmalıdır.

5.2.3. Yazarlara Yönelik Öneriler

- Çocuk edebiyatı yazarlarının hitap ettikleri kesim çok çabuk sıkılabilen ve hemen pes eden bir kesim olduğu için yazdıkları kitaplarda, ilgiyi sürekli tutmak, bilişsel ve duyuşsal seviyeyi aşmamak gibi birçok kaygı güderler. Bunların yanına değer temalarıyla zenginleştirilmiş çocuk kitapları kaleme alma kaygısı da eklenmelidir.
- Aynı değer birden fazla işlenmesinden ziyade farklı değerleri işleyip çocuğun karakterinde çok yönlü gelişmeler meydana getirmek amaçlanmalıdır.
- Yazarlar yarattıkları kahramanlar aracılığıyla ahlaklı ve erdemli olmanın önemini aşılmalıdır.
- Kitaplarda kültürel öğelere yer verilerek kültürünü tanıyan, ona sahip çıkan öğrencilerle geleceğe de yatırım yapıldığı unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998). *Felsefi Terimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Akal, A. (2008). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ölçütleri İçin Öneriler*. Eğitim Sen. 2
- Akbaba-Altun, S. (2003). *Eğitim Yönetimi ve Değerler*. Değerler Eğitimi Dergisi, 1 (1), 7-18.
- Akbaş, O. (2008). *Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış*. Değerler Eğitimi Dergisi, Cilt 6, No. 16, 9-27.
- Akiprik Budumlu, G. (2007). *Genel Lise Öğretmenlerine Göre Karakter Eğitimi Yoluyla Öğrencilere Kazandırılacak Değerler: Çok Boyutlu Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alaylıoğlu R. ve Oğuzkan F. (1976). *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi.
- Arpacı, Ö. (2006). *Çocuk Kitaplarında İletiler ve İletilerin Aktarım Biçimi (Sevim Ak Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin: 20-30, 51-60.
- Aşlıoğlu, B. (2000). *İlköğretim Türkçe Programının Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Çocuk Kitaplarının Yeri*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (Sorunlar ve Çözüm Yolları), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Tömer Dil Öğretim Merkezi. 433-447.
- Aydın, Ö. (2008). *Sorumluluk ve yardımseverlik odaklı karakter eğitimi programının 7. sınıf öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytaş, G. (2003). *Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü*, TÜBAR-XIII-Bahar, 155-160.
- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.

- Baş, B. (2010). *Söz Varlığının Oluşumu ve Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü*, TÜBAR-XXVII-Bahar, 137-159.
- Belet, Ş. D. ve Deveci, H. (2008). “*Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi*”. VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. Çanakkale.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Budak, Y. (2005). *Metinlerin Okunabilirlik Düzeyinin Saptanmasına Yönelik Eleştirel Bir Bakış*. Eurasian Journal of Educational Research. 76 – 87.
- Budumlu Akkiprik, G.(2007). *Genel Lise Öğretmenlerine Göre Karakter Eğitimi Yoluyla Öğrencilere Kazandırılacak Değerler: Çok Boyutlu Bir Araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cevizci, A. (2003). *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Ekin Yayınları.
- Çağatay, Ş. M. (2009). *Öğretmen Görüşlerine Göre Karakter Eğitiminde ve Karakter Gelişiminde Okulun Rolü* . Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir Ö. ve Acar M. (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Ankara: Adres Yayınları.
- Demircan, C. (2006). *TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi*. Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, 12-27.
- Destebaşı, F. (2011). *Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını, Yazın Eğitime Atılan İlk Adım*. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, 37-42, 57-98.
- Dilidüzgün, S. (2006). *Çocuk Kitaplarının Çocuğun Sanat Eğitime Katkısı*, 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı, Ankara: Ankara Üniversitesi. Ankara Üniversitesi Basımevi, 111-115.

- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği İle Eğitim Sınanması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eksi, H. (2003). *Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları*. Değerler Eğitimi Dergisi. 1 (1), 79-96.
- Gencan vd. (1974). *Yazın Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Gökçek, B. S. (2007). *5-6 Yaş Çocukları İçin Hazırlanan Karakter Eğitimi Programının Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmış yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güneş, F. (2000). *Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından İncelenmesi*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu,. Ankara: Ankara Üniversitesi. Ankara Üniversitesi Basımevi. 334-349.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, H. (2007a). *Değer Aktarımı Açısından Yerli ve Yabancı Çocuk Edebiyatı Ürünleri*, 38. ICANAS, Uluslar arası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, (10-15 Eylül 2007) Ankara.
- Karatay, H. (2007b). *Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 463-475.
- Karatay, H. (2011a). *Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı*, Turkish Studies-International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1, 1398-1412.
- Karatay, H. (2011b). *Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler, Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (ed. T. Şimşek). Ankara: Grafiker Yayınları, s.77-125.
- Kanger, F. (2007). *Hız. Muhammed Ahlakını Referans Alan Bir Karakter Eğitimi Modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Keskinoğlu, M. Ş. (2008). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi Programının Ahlaki Olgunluğa ve Saldırganlık Eğitimine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*, Tek Ağaç Yayınevi, Ankara: 1-43.
- Kıroğlu, H. (2009). *Karakter Eğitimi Yaklaşımına Eleştiriler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılcıkel ve S. Ve Erjem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Odacı, S.(editör) (2008). *Dil ve Anlatım*. Tablet Yayınları, Konya, 1. bölüm, 1-60.
- O’Sullivan, S. (2004). *Boks To Live By: Using Children’s Literature For Character Education*. International Reading Association. 640-645
- Ozankaya, Ö. (1975). *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özdemir, E. (2002). *Yazınsal Türler*. Bilgi Yayınevi, Ankara, 2002, 19-22,112-115.
- Seyyar, A. (2007). *İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Ansiklopedik Sosyal Bilimler Sözlüğü*. İstanbul: Değişim Yayınları.
- Sever, S. (1995). *Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler*, Abece 107, 14-15.
- Sever, S. (2000). *Çocuk Kitaplarında Dilsel ve Görsel Duyarlılık*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu (Sorunlar ve Çözüm Yolları), Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi. 631-646.
- Sever, S. (2005). “2004 Öğretim Programında Türkçe Öğretimi Anlayışı” Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Eğitimde Yansımalar: VIII. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sabancı Kültür Sitesi.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara : Tudem Yayıncılık
- Severge, Y. E. (1998). *İlköğretim Ders Kitaplarında Çocuk İmgeleri*. Cumhuriyet ve Çocuk II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 345-356.

- Sezer, Ö. (2006). *İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerdeki Değerlerin İncelenmesi*. 1. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. 91-94.
- Sılay, N. (2010). *Yükseköğretimde Karakter Eğitiminin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sönmez, S. (2003). “*Kitap Tipografisinde Okunabilirlik ve Görsel Kaliteyi Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, Ü. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, Ü. (2008). *Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 763-777.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Rengârenk Yayınları.
- Şimşek, T. (2007). *Çocuklar İçin Edebiyat Ama Önce Çocuk*. Özgür Pencere, Sanat ve Edebiyat Derneği, 1-6.
- Tekbıyık, A.(2006). *Lise Fizik I Ders Kitabının Okunabilirliği ve Hedef Yaş Düzeyine Uygunluğu*. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:14 No:2, 441-446.
- Temur, T.(2003) *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Bulunan Metinler ile Öğrenci Kompozisyonlarının Okunabilirlik Düzeyi Açısından Karşılaştırılması*. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi, G.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Temur, T.(2004) *Okunabilirlik (Readability) Kavramı*. Türklük Bilimi Araştırmaları, 13. Sayı, 169-180.
- Tuğrul, B.- Feyman, N. (2007). *Okul Öncesi Çocukları İçin Hazırlanmış Resimli Kitaplarda Kullanılan Temalar*. 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı, Ankara, 389.
- Turan, N.(2000). *Çocuk Kitapları Resimlemesi*.1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi. Ankara Üniversitesi Basımevi. 166-177.

- Turan, İ. (2008). *Dini ve Ahlaki Değerler Açısından Çocuk Klasiklerinin Değerlendirilmesi*. Uluslararası Türk Halkları Çocuk Edebiyatı Kongresi Programı. 886-893.
- Turan, İ. (2010). *Bazı Batı ve Türk Çocuk Klasiklerinde Dini ve Ahlaki Değerler*. Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt:10, Sayı:1, 171-194.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. 10. Baskı, Ankara.
- Uysal, F. (2008). *Karakter Eğitimi Programlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstünyer, F. (2009). *Karakter Eğitimi ile İlgili Eğitici Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalın, H. İ. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, G. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Bir Karakter Eğitimi Programı Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A ve H. Şimşek (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternette Üzerinden Elde Edilen Kaynaklar:

- Artun, E. *Ortak Türk Kültürü Ürünlerinin Çocuk Edebiyatına Katkıları, 1-8*. http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/erman_artun_ortak_turk_kulturu_cocuk_e_debiyatina_katkilari.pdf.
- Aslan, C. *Türkçe Ders Kitaplarında “ Türkçe Olmayan Sözcükler”in Kullanımı Üzerine Bir İnceleme*. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/27/758/9639.pdf>.
- Çınar, İ. (2009). *Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Bazı Özellikler*. Eğitim Dergisi, Sayı:22. <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.html>.

- Character Education Manifesto (<http://www.bu.edu/education/caec/files/manifesto.htm>.)
- Demirel, Ö. (2007). *Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi*” Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını. (<http://www.aof.edu.tr/kitap/IOLTP/2277/unite10.pdf> bilgisunar)
- Kantemir, E. *Çocuk Kitapları Sorunu*, Güzel Sanatlar Eğitimi Kürsüsü, 191-202. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/502/6038.pdf>
- Millî Eğitim Temel Kanunu, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği, 1995 ve ilköğretim Türkçe Dersi 1–5. Sınıflar Öğretim Programı, 2005. mevzuat.meb.gov.tr/html/22297_0.html.
- Öçalan, M. *Çocuk Algılamasında İmgelerin Önemi, Eğitimbilimsel Açıdan Çocuk Edebiyatında İmge Kullanımı*. Sakarya Üniversitesi. http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/muharrem_ocalan_cocuk_imge.pdf.
- Özer, A. *Çocuk Kitaplarındaki Resimlerin “Çocuğa Göre”liği*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. 425-431. <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/840.pdf>.
- Yazıcı, K. (2007). *Değerler Eğitimi’ne Genel Bir Bakış*. Niğde Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı. <http://www.sosyalbilgiler.gazi.edu.tr/articles/article20.pdf>.
- Zorbaz, K. Z. (2007). *Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların kelime-cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme*. <http://eku.comu.edu.tr/index/3/1/kzorbaz.pdf>. 3(1): 87-101.

İNCELENEN ÇOCUK KİTAPLARI

- Adalı, B. (2009). *Kralın Adaleti*. İstanbul: Can Çocuk, ss.91.
- Ak, B. (2009, 5. Baskı). *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*. İstanbul: Günışığı Kitaplığı, ss.67
- Asoğlu, M. (2008, 3. Baskı). *Hoşçakal Akdeniz*. İstanbul: Tudem, ss.104.

- Avunç, B. (2010, 2. Baskı). *Duygu'nun Doğum Günü Armağanı*. İstanbul: İş Bankası K. Y. ss.80.
- Behrengi, S. (2007, 2. Baskı). *Bir Şeftali Bin Şeftali*. İstanbul: Nokta Kitap, ss.62.
- Buhara, M. (2008, 6. Baskı). *İnternet Canavarı 1*. İstanbul: İş Bankası K. Y. ss.117.
- Cengiz, G. (2009, 4. Baskı). *Kayıp Sözcükler*. İstanbul: Say Yayınları, ss.63.
- Dayıoğlu, G. (2009). *Azat Kuşu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, ss.61.
- Dayıoğlu, G. (2009). *Neşeli Boyacı*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, ss.77.
- Dayıoğlu, G. (2009). *Şenlik Günü*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, ss.63.
- Dölek, S. (2009, 2. Baskı). *Her Şeyi Bilen Çocuk*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.77.
- Gezen, M. (2010). *Kuzucuk*. Ankara: Bilge Yayınevi, ss.51.
- Güler, M. (1999). *Uçurtmam Bulutlardan Yüce*. İstanbul: Özyürek Yayınevi, ss.80.
- Güler, M. (2010). *Kırmızı Pelerinli Kurtçuk*. İstanbul: Nesin Yayınevi, ss.79.
- Güneş, E. (2009, 6. Basım). *Annem Babam Okul Birincisi*. İstanbul: Tudem, ss.111.
- Güneş, E. (2009, 5. Basım). *Murat'ın Düşü*. İstanbul: Tudem, ss.127.
- Halikarnas Balıkcısı (2002, 2. Basım). *Denizin Çağırışı*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.78.
- Hürel, H. *Mimar Sinan'ın İstanbul'u*. İstanbul: Büyülü Fener, ss.70.
- Hüseyin, H. (2007, 2. Baskı). *Becerikli Çocuğun Düşleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.88.
- İlanbey, Ö. (2009). *Zıpkın ile Bıçkın*. İstanbul: Gonca Yayınları, ss.86.
- İçöz, N. (2009, 8. Baskı). *Güneşe Tırmanan Çocuk*. İstanbul: Altın Kitaplar, ss.88.
- İçöz, N. (2010, 2. Baskı). *Siz Olsaydınız Ne Yaparsınız?* İstanbul: Altın Kitaplar, ss.112.
- İzgü, M. (2006, 6. Baskı). *Şarkıcı Kuşlar*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.47.
- İzgü, M. (2007, 3. Baskı). *Uçtu Uçtu Ali Uçtu*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.100.
- İzgü, M. (2009, 18. Baskı). *Yumurtadan Çıkan Öğretmen*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.85.
- İzgü, M. (2009, 18. Baskı). *Güldüren Uçurtma*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.71.

- İzgü, M. (2009). *Hayri Potur ve Pempirik*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.85.
- İzgü, M. (2009). *Hayri Potur Görünmez Çocuk*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.80.
- Karakuş, H. (2007, 2. Baskı). *Sayısal Çocuk*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.136.
- Kıyafet, L. (2010). *Bir Tepsi Baklava*. İstanbul Pia Yayınları, ss.94
- Kakıncı, T. D. (2002, 5. Basım). *Deve Tellal Pire Berber İken*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.139.
- Korkut, A. (2005). *Çınar Dedenin Doğum Günü*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, ss.104.
- Korkut, A. (2007). *Boncuklu Günler*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, ss.110.
- Köksal, Ü. (2004, 2.Basım) *Sevgisayar*. Resimleyen: Cavit Yaren, Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.117.
- Kutlu, A. (2009, 11. Basım). *Merhaba Sevgi*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.147.
- Kutlu, A. (2009, 5. Baskı). *Kendini Köpek Sanan Ayakkabılar*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.74.
- Kutlu, A. (2009, 5. Basım). *Küçük Mavi Tren*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.80.
- Kutlu, A. (2009). *Huvava İlk Çevre Koruyucusu*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.74.
- Maden, M. (2005). *İyilikler Adası*. Ankara: Ata Yayıncılık, ss.88.
- Meriç, N. (2009, 2. Baskı). *Alagün Çocukları*. İstanbul: Çınar Yayınları, ss.87.
- Önel, A. (2009). *Dikkat! Maymun Çıkabilir*. İstanbul: Tudem, ss.112.
- Özcan, C. (2010). *Canım Kitaplığım*. İstanbul: Nesin Yayınevi, ss.103.
- Özer, K. (2009). *Çiçek Dürbünü*. İstanbul: Tudem, ss.62.
- Özyalçın, A. (2003). *Ölümsüzleşen Bahçe*. İstanbul: Alfa Yayınları, ss.74
- Sertbarut, M. (2009, 5. Baskı). *Kırmızı Kartal*. İstanbul: Tudem, ss.62.
- Tamer, Ü. (2009, 2. Baskı). *Pullar Savaşı*. İstanbul: Çınar Yayınları, ss.48.
- Tan, C. (2005, 3. Basım). *İster Mor İster Mavi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, ss.139.

Tuğcu, K. (2007). *İyilik Meleşti*. İstanbul: Nokta Kitap, ss.96.

Yener, M. (2005). *Evinden Kaçan Masal*. Ankara: Bilgi Yayınevi, ss.67.

Zarifoğlu, C. (2005). *Yürekdede ile Padişah*. İstanbul: Beyan Yayınları , ss.87

EKLER

EK 1- DEĞER İŞLEME SIKLIĞI ÖLÇEĞİ

[illegible]

EK 2- ÇOCUK KİTAPLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

(Karatay, 2011b: 119-121)

Kitabın Adı :

Yazarı :

Yayınevi :

Yayın yılı, ss. :

Madde No.	ÇOCUK KİTAPLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	Hayır (1)	Kısmen uygun (3)	Evet (5)
	1. GÖRSEL TASARIM			
1	Kitabın dış tasarımı çocukların ilgisini çekecek niteliktedir.			
2	Kitabın kapağında hangi yaş düzeyine uygun olduğu belirtilmiştir.			
3	Kitap kapağındaki resimler, görseller metinde işlenen konu, olay veya karakterlerle ilgilidir.			
4	Kitabın kapağı [karton, mukavva, bez veya sefon gibi] dayanıklı malzemelerden yapılmıştır.			
5	Kapağın dokusu; üzerindeki yazı, çizgi ve resimleri net biçimde gösteriyor.			
6	Kitap kapağı kolayca açılabilir, desteksiz durabiliyor ve kitabın sayfaları kolay çevrilebilir.			
7	Kitabın cildi sağlam, dayanıklı ve sayfalar dağılmıyor.			
8	Kullanılan kâğıdın dokusu sağlam, sayfalar silinebilecek niteliktedir.			
9	Kullanılan kâğıt gözü yormayan matlıkta, renkleri soldurmayan, mürekkebi dağıtmayan niteliktedir.			
10	Kâğıdın zemini ile yazının rengi birbiriyle zıtlık oluşturacak şekilde tasarlanmıştır.			
12	Başlıklar ve vurgulanması gereken sözcükler koyu renkte, metin orta koyuluktadır.			
13	Metin ve resimler sayfa üzerinde birbirine uygun konumlandırılmış, kitap kolay okunabilir.			
14	Sayfaların kenar boşlukları en az 2 cm. ve satır aralıklarındaki boşluklar en az 1.25 satır olarak ayarlanmıştır.			
15	Paragraflar ve bölümler arasında uygun (1.5-2cm) boşluklar bırakılmıştır.			
16	Cümle uzunlukları [2-7 yaş düzeyi için 3-5 kelime [20-30 karakter] (1-3 sınıf için 6 kelime [35-40 karakter] " 4-5 sınıf " için en fazla 10 kelime [60-70 karakter] çocuğun yaş düzeyine uygundur.			
17	Kitaptaki satır uzunlukları [1-5.sınıflar için 7-8 cm. daha üst sınıflar için 9-11cm] çocukların gelişim düzeyine uygundur.			
18	Yazı karakterleri çocukların [6 yaş öğrenciler için 24-30 ; 7-9 yaş öğrenciler için 16-18 ; 9-12 yaş ve üstü öğrenciler için 10-12 punto] gelişim düzeyine uygundur.			
19	Resimler, çocuğun sanatsal gelişim özelliklerine [2-9 yaş için parlak renkler ve esnek çizgiler ; 9-12 yaş için gerçeğine yakın resimler] uygun tasarlanmıştır.			
20	Resimler çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını harekete geçirecek niteliktedir.			
21	Kitapta farklı anlamlara gelen çağrışımlar yapabilen [üç boyutlu veya çok anlamlı] resimler kullanılmıştır.			
22	Kitapta kullanılan resimler, metinde anlatılan durum ve olay örtüşüyor, resimler, metni anlam bakımından destekliyor.			
23	Kitaptaki resim-metin oranı [2-7 yaş için kitabın 1/4'ü yazı, 3/4'ü resim 7-9 yaş için 2/4'ü yazı, 2/4'ü resim , 9-12 yaş ve üstü için 3/4'ü yazı, 1/4'ü resim] yaş düzeylerine uygundur.			
	2. İÇERİK ÖZELLİKLERİ			
24	Kitapta çocuğun gelişim düzeyine uygun [2-7 yaş için masal; 9-12 yaş için öykü] bir edebi tür işlenmiştir.			
25	Kitapta çocuğun gelişim düzeyine uygun [6-9 yaş için aile, insan, doğa ve hayvan sevgisi; 9-12 yaş için sevgi, tarih-kahramanlık, macera, fantastik] konu işlenmiştir.			
26	Kitabın kurgusu benzerlerinden farklı, orijinal ve yenidir.			
27	Kitapta işlenen konu akla yakın ve inandırıcıdır.			
28	Kitapta işlenen olay ve durumlarla ilgili bir giriş, ön hazırlık yapılmıştır.			
29	Kitapta işlenen olaylar neden sonuç ilişkisi, mantıklı bir örgü içinde gelişmiş.			
30	Kitapta sıralanan olaylar ve düşünceler birbiriyle çelişmiyor, tutarlıdır.			
31	Kitapta sıralanan olaylar veya düşünceler akıcı bir dille işlenmiş, okuyucunun ilgisini canlı tutuyor.			
32	Kitabın kurgusunda çatışmalar okuyucuda merak ve keşif duygusu uyandırıyor.			
33	Ana fikir, yanlış anlaşılmalara veya okuru ikilemede bırakmayacak şekilde verilmiştir.			
34	Kitapta din, dil ve cins ayrımcılığı ile ilgili önyargılara yer verilmemiştir.			
35	Kitapta sevgi, saygı, hoşgörü, dürüstlük, çalışkanlık, doğruluk gibi evrensel ve ahlakî			

	değerlere yer verilmiştir.			
36	Kitapta farklı kültürlerden insanlara yer verilmiştir.			
37	Kitapta mizah ve güldürü öğelerine yer verilmiştir.			
38	Kitapta aynı yaş düzeyinden karakterlere yer verilmiştir.			
39	Karakterlerin güçlü ve zayıf yönleri görülebilmektedir.			
40	Yazar anlatıda sıra dışı karakterler de işlemiştir.			
41	Karakterlerin davranışları; yaşları ve geçmişleriyle örtüşmektedir.			
42	Hikâye içinde gelişen ve büyüyen karakterler vardır.			
43	Yazar, karakter davranışlarının veya gelişimlerinin nedenlerini belirtmiştir.			
44	Yazar, karakterleri farklı anlatım teknikleri ile [düz anlatımla, diyalogların içinde, başkalarının düşünceleri ile, kendi düşüncesi ile, olayların içinde] okuyucuya tanıtıyor.			
45	Kitapta işlenen zaman doğrusal ilerliyor, çocuğun kronolojik zaman algısına (dün-bugün-yarın) uygundur.			
46	Kitapta anlatılan olayların geçtiği çevre, yer çocuklar, algılayabileceği düzeydedir.			
47	Anlatımda kullanılan betimlemeler karakterlerin fiziksel ve ruhsal özelliklerini yansıtır.			
48	Anlatımda kullanılan betimlemeler metinde işlenen olayın ve durumun zihinde canlanmasına katkıda bulunur.			
49	Yazar kitapta öyküleyici anlatımın yanında betimleme, karşılaştırma gibi farklı anlatım tekniklerinden yararlanmıştır.			
50	Yazar anlatımda farklı bakış açılarıyla [1. ve 3. ağızdan] karakteri, olay ve durumları anlatmış.			
51	Yazar çocukların gelişim düzeyine uygun, günlük hayatta sık kullanılan açık ve anlaşılır sözcükler kullanmıştır.			
52	Günlük hayatta sık kullanılmayan sözcük ve kavramlar metin içinde açıklanıyor veya bağlamdan anlamı çıkarılabiliyor.			
53	Yazar anlatımda çocukların gelişim düzeyine uygun [benzetme, kişileştirme, intak gibi] söz sanatlarını kullanmıştır.			
54	Yazar anlatımda çocukların gelişim düzeyine uygun atasözü ve deyimler kullanmıştır.			
55	Metin içi kafiyeli kullanımlara, ahenk oluşturan ses benzerliklerine yer verilmiştir.			
56	Yazarın kullandığı kurallı cümlelerin sayısı, devrik cümlelerin sayısından fazladır.			
57	Türkçede kullanımı yaygınlaşmamış yabancı sözcüklere yer verilmemiştir.			